

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MALİYE ANABİLİM DALI

**VERGİ HARCAMALARININ GELİŞİMİ VE YÜKSELEN
PİYASALAR: TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA
KARŞILAŞTIRMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Rabia KAPUCU

Çorum- 2023

**VERGİ HARCAMALARININ GELİŞİMİ VE YÜKSELEN PİYASALAR:
TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA KARŞILAŞTIRMASI**

Rabia KAPUCU

Maliye Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Maliye Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Deniz AYTAÇ

Çorum 2023

KABUL VE ONAY

Rabia KAPUCU tarafından hazırlanan "Vergi Harcamaları Gelişimi ve Yükselen Piyasalar: Türkiye ve Latin Amerika Karşılaştırması" adlı tez çalışması 27/01/2023 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hakkı ODABAŞ

.....

Prof. Dr. Deniz AYTAÇ

.....

Dr. Öğr. Üyesi, Mete DİBO

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun 30/01/2023 tarih ve 2023/320 Sayılı kararı ile Rabia KAPUCU'nun Maliye Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

.....

Prof. Dr. Muhammed Asif YOLDAŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür Vekili

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

.....
Rabia KAPUCU

VERGİ HARCAMALARININ GELİŞİMİ VE YÜKSELEN PİYASALAR: TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA KARŞILAŞTIRMASI

Rabia KAPUCU

ORCID: 0000-0001-9793-7411

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Ocak 2023

ÖZET

Toplumsal yapı; düzenini ve devamlılığını sağlamak adına egemenlik gücüne dayanan, çeşitli görev ve sorumlulukları ile toplumun idaresinden sorumlu en üst siyasi yapı olan devlete gereksinim duymaktadır. Devlet toplumun yaşamsal faaliyetlerinin sürdürülmesi için toplumsal düzeni sağlamak gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda politikalar benimseyerek ekonomik, sosyal ve siyasi pek çok kamu hizmeti gerçekleştirmektedir.

Devlet klasik işlevleri doğrultusunda sosyal yaşama adalet, güvenlik, eğitim, sağlık gibi alanlardaki hizmetleri ile dahil olmakla birlikte sosyal amaçların yanı sıra ekonomik ve siyasi pek çok amaç için de maliye politikalarına başvurmaktadır. Maliye politikaları kamu harcamaları ve kamu gelirleri gibi araçlardan yararlanarak uygulanmaktadır. Devlet gerçekleştirdiği kamu hizmetleri için bir finansmana ihtiyaç duymaktadır. Kamu hizmetleri için gereken bu finansmanın büyük bir kısmını devlet yine kamudan yani halktan aldığı vergiler yolu ile karşılamaktadır.

Vergiler bir toplumun ve devletin vazgeçilmez bir unsuru olsa da vergilerin birey ve gruplar üzerinde oluşturduğu gelir azaltıcı etkiler ekonomik ve sosyal açıdan olumsuzluk teşkil edebilmektedir. Böyle durumlarda devlet birey ya da grupların üzerindeki vergi yüklerini hafifleterek gerek ekonomik gerekse sosyal amaçlarla topluma örtülü bir teşvik sağlamaktadır. Bu vergi harcamaları uygulamaları ile gerçekleştirilmektedir. Vergi harcamaları her ne kadar kamu harcaması niteliği taşıyan bir mali araç olsa da kamu harcamaları içerisinde yer almamaktadır. Vergi ayrıcalığı tanınan kişi ya da gruplara yönelik muafiyet, istisna ve indirim gibi uygulamalarla devlet, alacağı vergilerin bir kısmından vazgeçerek vergi harcama

amaçlarını gerçekleştirmektedir. Toplumsal hizmetlerin maliyetini karşılamak için yararlanılan en önemli kaynak olan vergilerin de toplanma maliyeti bulunmaktadır. Devletler sorumlulukları gereği elde ettikleri gelirlerin bir kısmını dolaylı olarak sübvans etmek yerine doğrudan alacağı vergilerden vazgeçme yoluna gidebilmektedir. Bu şekilde önce vergiyi alıp yeniden dağıtımaya yönlendirmek yerine, bürokrasi ve maliyetleri devre dışı bırakarak alacağı vergilerden belirli ölçütlerle vazgeçmektedir.

Vergi harcamaları kavramsal ve yapısal olarak her ülke için farklı anlam ve nitelendirmelere sahip olabilmekte ve farklı amaçlara hizmet eden bir araç olarak kullanılabilir. Örneğin gelişmiş ülkeler vergi harcamalarını daha çok ekonomik istikrar amacı ile piyasada dengeyi sağlamaya yönelik kullanırken, gelişmekte olan ülkelerde yatırım ve harcama gibi ekonomik kararların etkilenmesi ve artması dolayısı ile ekonomide kalkınma sağlanması amacı ile kullanılmaktadır. Ülkelerin vergi harcamalarına bakış açıları ya da hesaplama ve raporlama yöntemleri farklılık gösterebilmektedir.

Bu çalışmada devletlerin kaynak dağılımı adaleti ile ekonomik refah gibi mali amaçları doğrultusunda en önemli gelir kaynaklarından biri olan vergilerden gönüllü olarak vazgeçerek uyguladıkları vergi harcama politikalarının yıllara göre uygulanma oranları incelenerek söz konusu politikaların amacına uygun sonuçlar doğurup doğurmadığı ve vergi adaleti ile kaynak dağılımında adalet üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Özellikle ülkemizin de içerisinde bulunduğu seçilmiş yükselen piyasa ekonomilerinde vergi harcamalarının incelenmesi ve vergi harcamalarındaki değişimlerin olumlu ya da olumsuz sonuçlarının analiz edilmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Çalışma; "Vergi Kavramı Çerçevesinde Vergi Harcamaları", "Vergi Harcaması Kavramı Gelişimi ve Yükselen Piyasalar" ve "Yükselen Piyasalarda Vergi Harcaması Uygulamaları: Türkiye ve Latin Amerika Ülkeleri" olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çalışmamızın ana kavramı vergi harcamalarına bir temel oluşturmak amacıyla vergi, vergi yükü gibi kavramlar ele alınacaktır. Sonra vergi harcamaları kavramının küresel anlamda ilk ortaya çıkışı ve gelişimi incelenerek vergileme ilkeleri ile uygunluk gösterip göstermediğine bakılacaktır. Sonrasında ülkemizin de içinde yer aldığı Yükselen Piyasa Ekonomileri kavramı ele alınacaktır. Yükselen piyasa sınıflandırması içerisinde ülkemizle benzerlik gösteren Latin Amerika ülkelerindeki vergi harcama kavramı ve gelişimi ele alınacaktır. Genel olarak seçili ülkeler ile ülkemizin karşılaştırılması ile Latin Amerika ülkeleri vergi harcamalarına daha fazla öncelik vermektedir.

Anahtar Kavramlar: Vergi, Vergi Harcamaları, Yükselen Piyasalar.

Bilim Kodu: 112004

DEVELOPMENT OF TAX EXPENDITURES AND RISING MARKETS: COMPARISON OF TURKEY AND LATIN AMERICA

Rabia KAPUCU

ORCID: 0000-0001-9793-7411

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

January 2023

ABSTRACT

Social structure needs the state which is the highest political structure responsible for the administration of society with its various duties and responsibilities and based on its sovereign power on behalf of ensuring its order and continuity. The state carries out many economic, social and political public services in order to maintain the vital activities of the society by adopting policies in line with various purposes such as ensuring social order.

The state both applies to fiscal policies for many economic and political purposes as well as social purposes and get involves in social life with its services in areas such as justice, security, education and health in line with its classical functions. Fiscal policies are implemented by making use of tools such as public expenditures and public revenues. The state needs a financing for the public services that performs. The state receives again a large part of this financing from the public through the taxes that is needed for public services.

Although taxes are an indispensable element of a society and state, the income-reducing effects of taxes on individuals and groups can be negative in economic and social terms. In such cases, the state provides an implicit incentive to the society for both economic and social purposes by reducing the tax burden on individuals or groups. These tax expenditures are realized through practices. Although tax expenditures are a financial instrument with the characteristics of public expenditure, they are not included in public expenditures. The state gives up some of the taxes it will collect for tax expenditure purposes through individuals or groups who are granted tax privileges through applications such as exemptions, exceptions and discounts. Taxes, which are the most important resource used to cover the cost of social

services, have collection costs. Instead of indirectly subsidizing a part of the revenues they receive due to their responsibilities, the state can opt for giving up the taxes that they will receive directly. In this way, instead of taking the tax firstly and resort to redistribution, they give up the taxes in a certain criterion which they will take by excluding bureaucracy and costs.

Tax expenditures can have different meanings for each country conceptually and structurally and can be described differently. While the developed countries use their tax expenditures mostly to provide balance in the market with the aim of economic stability, developing countries use them for the purpose of providing economic development due to the effect and increase of economic decisions such as investment and expenditure. The perspectives of countries on tax expenditures or the calculation and reporting methods may differ.

In this study, it will be examined whether the policies implemented by the state have been reviewed in accordance with the financial objectives of resource distribution, such as justice and economic prosperity, by voluntarily giving up one of the most important sources of income taxes. This means that the rates of tax expenditure policies over the years, whether they achieve results for their purposes, and the impact on justice in tax and resource distribution. The aim of the research is to analyze the positive or negative consequences of the changes by reviewing tax expenditures in emerging markets, including our country and especially our country.

Study consists of three main sections: "Tax Expenditures within the Framework of the Tax Concept", "Development of the Concept of Tax Expenditure and Emerging Markets" and "Tax Expenditure Practices in Emerging Markets: Turkey and Latin American Countries". In the first part, tax and tax burden will be discussed to form a basis for tax expenditures which are the main concept of our study. Then, the first emergence and development of the concept of tax expenditures in the global sense will be examined and it will be examined whether it is compatible with taxation principles or not. After that, the concept of emerging market economies, including our country, will be discussed. The developing market classification will focus on the concept and development of tax expenditures similar to our country in Latin America. In general, the comparison between our country and the selected countries shows that tax spending is prioritized in Latin America.

Key Terms: Tax, Tax Expenditure, Emerging Markets.

Science Code: 112004

TEŐEKKÖR

Tez sürecimde yanımda olan ailem başta olmak üzere seçilmiş aile diyebileceğim arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Tez sürecime sabırla ve titizlikle destek olan sayın danışman hocam Prof. Dr. Deniz AYTAÇ'a, Jüri üyelerim; sayın Prof. Dr. Hakkı ODABAŞ ve sayın Dr. Öğr. Üyesi Mete DİBO hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Rabia KAPUCU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

VERGİ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE VERGİ HARCAMALARI

1.1. Vergi Kavramı ve Kamu Bütçesi İçerisindeki Yeri	3
1.1.1. Verginin Kavramsal Çerçevesi ve Ortaya Çıkışı	3
1.1.2. Vergilemenin Amaçları.....	7
1.1.3. Vergileme İlkeleri.....	9
1.1.4. Vergilemenin Kamu Bütçesindeki Önemi ve Vergilerin Sınıflandırılması	12
1.1.5. Vergi Yükü ve Vergi Harcaması	15

2. BÖLÜM

VERGİ HARCAMASI KAVRAMI, GELİŞİMİ VE YÜKSELEN PİYASALAR

2.1. Vergi Harcaması Kavramı ve Tanımı.....	17
2.1.1 Vergi Harcaması Kavramının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.	17
2.2. Vergi Harcamalarının Amaçları.....	19
2.2.1. Ekonomik Amaçları	19
2.2.2. Sosyal Amaçları	20

2.2.3. Diğer Amaçları	20
2.3. Vergi Harcamalarının Uygulamadaki Türleri	20
2.3.1. Vergi İstisnaları	21
2.3.2. Vergi Muafiyetleri.....	21
2.3.3. Vergi İndirimleri	21
2.3.4. İndirimli Vergi Oranları	22
2.3.5. Mahsup ve İadeler	22
2.3.6. Vergi Ertelemesi (Vergi Tatili)	23
2.4. Vergi Harcamalarının Hesaplanma Yöntemleri.....	23
2.4.1. Vazgeçilen Gelir Yöntemi	24
2.4.2. Kazanılan Gelir Yöntemi	24
2.4.3. Harcama Denkliği Yöntemi.....	24
2.5. Vergilendirme İlkeleri ve Vergi Harcamaları.....	25
2.5.1. Adalet ve Eşitlik İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları	25
2.5.2. Kesinlik ve Belirlilik İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları	26
2.5.3. Uygunluk İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları.....	26
2.5.4. İktisadilik İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları.....	26
2.5.5. Verimlilik İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları	27
2.5.6. Esneklik İlkesi Çerçevesinde Vergi Harcamaları.....	27
2.6. Yükselen Piyasa Ekonomileri	28
2.6.1. Yükselen Piyasa Ekonomileri Kavramsal Çerçeve.....	28
2.6.2. Yükselen Piyasa Ekonomilerinin Özellikleri	29
2.6.3. Yükselen Piyasa Ekonomileri Sınıflandırılması	30
2.7. Yükselen Piyasalarda Vergi Harcaması Uygulamaları ve Önemi.....	32

3. BÖLÜM

YÜKSELEN PİYASALARDA VERGİ HARCAMASI UYGULAMALARI: TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA ÜLKELERİ

	Sayfa
3.1. Türkiye’de Vergi Harcamaları.....	34
3.1.1. Türkiye’de Vergi Harcamaları Uygulaması.....	35
3.1.2. Mali Mevzuat Kapsamında Türkiye’de Vergi Harcamalarının Amaçları	38
3.2. Türkiye’de Vergi Türlerine Göre Vergi Harcamaları	39
3.2.1. Gelir Vergileri İçerisinde Yer Alan Vergi Harcamaları	40
3.2.2. Kurumlar Vergisi İçerisinde Yer Alan Vergi Harcamaları.....	41
3.2.3. Katma Değer Vergisi İçerisinde Yer Alan Vergi Harcamaları.....	42
3.2.4. Özel Tüketim Vergisi İçerisinde Yer Alan Vergi Harcamaları	43
3.2.5. Diğer Kanunlar İçerisinde Yer Alan Vergi Harcamaları.....	44
3.3. Latin Amerika Ülkeleri Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Vergi Harcama Gelişimi ve Türkiye İle Karşılaştırılması.....	46
3.3.1. Latin Amerika Ülkeleri Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Vergi Harcama Uygulamaları	47
3.3.2. Latin Amerika Ülkeleri Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Vergi Harcamalarının Gelişimi ve Türkiye İle Karşılaştırılması.....	52
3.3.3. Vergi Harcamalarının Vergi Kategorileri İtibari İle Ülkeler Bazında Değerlendirilmesi	54
SONUÇ	56
KAYNAKLAR	59
EKLER	62
Ek-1. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)	62
Ek-2. 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021).....	70
Ek-3. 3065-3066-3067 Sayılı KDV Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021).....	79

Ek-4. 4760 Sayılı ÖTV Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)	86
Ek-5. Diğer Kanunlarda Yer Alan Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021).....	89

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Merkezi Yönetim Gelirleri (2006-2020).....	13
Tablo 1.2. Genel Bütçe Gelirleri İçerisindeki Vergi Gelirleri	14
Tablo 1.3. Yıllara Göre Vergi Yükü Gelişimi (Vergi Gelirleri/ GSYH).....	16
Tablo 2.1. Yükselen Piyasa Ülkelerinin Sınıflandırılması	31
Tablo 3.1. Türkiye’de Vergi Harcamalarının Bazı Ekonomik Göstergeler İçindeki Payı (%)..	35
Tablo 3.2. Türkiye’de Vergi Harcamalarının GSYH İçindeki Payı (%).....	37
Tablo 3.3. Türkiye’de Vergi Türleri İtibariyle Vergi Harcamaları Tahminleri (TL).....	38
Tablo 3.4. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde GVK’ da Yer Alan Vergi Harcamaları (%)....	39
Tablo 3.5. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde KV’ de Yer Alan Vergi Harcamaları (%).....	40
Tablo 3.6. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde KDV’ de Yer Alan Vergi Harcamaları (%)....	41
Tablo 3.7. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde ÖTV’ de Yer Alan Vergi Harcamaları (%)....	42
Tablo 3.8. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde Diğer Kanunlarda Yer Alan Vergi Harcamaları (%)	43
Tablo 3.9. Ülkelerin GSYH Oranları (2006-2021).....	44
Tablo 3.10. Seçili Ülkelerde Vergi Harcaması Tanımlama Unsurları.....	46
Tablo 3.11. Ölçüm Türleri.....	47
Tablo 3.12. Vergi Harcamalarının Tahmini İçin Dirk-Jan Kraan Tarafından Önerilen Üç Yöntem	48
Tablo 3.13. Vergi Harcama Tahminleri Yıllık-Çok Yıllık	48
Tablo 3.14. Seçili Ülkelerde Vergi Harcama İlk Uygulama, İlk Raporlama Tarihleri ve Yayınlayan Kuruluşlar	49
Tablo 3.15. Seçili Latin Amerika Ülkelerinde GSYH İçerisindeki Vergi Harcama Oranları	50
Tablo 3.16. Vergi Kategorisine Göre GSYH İçerisinde Vergi Harcamaları (%).....	52

ŞEKİLLER ve GRAFİKLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Vergi Teorileri Ayrımı.....	6
Şekil 1.2. Konularına Göre Vergi Sınıflandırması.....	13
Şekil 2.1 Vergi Harcama Uygulama Türleri.....	21
Grafik	
Grafik 1.1. Kamu Gelirleri İçerisindeki Vergi Gelirlerinin Yüzdesele Değişimi	14
Grafik 3.1. Ülkelerin GSYH Oranları (2006-2021).....	45

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
TEDLAC	Tax Expenditure Database Latin America and Caribbean (Latin Amerika ve Karayipler Vergi Harcama Veritabanı)
KMYKK	Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu
MTV	Motorlu Taşıtlar Vergisi
VİV	Veraset ve İntikal Vergisi
BSMV	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
KDV	Katma Değer Vergisi
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
KV	Kurumlar Vergisi
VH	Vergi Harcaması
MSCI	Morgan Stanley Capital International
ACWI	All Country World Index (Tüm Ülke Dünya Endeksi)
EM	Emerging Markets
YPE	Yükselen Piyasa Ekonomileri
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
TCK	Türkiye Cumhuriyeti Karayolları

GİRİŞ

Toplum; yapısı itibari ile tarihsel açıdan oldukça eski, aynı zamanda insanın yaşamı için gerekli bir oluşumdur. İnsanlar gerek madden gerek manen çeşitli ihtiyaçları doğrultusunda yaşamlarını sürdürmek için toplumsal yapıda bir arada yaşamaktadır. Toplumsal yaşamın düzeni ve devamlılığı için pek çok gereklilik bulunmaktadır. Bu gerekliliklerin en başında ise toplumun düzenini sağlayacak ve devam ettirecek, toplumsal yaşamın zorunlu bir getirisi olan, bireylerin örgütlenerek oluşturduğu en üst siyasi örgütlenme olan devlet bulunmaktadır. Devletlerin egemenlik gücü doğrultusunda koyduğu kanunlarla bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korumak, toplumda güven ve adaleti, sosyal ve ekonomik refahı sağlamak gibi temel işlevleri vardır. Bu işlevler kapsamında devletin, toplumun ortak nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yapmakla yükümlü olduğu hizmetlere kamu hizmeti adı verilmektedir.

Toplumun ihtiyaçları ve dolayısıyla devletin bu ihtiyaçları karşılamak için gerçekleştirdiği kamu hizmetleri zaman içerisinde toplumsal yaşamın bulunduğu sosyal, ekonomik ya da siyasal koşullardan etkilenerek değişim ve gelişim göstermektedir. Bu doğrultuda gelişen devlet anlayışı ile birlikte de devletin kamusal ihtiyaçlara karşı sorumluluğu ve karşılaması gereken kamu hizmetleri artmaktadır. Devlet sorumlulukları ve görevleri gereği yapacağı harcamalar dolayısı ile belirli gelirlere ihtiyaç duymaktadır. Kamu hizmetlerinin finansmanı için gerek duyulan gelirlerin büyük bir kısmını vergiler oluşturmaktadır. Toplumsal ihtiyaçların büyük bir bölümü, yine toplumun vermiş olduğu vergiler ile toplumdan üstün bir örgüt olan devlet tarafından denetimli bir şekilde karşılanmaktadır.

Küresel anlamda değişen ve gelişen devlet ve toplum anlayışı doğrultusunda kamu hizmetleri ve dolayısı ile kamu harcamalarında artış gözlenmektedir. Özellikle son yıllarda yaşadığımız küresel sağlık krizi ile gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kamu harcamaları artmıştır. Devletler toplumun ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olduğu kadar bütçesinin dengesini korumak ve ülke ekonomisini geliştirmekle de yükümlüdür. Kamu harcamalarının finansmanı için büyük öneme sahip olan vergi gelirleri devlet için ne kadar vazgeçilemez bir gelir olsa da devlet gerek ekonomik gerekse sosyal amaçla vergi gelirlerinin bir kısmından gönüllü vazgeçerek yapmış olduğu kamu harcamaları ile bir anlamda aynı nitelikte ancak kamu harcamaları içerisinde yer almayan bir mali araca, vergi harcamalarına başvurabilmektedir. Vergi harcamaları ekonomik, sosyal ve siyasal amaçlarla başvuru bir mali araçtır. Vergi kavramı ne kadar eskiye dayanıyor olsa da vergi harcamaları yakın geçmişte literatüre dahil olan bir kavramdır. Kavramsal olarak ilk defa 1974 yılında ABD bütçesinde yer alan vergi harcamaları kavramı; ülkemizde ilk kez 2001 yılında yayınlanan vergi harcama raporu içerisinde yer almıştır.

Gelişmekte olan ülkeler ekonomik amaçları doğrultusunda alacağı vergilerin bir kısmından vazgeçerek yatırımı ve kalkınmayı teşvik edebilmekte iken gelişmiş ülkeler de devletlerin ekonomik amaca oranla sosyal amaçla vergi harcamaları yapması daha olasıdır. Türkiye'nin de

içerisinde bulunduğu yükselen piyasalarda görülen vergi harcamaları ekonomik ve sosyal anlamda pek çok amaca yönelik gerçekleştirilmektedir.

Birçok amaca hizmet eden vergi harcamaları kavramının tek bir tanımı bulunmamakta, her ülkenin vergi harcaması olarak nitelendirdiği uygulamalar çeşitlilik gösterebilmektedir. Vergi harcamalarının amaçlarına yönelik gelişim göstermemesi ile bazı ülkeler vergi harcamalarından tamamen vazgeçmekte iken Türkiye'nin de içinde yer aldığı bazı ülkeler vergi harcamaları kapsamını yenilemekte ve vergi dağılımında adaleti bozucu etkilerini minimize etmeye çalışmaktadır. Bazı ülkeler bu mali aracı politikalarına dahil etmekte bazı ülkeler ise dahil etmemektedir.

Bu çalışmada maliye politikası aracı olan vergi harcamaları kavramı ve ülkemizdeki gelişimi, uygulanan vergi harcamalarının amacına yönelik olup olmadığı Türkiye ve seçili ülkeler kapsamında incelenecektir. Çalışma da öncelikle vergi harcamaları kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için vergi kavramının tanımına yer verilecektir. Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. "Vergi Kavramı Çerçevesinde Vergi Harcamaları" başlıklı ilk bölümde vergi kavramsal çerçeve olarak ele alınarak vergi harcamaları kavramının tanımı ve tarihsel gelişimi için bir ön bilgilendirme niteliği taşıyacaktır.

"Vergi Harcaması Kavramı Gelişimi ve Yükselen Piyasalar" başlıklı ikinci bölümün içeriğinde vergi harcamalarının tanımı ve tarihsel gelişimi ile vergi harcamalarının genel uygulama türlerine ve hesaplanma yöntemlerine yer verilecektir. Devletin uyguladığı bu mali aracın uygulanma amaçları ve sonuçlarına da yer verilerek, vergi harcamaları vergi ilkeleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Yükselen piyasa kavramı ele alınacak ve diğer bölümde yer alacak seçili ülkeler için bir girizgâh niteliği taşıyacaktır. "Yükselen Piyasalarda Vergi Harcaması Uygulamaları: Türkiye ve Latin Amerika Ülkeleri" başlıklı üçüncü bölümde ise ülkemizde "5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu" çerçevesinde vergi harcamalarına yer verilerek 2006 yılında başlanan uygulamanın günümüze kadar ki değişimleri incelenecektir. MSCI endeksine göre yükselen piyasaları arasında yer alan Arjantin, Brezilya, Şili, Kolombiya, Meksika, Peru olmak üzere altı Latin Amerika ülkesinin vergi harcama verileri incelenecek ve ülkemizdeki veriler ile karşılaştırılacaktır. Bu çalışmada, vergi harcaması kavramının önemi ve vergi sistemlerinde bu tür düzenlemelerin gereği incelenerek etkin ve verimli bir politika uygulaması olup olmadığı değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1. BÖLÜM

VERGİ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE VERGİ HARCAMALARI

1.1. Vergi Kavramı Ve Kamu Bütçesi İçerisindeki Yeri

Bu bölümde devlet için önemli bir finansman kaynağı olan vergi unsurunun tarihsel gelişimi ve süreç içerisinde geçirdiği değişiklikler ile günümüzdeki kavramsal çerçevesi ele alınacaktır. Vergi harcaması kavramının oluşumunda temel taşı oluşturan vergi kavramının teorik çerçevesi, özellikleri, fonksiyonları ve nitelikleri incelenerek kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için bir temel oluşturmak amaçlanmaktadır.

1.1.1 Verginin kavramsal çerçevesi ve ortaya çıkışı

Devletler, sorumlulukları gereği kamunun ihtiyaçlarına yönelik çeşitli mal ve hizmet sunumu ile yükümlüdür. Üstlendikleri bu sorumluluklar doğrultusunda kamu harcamaları yapmakta ve kamu harcamalarının finansmanı için de mali kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Kamu harcamaları için ihtiyaç duyulan finansmanın büyük bir kısmı diğer kamu gelirlerinden ziyade vergilerle karşılanmaktadır. Devletin toplumsal ihtiyaçları karşılaması konusunda geçmişte ve günümüzde büyük önem arz eden bir kamu geliri olan vergiler, devletin en önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır ve geçmişten günümüze kadar çeşitli değişimler ve gelişimlerle günümüzdeki anlamını kazanmıştır (Yüksel ve Kargı, 2010, s. 24-41).

Toplumsal yaşamın başlangıcı kadar eskiye dayanan köklü bir kavram olan vergi kavramı geçmişte ve günümüzde tek bir görüş ya da tanım ile tanımlanmamaktadır. Vergi var olduğu her dönemin toplumsal koşulları, vergiyi tanımlayan kişinin devlete olan bakış açısı ve içinde bulunulan ekonomik koşullar gibi çeşitli etkenler doğrultusunda hem teorik hem de uygulama açısından değişim ve gelişim göstermiştir. Devlet anlayışına göre değişkenlik gösteren vergi kavramının tanımı; rasyonalist devlet anlayışına göre kamu hizmetlerinin bir karşılığı niteliğinde özel kesimden kamu kesimine aktarılan bir bedel olarak nitelendirilirken, organik devlet anlayışında ise devletin görevlerini yerine getirebilmesi için bireylerin ödeme güçleri doğrultusunda tek taraflı olarak ödediği zorunlu ödemeler olarak tanımlanmaktadır (Çelebi vd., 2012, s.126). Günümüzdeki anayasal düzeyde kazanmış olduğu tanım ve fonksiyonlar doğrultusunda da temel olarak “Devletin ya da yetki verdiği kuruluşların egemenlik gücü doğrultusunda bireylerden hukuki cebir yolu ile ödeme gücü ve adalet prensipleri gibi vergi mevzuatı doğrultusunda kanuni olarak aldıkları maddi değerler olarak” tanımlanmaktadır (Karakoç, 2013, s.1259-1308).

Vergiler ilk ortaya çıktığında halkın devlete bir hediyesi olarak algılanmaktayken zaman içerisinde devletin egemenlik gücüne dayanarak cebri olarak aldığı değerler olarak nitelik kazanmıştır. Vergi teriminin kronolojik geçmişine baktığımızda geçmişteki anlamı ve bugün ki anlam ve tanımı arasındaki farkların neler olduğuna bakarak, verginin tarihsel süreçte hangi anlama geldiğini ve günümüze kadar nasıl değişimler geçirerek şu anki anlamı kazandığını

daha iyi anlayabiliriz. Tarihsel süreç içerisinde vergi kavramını ifade etmek için kullanılan terimlere baktığımızda bu terimler de ki en önemli değişiklik verginin gönüllü ya da zorunlu bir ödeme olarak görülüp görülmemesi durumudur. Orta çağ batı toplumlarında vergileme ve vergi kavramı “gift don”, “donation”, “present” gibi “hediye etme”, “bağış”, “hediye” gibi anlamlara gelen kelimelerle ifade edilirken toplumumuz açısından ise Osmanlı Devleti zamanında “atıyye”, “hediye” gibi terimlerle ifade edilmiştir. Bu ifadelere baktığımızda geçmişteki toplumlarda verginin; devletin egemenlik gücüne dayanarak cebri olarak aldığı ekonomik değer olmasından ziyade, herhangi bir kural ya da kanuna dayanmaksızın kişilerin elde ettikleri gelirlerden ve servetlerinden bağış, hediye gibi gönüllü olarak devlete verdikleri aynı ya da nakdi değerler olduğu anlaşılmaktadır. Vergiler Orta Çağ’da toplumdaki bireylerin toplumu yönetenlere elde ettikleri gelir ve servetlerinden belirli bir miktar da hediye ya da bağış niteliğinde verdikleri maddi değerler olarak görülmekteydi. Vergiler 19. Yüzyıl itibari ile cebirlik niteliği kazanarak gönüllü verilen maddi bir değer olmaktan çıkmış devletin egemenlik gücüne dayanarak hukuki cebir ile vatandaşlarından belirli yasalara göre almış olduğu değerler olarak nitelik kazanmıştır (Çelebi vd., 2012, s.125-127; Demir, 2015, s. 110-115).

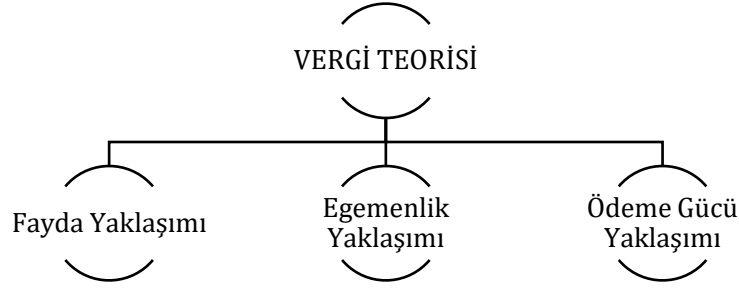
Verginin tanımındaki değişim ve gelişiminin yanı sıra süreç içerisinde nitelik ve fonksiyonlarında da değişim yaşanmıştır. Dönemin toplumsal ve ekonomik şartları doğrultusunda, vergilerin konusu, amaçları ve oranları gibi pek çok etkende değişim görülmektedir. Vergiler ilk alındığı dönemlerde yalnızca maddi değer olarak değil bedenen kamu hizmetlerinde çalışma yolu ile emek mübadelesi şeklinde de gerçekleştirilmekteyken, ekonomik koşulların gelişimi doğrultusunda mübadele ekonomisiyle birlikte aynı olarak ödenmekte ve daha sonra parasal ekonomiyle birlikte ödeme yöntemi genel olarak maddi değer yani para olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’de genel olarak maddi bir değer olarak ödenen vergilerin ödeme yöntemindeki istisna günümüzde askerlik hizmetidir (Demir, 2015, s. 110-115). Vergilerin ödeme yöntemindeki değişikliklerle birlikte ekonomik gelişim sonucu, vergilerin alındıkları ekonomik faaliyet konuları da değişmiştir. Toplumda ve ekonomide büyük bir devrim olan sanayi devrimi vergi konusu ile ilgili büyük değişimler ortaya çıkarmıştır. Tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu sanayi devrimi öncesi dönem de vergiler tarımsal faaliyetler üzerinden alınmaktayken, sanayinin gelişimi ile sanayi devrimi sonrasında vergiler tarımsal faaliyetlerle birlikte, ağırlıklı olarak sanayi faaliyetleri üzerinden alınmaya başlamıştır. Örneğin; Osmanlı döneminde tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu zamanlarda tarım üzerinden aşar ve öşür adı altında vergiler alınmaktayken, Cumhuriyet Dönemiyle birlikte Osmanlı döneminde uygulanan vergilerin yerine yeni vergiler alınmaya başlanmıştır. Bunlar kazanç, harcamalar ve dış ticaret gibi konular üzerinden alınmaktadır. Zamanla etkisiz ya da karmaşık olan vergi yapısının revize edilmesi sonucu yeni vergiler ve alınan vergilerin nitelikleri değişime uğrayarak günümüzde, gelirler üzerinden gelir ve kurumlar vergisi, servet üzerinden MTV, VİV ve harcamalar üzerinden ÖTV, KDV gibi vergiler alınmaktadır ve günümüzde genel olarak vergiler; gelirler, servetler ve yapılan harcamalar üzerinden alınan maddi değerler olarak nitelendirilebilmektedir (Karakoç, 2013, s.1259-1308). Özetle,

geçmişten günümüze kadar toplumsal ve ekonomik durumlarla çeşitli değişimlere uğrayan ve tarihsel süreç içerisinde cebirlik niteliği kazanan vergiler günümüzde genel itibari ile kamu harcamaları ve borçlarından doğan finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla, devletin egemenlik gücü doğrultusunda hukuki cebir yolu ile gerçek ve tüzel kişilerden vergileme ilkeleri ve vergi kanunları çerçevesinde karşılıksız olarak aldığı ekonomik değerler olarak tanımlanabilmektedir (Akdoğan, 2014, s. 121).

Verginin günümüze kadar olan kavramsal değişimin yanı sıra vergilerin alınma gerekçeleri yani amaçları ve fonksiyonları da dönemlere göre değişmekte ve zaman içerisinde gelişen devlet fonksiyonları ile daha fazla amaca yönelik bir mali araç olarak kullanılmaktadır. Genel itibari ile temel olarak kamu harcamaları ve borçlarından doğan finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla alındığı bilinen vergilerin Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan süreçte literatürde üç temel amacı bulunmaktaydı. Bunlar kamu harcamalarının finansmanı için özel sektörden kamu sektörüne kaynak aktarımı ile devlete gelir sağlanan bir araç olarak görülmesi, cebri bir mali yükümlülük olması, belirli bir karşılığı bulunmamasıdır. Bu üç fonksiyon verginin mali fonksiyonları olarak da değerlendirilmektedir. Sonraki yıllarda ise verginin mali fonksiyonlarına ek olarak ekonomik ve sosyal yaşamda devletin fonksiyonlarına paralel olarak yeni amaçlara yönelik kullanımı ortaya çıkmıştır. Ekonomik ve sosyal yaşamın önemli bir yönlendiricisi olan vergiler, kazandığı yeni fonksiyonlarla birlikte sadece kamu harcamalarının finansmanı olarak görülmekten ziyade devletin gerek ekonomik gerekse sosyal yaşamda ulaşmak istediği amaçlara yönelik bir mali araç olarak kullanılmaktadır (Çelebi vd., 2012, s.127).

Vergilerin diğer nitelikleri gibi fonksiyonları ve vergiye bakış açıları da geçmişten günümüze literatürde tartışılmakta ve çeşitli teorilerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Verginin ilk ortaya çıktığı zamanlarda, kamu harcamalarının finansmanı için gereken ihtiyaç doğrultusunda, toplumsal ihtiyaçların finansmanı için uygulanması gerektiği görüşü kabul görmeye birlikte zaman içerisinde vergi fonksiyonlarında yaşanan gelişim ve ihtiyaçların artması vergi ile ilgili daha detaylı bilgilere gerek duyulduğunu ortaya koymuştur. Bu yüzden literatürde yeni teorilere yer verilmiştir. Bazı kaynaklarda fayda yaklaşımı ve günümüzdeki yaklaşım olarak iki başlıkta incelenen vergi teorileri literatürde üç temel başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki fayda teorisi, ikincisi iktidar (egemenlik) teorisi, üçüncüsü ise ödeme gücü yaklaşımıdır (Çelebi vd., 2012, s.135; Akdoğan, 2014, s. 131).

Şekil 1.1. Vergi Teorileri Ayrımı

(Akdoğan, 2014, s. 132) kaynağından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Fayda teorisi içerisinde üç ayrı görüşü barındırmaktadır. Bunlar değişim teorisi, sigorta primi teorisi ve sosyal üretim giderlerine katılma payı teorisi. Fayda teorisine göre vergiler kamu harcamalarının yararlandığı ölçüde dağıtılmalıdır. Özel sektörde ürün ya da hizmet karşılığı ödenen bedellerin, kamu sektörünün ürettiği ürün ve hizmetlerde de geçerli olmasını ve aynı sistemle karşılanması gerektiği görüşü savunulmaktadır. Fayda teorisinde yer alan değişim görüşüne göre, verginin bir değişim olduğu özel sektördeki fayda değişimi sisteminin, kişi ile devlet arasında da sağlanabileceği savunulmaktadır. Eşitlikçi bir yaklaşımdan ziyade devletin her bireye aynı hizmeti sağlamak sorumluluğunun olmadığını ve ürettiği mal ve hizmetlerden faydalanan bireylerin bireysel faydaları ile değiş tokuş elde edebilecekleri görüşü mevcuttur. Ancak bu görüş verginin tanımında yer alan karşılıksızdır ifadesi sebebi ile günümüzde geçerliliğini yitirmiş bir görüştür (Yüksel ve Kargı, 2010, s.29-31).

Devletin üstlendiği görev ve sorumluluklar da özel sektördeki gibi karlılığın ön planda olmadığı, kamu yararına yönelik hizmet üretimi yapıldığı için devlet genel bir planlama ile mal ve hizmetlerin maksimum kamu yararı için sunulmasında fayda değişimi görüşü geçerli olmamaktadır. Fayda teorisi içerisinde yer alan bir diğer görüş ise verginin sigorta primi olma görüşüdür. Bu görüşte vergiler, devletin sağladığı güvenlik hizmeti ve toplumsal düzenin devamlılığının sağlanması gibi güvenceler için bir sigorta niteliği taşıyan ödeme olarak görülmektedir. Ancak bu görüşünde fayda teorisinde bahsedilen diğer görüşler gibi geçerliliği bulunmamaktadır. Fayda teorisi içerisinde yer alan üçüncü görüş ise verginin sosyal üretim giderlerine katılma payı olarak görülmesidir. Bu görüşte toplumun bütünü bir üreticiler birliği olarak görülerek kamu sektörünün yapmış olduğu üretimler dolayısıyla bireylerin üretime katkı payları olarak vergi vermesi savunulmaktadır. Ancak fayda teorisi içerisinde yer alan diğer görüşler gibi bu teorinin de geçerliliği bulunmamaktadır (Akdoğan, 2014, s. 132-135).

Sonuç olarak verginin ilk zamanlarında ortaya çıkmış olan fayda teorisi ve içerisinde yer alan üç görüş verginin tanımı ve fonksiyonlarına uygun olmadığından dolayı günümüzde geçerli değildir.

Egemenlik yaklaşımında ise vergi, bir piyasa ekonomisi olgusu olarak görülmemekte ve organik devlet ilkesi gereği devlet, toplumun ihtiyaçlarına yönelik faaliyet göstermektedir.

Devlet bu sorumlulukları için toplumdan fedakârlık olarak vergi talep etmektedir. Vergiyi fayda teorisyenleri gibi piyasa ekonomisinin bir unsuru olarak görmekten ziyade vergilemede devletin egemenlik gücünü temel alan verginin egemenlik teorisi ilk olarak Adam Smith'in vergileme prensipleri içerisinde yer almıştır. Bu görüş bireylerin kamu hizmetlerinden yararlanma oranlarına göre değil, gelir dağılımında adaletin sağlanmasına yönelik bireylerin ödeme gücüne göre vergi alınmasını savunmaktadır (Yüksel ve Kargı, 2010, s.25-27).

Verginin günümüzdeki kanuni tanımında da yer alan ödeme gücü yaklaşımında da iktidar teorisindeki fedakârlık anlayışı gibi verginin kamu harcamalarının oluşturduğu maliyetin, toplumdaki birey ve kuruluşlar tarafından karşılanarak ödeme gücüne göre paylaştırılmasını savunmaktadır (Binokay Doğru, 2010, s.24-40).

Vergi kavramsal ve teorik açıdan ne kadar değişim geçirmiş olursa olsun insan ve toplum yaşamı için önemli bir unsurdur (Akdoğan, 2014, s. 131). Vergi genel itibariyle kamu harcama finansmanı için gerekli gelirler olarak tanımlansa da ekonomik ve sosyal amaçla devletin politikalarına yönelik kullandığı mali bir araçtır. Vergilendirme yetkisi ise ülkemizde dahil olmak üzere pek çok ülkede yasama organına verilmektedir (Demir, 2015, s. 110-115).

1.1.2 Vergilemenin amaçları

Devlet olmanın getirdiği egemenlik gücünün yanında devletin temel işlevi, elinde bulunan güç ile toplumun ve bireylerin gerek sosyal gerekse ekonomik yaşamındaki faaliyetlerini düzenlemek ve sürdürülebilmek için gerektiğinde egemenlik gücünü kullanarak kural ve kanunlarla toplumsal yaşamı düzenlemektir. Devlet egemenlik gücüne dayanarak toplum düzeni için kanun ve kurallar çerçevesinde toplumsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için devamlı faaliyetler de bulunmaktadır (Binokay Doğru, 2010, s.4-13). Devlet gerçekleştirmiş olduğu kamusal hizmetlerin maliyetlerini diğer bir ifade ile devlet harcamalarını karşılayabilmek için kamu gelirlerine ihtiyaç duymaktadır. Kamu harcamalarının finansmanını sağlayan en büyük gelir kaynağı ise vergilerdir. Vergilerin temel amaçlarının başında kamu harcamalarının finansmanı yer almaktadır. Vergilerin bu mali fonksiyonuna ek olarak mali olmayan fonksiyonları da bulunmakta ve vergilerin amaçları mali ve mali olmayan amaçlar olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir (Çelebi vd., 2012, s.132-133).

Bu kapsamda klasik ekolde devletin ekonomiye müdahale etmemesi vergilerin yalnızca kamu harcamalarının finansmanı olarak, yani mali amaçla tarafsız olarak alınması gerektiği savunulmaktayken, Keynesyen görüşe göre vergiler yalnızca kamu harcamalarının finansmanı için değil ekonomideki fiyat istikrarı ve tam istihdamın sağlanabilmesi amaçları ile de kullanılabilir. Klasik görüş ve Keynesyen görüşteki fonksiyonlara ek olarak günümüzde vergilendirmenin amaçları daha fazla çeşitlenmiş ve vergiler; ekonomik kalkınma, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi, gider ve gelir dağılımında adaletin sağlanması gibi mali olmayan amaçlarla da kullanılabilir (Binokay Doğru, 2010, s.4-13).

1.1.2.1. Vergilemenin Mali Olmayan Amaçları

Vergilerin temel olarak mali amaçla toplanması ekonomik ve sosyal yaşamda tamamen tarafsız sonuçları olacağını göstermemektedir. Vergilemenin sosyal ve ekonomik yaşamda da etki göstermesi dolayısıyla verginin mali amaçları dışında mali olmayan amaçları da bulunmaktadır. Verginin mali olmayan amaçları ekonomik amaçlar, sosyal amaçlar ve diğer amaçlar olmak üzere üç başlık altında incelenebilmektedir (Demir, 2015, s. 120-121).

Verginin ekonomik amaçları ise kendi içerisinde iki alt başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki ekonomik istikrarın sağlanması, ikincisi ise büyüme ve kalkınma amaçlarıdır. Devlet vergilemenin ekonomik amaçları doğrultusunda vergi politikaları yoluyla ekonominin gelişmesine müdahale etmektedir. Dönemler itibarıyla ekonomide yaşanan krizler devletin vergi gelirlerinde azalmalara sebep olmaktadır. Böyle dönemlerde devletin vergi gelirleri azalsa dahi kamu hizmetlerinde ve kamu harcamalarında bir azalış olmayacağı için bütçede açık meydana gelmektedir. Devlet bütçesini dengeye getirebilmek için vergi gelirlerini artırma yoluna gitmekte ve bu da piyasa ekonomisinde yaşanan kriz sebebiyle az olan toplam talebin daha fazla azalarak krizin şiddetlenmesine sebep olmaktadır. Klasik görüşün aksine çağdaş bütçe teorisinde vergi politikalarının konjonktürel dalgalanmaları azaltmak yerine artırdığı savunulmaktadır. Ekonomide refah dönemlerinde vergi yükünün azaltılması yatırım ve tüketim harcamalarındaki toplam talebi artırmaktayken, enflasyon dönemlerinde vergilerin artırılması toplam talebi azaltarak krizi şiddetlendirmektedir. Konjonktürel dalgalanmaların hafifletilebilmesi için vergi politikalarının anti konjonktürel bir politika ile uygulanması görüşü literatürde tüm ekoller tarafından önemli görülmektedir. Ekonomide yaşanan daralma dönemlerinde bireylerin vergi yükünü hafifleterek toplumun harcama gelirlerindeki azalışın engellenmesi ve dolayısıyla toplam talebin canlandırılarak ekonomide yaşanan krizin hafifletilmesi, genişleme dönemlerinde ise toplam talebin azaltılarak ekonominin dengeye gelebilmesi için vergi gelirlerinde artış yapılması öngörülmektedir. Bu durumda ekonomide uç bir durum yaşanmaması ve ekonomik istikrarın devamlılığı için vergilerin etkisi kullanılmaktadır (Çelebi vd., 2012, s.132-133).

Vergilemenin ekonomik amaçları içerisinde yer alan ekonomik kalkınma fonksiyonu ise gelişmiş ülkelere nazaran gelişmekte olan ülkeler tarafından benimsenen bir amaçtır. Bu amaçta ekonomik anlamda gelişme sağlanabilmesi için devletin vergiler yoluyla piyasa ekonomisini yönlendirmesini ifade etmektedir. Yatırım teşvikleri gibi çeşitli vergi teşvikleri ya da istisnalar gibi mali araçlarla devlet ekonomide kalkınma sağlayacak uygulamalarla vergilerin etkisini kullanmaktadır (Demir, 2015, s. 120-121).

Vergilemenin mali olmayan bir diğer amacı sosyal amacdır. Vergilemenin sosyal bir yönünün olduğunu ifade eden ilk maliyecisi Adolph Wagner'dir. Toplumda herkes aynı gelir düzeyine sahip değildir dolayısıyla gelir dağılımında adaletin daha iyi sağlanabilmesi için devletin yeniden gelir dağıtıcı politikalar yolu ile vergilendirme yetkisini kullanabilmektedir. Toplumda pek çok farklı düzeyde gelire sahip bireyler bulunmaktadır. Toplumun bazı kesimleri asgari bir

geçim sağlamak için gelir elde etmekte zorlanırken, bazıları orta gelir düzeyine bazıları da yüksek gelir düzeyine sahip olabilmektedir. Devletin üstlendiği görev ve sorumlulukların günümüzde daha sosyal bir boyuta taşınması dolayısı ile devlet vatandaşlarına asgari bir yaşam standardı sağlamakla yükümlüdür. Bireylerin yaşamlarını sürdüreceği bir gelire sahip olmaları, barınma ihtiyaçları gibi çeşitli temel ihtiyaçlarda devlet vergiler yolu ile düşük gelir gruplarını sübvansiyon etmektedir. Devlet yüksek gelir gruplarından düşük gelirli sınıflara oranla daha yüksek oranlarda vergiler alarak düşük gelirli sınıflara sübvansiyon sağlayarak toplumdaki gelir adaletinin sağlanabilmesi için vergiler yolu ile sosyal adaletle müdahale etmektedir. Vergi politikalarının etkisi ekonomide uzun dönemde görülmektedir (Çelebi vd., 2012, s.131-133).

1.1.3 Vergileme ilkeleri

Modern devletin en temel gelir kaynağının vergi olması nedeni ile vergi sisteminin işleyiş açısından değerlendirilmesi ve gelişimi için çeşitli ölçütlerin olması gerekmektedir (Buyrukoğlu ve Buzkıran, 2016, s. 2077-2091). Verginin, devlet ve mükellefler olmak üzere iki taraflı bir anlaşma olduğu varsayımı altında devlet tarafından vergilerin amacına yönelik ve düzenli olarak alınabilmesi, mükellefler açısından ise vergilerin rasyonel çıkarlarına ters düşmemesi gerekliliği söz konusudur. Bu sistemin düzeni ve uygulamanın verimliliği için kabul edilebilir vergilendirme ilkeleri doğrultusunda vergilendirme yapılması gerekmektedir (Demir, 2015, s. 147-153). Bu nedenle vergi sisteminin oluşumunda vergilerin yapıları fonksiyonları gibi belirleyicilerin oluşturulmasında büyük önem taşıyan vergilendirmenin anayasası olarak nitelendirilebilecek kurallar vergi ilkeleri olarak ifade edilmektedir. Vergilendirme ilkeleri, vergileme sebepleri ve amaçlarının göz önüne alınarak en makul kuralların oluşturulmasında anayasal düzeydeki vergi mevzuatları ve kanunları için teorik bir temel niteliği taşımaktadır (Gümüş ve Tekin, 2004, s. 243-256). Literatürde vergileme ilkeleri tarihsel süreçte toplumların bütçe hakkı ile gelişim gösteren bir yapıdır (Buyrukoğlu ve Buzkıran, 2016, s. 2077-2091).

Sosyal bilimlerde kavramların çeşitli görüşler ve bakış açıları ile açıklanması, tek ve kesin bir açıklamanın bulunmaması sosyal bilimlerin çeşitliliği ve gelişimi için bir nevi vazgeçilmez bir unsurdur. Vergileme ilkeleri de diğer pek çok konu gibi tek bir başlık altında yer almamaktadır. Çalışmada Adam Smith ve Adolph Wagner tarafından ortaya konulan ilkelere ve günümüzdeki vergi ilkelerine bakacağız. Vergi sisteminin gelişimi ve değerlendirilmesinde önem arz eden kriterler içerisinde literatürde ilk ve en ünlü vergileme ilkeleri Adam Smith'in ortaya koymuş olduğu dört ayrı ilkeden oluşan vergileme ilkeleridir. Bu ilkeler maliye literatüründe ortaya atılan ilk vergileme ilkeleri olmakla birlikte günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Adam Smith'in 1776 yılında yayınlanan "Ulusların Zenginliği" kitabında klasik yaklaşım doğrultusunda adalet, kesinlik, uygunluk ve iktisadilik ilkeleri olmak üzere dört ilke yer almaktadır (Çelebi vd., 2012, s.165-167).

19. yy. sonlarına doğru Adolph Wagner Adam Smith'in görüşlerinden de yararlanarak ahlaki, iktisadi, mali, teknik ve idari ilkeler olmak üzere vergileme ilkelerini sistematikleştirmiş ve

katkı sağlamıştır. Örneğin, Adam Smith'in belirlilik, uygunluk ve iktisadilik ilkelerini, Wagner teknik ve idari ilkeler olarak ele almıştır (Kaya, 2019, s.18-26). Mali ilkeler içerisinde yeterlik ve esneklik ilkeleri vardır bunlar devletin içinde bulunduğu dönemdeki kamu harcamalarını karşılayabilmesi için o dönemdeki vergilerin yeterli gelmesi anlamına gelmektedir. Esneklik ilkesi ise vergilerin devletin ihtiyaçlarına yönelik değişim gösterebilmesi anlamına gelmektedir. Wagner iktisadi ilkelere vergi kaynaklarını ve verginin çeşitlerini devletin amaçları doğrultusunda seçmesini öngörmektedir. Ahlaki ilkeler içerisinde yer alan genellik ve eşitlik ilkelerinde ise vergiler herkes tarafından ödeme gücüne göre verilmektedir. Teknik ve idari ilkeler ise Adam Smith'in belirlilik, uygunluk ve iktisadilik olmak üzere üç ilkesini içermektedir (Demir, 2015, s. 150-154).

Adam Smith adalet ilkesine göre kişiler gelirleri üzerinden ekonomik güçleri oranında vergilendirilmelidir. Bu ilkeye göre kişilerin vergi konusu yapılacak olan ekonomik gücü, sahip oldukları servet değil elde ettikleri gelirlerdir. Wagner'in de ahlaki ilkeler çerçevesinde katkıda bulunduğu adalet ilkesi eşitlik ilkeleri doğrultusunda uygulanabilmektedir. Vergilemede adaletin sağlanabilmesi için farklı sosyal ve ekonomik durumda olanların farklı oranlarla vergilendirilmesi anlamına gelen dikey eşitlik ve aynı sosyal ve ekonomik standartlara sahip kişilerin aynı vergi oranları ile vergilendirilmesi anlamına gelen yatay eşitlik unsurları önem arz etmektedir. Adalet ve eşitlik kavramları birbirinden farklı anlamlar taşımaktadır ancak adalet ilkesi Wagner'in ahlaki ilkeler başlığı altında yer alan eşitlik ilkesini de içerisinde barındırmaktadır. Yatay ve dikey eşitlik prensipleri teorik olarak etkin bir vergileme uygulaması için doğru ve gerekli olsa da hesaplanabilirlik açısından vergilerin hangi oranlarda alınacağı konusu belirsiz kalmaktadır. Vergilemenin en temel ilkesi olan adalet ilkesi Adam Smith tarafından ortaya atılmış olan ve gelişerek günümüzde de anayasal çerçevede geçerliliğini korumakta olan bir ilkedir (Çelebi vd., 2012, s.165-180).

Vergilemenin en temel ilkelerinden bir diğeri ise genellik ilkesidir. Günümüzde anayasal düzeyde vergi mevzuatında yer almaktadır. Tarihte vergilerin genellik ilkesi gözetilmeden alındığı durumlar bulunmaktadır. Ancak zamanla adalet ve eşitlik anlayışı çerçevesinde verginin en temel ilkelerinden olan genellik ilkesi çerçevesinde toplumdaki herkesin ayırt edilmeksizin vergilere katılması vergilemenin bir gerekliliği haline gelmiştir. Genellik ilkesi vergilemede adalet için önemli bir ilke olsa da bazı kişi ve gruplara tanınan istisna, muafiyet gibi devletin vergi harcaması yolu ile çeşitli sosyal ve ekonomik amaçlarla gerçekleştirdiği uygulamalar sonucunda genellik ilkesinde istisnalar görülebilmektedir (Akdoğan, 2014, s.206-208; Çelebi vd., 2012, s.165-180).

Adam Smith'in klasik yaklaşımı ile temelleri atılan vergileme ilkeleri 19. yy. sonlarına doğru Wagner ve sonrasında Keynesyen 'in modern yaklaşımı doğrultusunda müdahale ilkesi ve süreçte yaşanan değişimlerle yeni ilkelerin eklenmesi ile günümüzde geçerliliğini koruyan yedi vergileme ilkesi haline almıştır. Bu ilkeler müdahale, istikrar, verimlilik, kanunilik, açıklık-basitlik, randıman ve etkinlik ilkeleridir (Binokay Doğru, 2010, s.17-55).

Klasik ilkelere ek olarak Keynesyen ekol tarafından ortaya atılmış olan müdahale ilkesi klasik ekolün aksine devletin ekonomiye müdahalesini savunmakta ve vergilerin artış ya da indirimleri, ayırma prensibi ile bazı vergi gruplarında toplu artış ve azalışlar, budama yolu ile vergi gruplarına göre değil, vergi konularına göre oran belirlenmesi ve yeniden dağıtım yolu ile devletin vergilendirme ile ikincil bir gelir dağılımı sağlaması olmak üzere dört uygulama yolu ile devletin vergilerle ekonomiye müdahale etmesini öngörmektedir.

Modern vergileme ilkeleri içerisinde yer alan istikrar ilkesi klasik vergileme ilkesindeki belirlilik ilkesi ile özdeştir. Ancak bu ilkeye ek olarak istikrar ilkesinde vergi mevzuatlarının sık değişmemesi, vergi mevzuatının ve kanunlarının konjonktürel dalgalanmalardan etkilenmeden uygulanması öngörülmektedir. Bu yönüyle de Wagner'in esneklik ilkesi ile çelişmektedir. Verimlilik ilkesi, yeterlik ve iktisadilik ilkelerinin bir arada yer aldığı bir ilkedir. Devletin amaçları ve ihtiyaçları doğrultusunda gereken gelirin en verimli şekilde sağlanması ve bu gelir sağlanırken minimum maliyet ve bireylere minimum vergi yükü hissettirilmesi öngörülmektedir. Modern ilkelerden bir diğeri kanunilik ilkesidir. Bu ilke Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73. maddesinde yer alan "vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla düzenlenir, kanunla kaldırılır ve kanunla değiştirilir" hükmüyle anayasal anlamda günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Açıklık ve basitlik ilkesine göre ise vergi kanunları herkesin anlayabileceği ve vergiye karşı gönüllü bir uyuma eşlik edecek nitelikte olması gerektiğini ifade eder. Ancak ülkemiz açısından bu ilke vergi mevzuatlarının karmaşık yapısı ve sık değişimler sebebi ile geçerli nitelikte değildir. Randıman ilkesinde ise vergilerin kamu harcamalarını finanse etme konusunda devletin diğer kaynaklara ihtiyaç duymayacağı ölçüde gelir sağlama beklentisi öngörülmektedir. Vergilemede etkinlik ilkesinde ise mükelleflerin üzerindeki vergi yükünün harcanabilir gelirlerindeki azalma dışında diğer ekonomik kararların da minimum etkili olması ya da etkisiz olması öngörülmektedir (Demir, 2015, s. 150-154).

Ülkemizde vergileme ilkeleri anayasal faaliyetlerin başlangıcı olarak kabul edilen "Sened-i İttifak" ile ortaya çıkmıştır (Buyrukoğlu ve Buzkıran, 2016, s. 2077-2091). Günümüzde anayasal düzeyde vergileme için uygulanan temel vergileme ilkeleri eşitlik, adalet, genellik, kanunilik, belirlilik ve mali güç ilkeleridir. Eşitlik ve genellik ilkeleri gereği vergiler herkes tarafından ödenmeli ve aynı düzeyde olanlardan eşit şekilde vergilendirilme yapılması gerekmektedir. Açıklık, basitlik ve belirlilik ilkeleri doğrultusunda gelişen ve günümüzde geçerliliğini koruyan belirlilik ilkesine göre vergilerin konuları, oranları gibi unsurlar belirli ve açıkça anlaşılır olmalıdır. Anayasada yer alan günümüzdeki diğer bir ilke olan mali güç ilkesi ise süreçte var olan uygunluk, verimlilik, etkinlik, iktisadilik, nispiyet ve esneklik ilkelerini barındıran bir ilkedir (Gümüüş ve Tekin, 2014, s.243-256).

Farklı kaynaklarda farklı sınıflandırmalar ve çeşitli ilkeler bulunmakla birlikte, "vergiler herkesten, ödeme gücüne göre, kanuni ve cebri nitelikte alınmaktadır" tanımı doğrultusunda vergileme ilkeleri temel olarak genellik, adalet-eşitlik, iktisadilik-ödemeye gücü, etkinlik-

verimlilik, belirlilik-açıklık ve kanunilik ilkelerine dayanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73 maddesinde yer alan vergi ödevi tanımının bir kısmında geçen " Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacıdır" ibaresi vergilemenin kanuni olarak hangi ilkelere göre yapıldığını göstermektedir. Kamu harcamalarının sağlıklı şekilde finansmanı için gerekli olan vergilerin etkin ve adil bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla ortaya çıkmış olan vergileme ilkeleri süreç içerisinde değişim ve gelişim göstererek varsayımsal ilkelerden ziyade günümüzde de geçerliliğini koruyan ilkeler literatürde daha fazla önem arz etmektedir (Buyrukoğlu ve Buzkıran, 2016, s. 2077-2091).

1.1.4 Vergilemenin kamu bütçesindeki önemi ve vergilerin sınıflandırılması

Devlet sosyal ve ekonomik hayata gerek para gerekse maliye politikaları ile müdahale etmektedir. Maliye politikası 1929 Buhranı ile para politikasının etkisizliğinin anlaşılması sonucu önem kazanmıştır. ABD Başkanı Roosevelt'in özellikle kamu harcamalarının artışına yönelik devletçi politikalar uygulayarak, işsizliği ve üretim krizini önlemek amacıyla yeni eylem planı olarak uyguladığı politika, modern maliye politikasının ilk uygulaması olarak nitelendirilebilmektedir. 1940'lı yıllarda refah iktisadi yaklaşımıyla devletin görevlerinin artması sonucunda devletin uyguladığı politikalar içerisinde maliye politikası ön plana çıkmıştır. 1970'li yıllarda petrol krizleriyle birlikte gerçekleşen stagflasyon olgusu sonucunda maliye politikasına olan güven sarsılmış ve para politikası yeniden öne çıkmıştır. 2008 küresel krizi sonrasında ise dünyadaki pek çok ekonominin likidite tuzağına yakalanması sonucunda para politikalarının etkisiz hale gelmesi ile maliye politikası öne çıkmaktadır. Devletin müdahale için kullandığı araçlar dönem dönem değişmekle birlikte mali araç niteliği taşıyan vergiler, her dönem için büyük önem arz eden bir müdahale aracı ve kamu hizmetlerinin finansman kaynağıdır (Ulusoy, 2017, s.1-5).

Vergilerin ne üzerinden alındığı, oranları ve ilkeleri zamana, toplumlara ve ekonomik duruma göre değişiklik gösterebilmektedir. Genel itibari ile vergilerin iki tarafı olan devlet ve mükellef için maksimum etkinlik ve verimlilik sağlaması önem arz etmektedir. Vergilerin devlet için etkin bir gelir kaynağı oluşturması mükellef içinse üstlendiği kamu harcaması yükünün kanuni, adil ve açık olarak verimli kullanılması önceliklidir. Vergiler gelir servet ve harcamalar üzerinden alınmaktadır. Vergilerin konusu olarak literatürde yer alan ve vergilerin sınıflandırılması için çerçeve oluşturan bu unsurların çeşitli tasnifleri küresel olarak farklılık gösterebilmektedir. Genel olarak ülkemizde vergiler konuları açısından, dolaylı ya da dolaysız vergiler olmaları açısından, objektif ya da sübjektif vergiler, merkezi ya da yerel vergiler gibi çeşitli sınıflara ayrılmaktadır. Vergilerin konuları bakımından ayrımı içerisinde üç sınıflandırma yer almaktadır. Bunlar gelir, servet ve harcama olmak üzere verginin neler üzerinden alındığına göre sınıflandırılmıştır. Bir diğer temel sınıflandırma olan vergilerin dolaylı ya da dolaysız oluşu ile ilgili sınıflandırma da vergilerin konusu değil tahsil şekli öne

çıkmaktadır. Temel olarak vergilerin günümüzde literatürde en bilinen ayrımı vergilerin konularına göre sınıflandırılmasıdır (Akdoğan, 2014, s. 260-306).

Şekil 1.2. Konularına Göre Vergi Sınıflandırması

GELİRLER ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER	Gelir Vergisi (GVK)
	Kurumlar Vergisi (KV)
SERVET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER	Emlak Vergisi (EV)
	Veraset ve İntikal Vergisi (VİV)
	Motorlu Taşıtlı Vergisi (MTV)
HARCAMA ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER	Katma Değer Vergisi (KDV)
	Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)
DİĞER	Çevre Temizlik Vergisi
	Şans Oyunları Vergisi
	vb.

(Demir, 2015, s. 121-131) yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Vergilerin bütçede, merkezi yönetim gelirleri içerisindeki sınıflandırılması ve yıllar itibari ile değişimi bir tablo ile gösterilmektedir.

Tablo 1.1. Merkezi Yönetim Gelirleri (2006-2020) (Bin TL)

	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler			Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler			Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri (KDV)	ÖTV	BSMV	Şans Oyunları Vergisi	ÖİV	Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	Damga Vergisi	Dijital Hizmet Vergisi
	GV	KV	Toplam	VİV	MTV	Toplam								
2006	36.194.424	13.749.462	49.943.886	212.219	4.455.860	4.668.079	73.416.502	37.652.425	2.695.631	368.771	3.597.792	27.579.815	3.750.612	
2007	43.433.927	17.746.745	61.180.672	239.255	5.232.200	5.471.455	81.783.570	40.168.683	3.327.077	326.734	4.231.856	29.001.409	4.447.801	
2008	51.135.904	21.131.424	72.267.328	326.482	6.110.660	6.437.142	89.061.909	43.143.916	3.878.964	537.314	4.575.549	32.809.510	5.021.864	
2009	54.079.942	24.458.384	78.538.326	308.651	7.062.625	7.371.276	96.673.100	45.165.420	4.194.603	600.627	4.282.181	28.674.535	5.551.706	
2010	59.602.429	28.830.870	88.433.299	414.943	7.802.005	8.216.948	120.325.712	60.141.800	3.731.209	640.172	4.135.165	39.563.175	6.897.424	
2011	71.603.112	37.512.911	109.116.023	453.360	8.606.653	9.060.013	141.253.112	67.530.262	4.466.015	578.690	4.428.550	53.499.747	8.507.647	
2012	82.285.434	38.316.621	120.602.055	551.058	9.420.467	9.971.525	158.774.849	75.492.612	5.639.241	642.405	4.485.104	55.361.016	9.635.323	
2013	93.185.291	37.915.994	131.101.285	554.045	10.384.247	10.938.292	183.452.054	90.003.203	6.315.356	718.670	4.584.122	68.335.159	12.136.041	
2014	109.388.403	43.419.503	152.807.906	696.185	11.239.500	11.935.685	202.445.738	96.730.208	7.645.596	794.333	4.682.257	71.194.130	13.588.266	
2015	127.590.572	46.638.996	174.229.568	853.872	13.014.997	13.868.869	239.393.965	112.975.029	9.361.327	868.344	4.764.662	83.262.020	16.039.545	
2016	153.114.849	65.525.767	218.640.616	1.331.485	14.689.469	16.020.954	289.361.082	130.102.951	11.346.468	926.137	5.271.315	86.365.952	18.035.974	
2017	176.403.552	75.996.685	252.400.237	1.351.109	16.013.302	17.364.411	331.367.945	149.389.186	13.572.634	1.019.070	4.059.576	113.157.304	21.008.073	
2018	215.082.965	107.177.192	322.260.157	1.864.985	18.641.210	20.506.195	372.861.998	147.522.806	18.484.358	1.181.282	3.786.054	138.743.673	23.411.372	
2019	254.377.881	111.747.053	366.124.934	2.233.208	20.961.516	23.194.724	420.463.448	164.240.055	22.993.220	1.707.347	4.299.640	143.584.908	26.598.667	
2020	263.210.405	145.470.947	408.681.352	2.694.411	23.222.478	25.916.889	534.095.931	226.210.919	27.458.885	3.490.053	4.790.023	189.149.196	31.072.608	1.141.612

(GİB,2021).

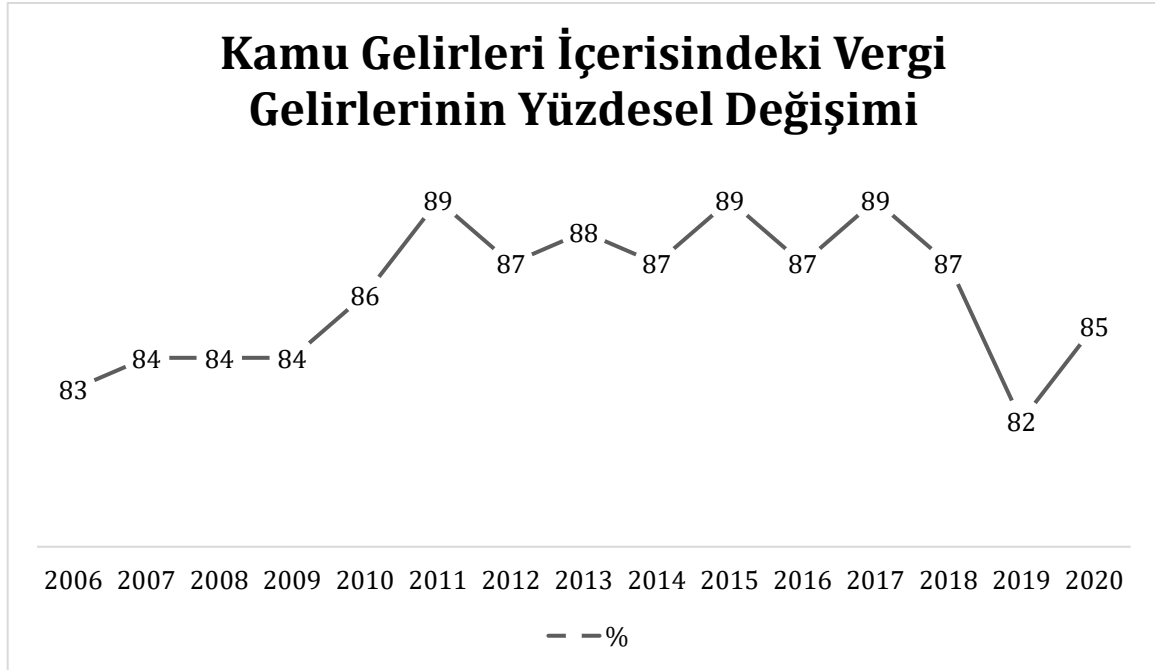
Devletin en önemli gelir kaynaklarından olan vergiler kamu gelirlerinin toplamı içerisinde %70- %90 gibi yüksek bir paya sahiptir. Bu yüzden ülkeler arasında ya da dönemlere göre değişse de genel olarak vergi gelirlerinin toplam kamu gelirleri içerisindeki payı her zaman diğerlerine oranla yüksektir (Demir, 2015, s. 102-103). Bir tablo ile yıllara göre değişen kamu gelirleri ve bu gelirler içerisinde vergi gelirlerinin oranını inceleyerek Türkiye’de de kamu gelirleri içerisindeki vergilerin paylarını görebiliriz.

Tablo 1.2. Genel Bütçe Gelirleri İçerisindeki Vergi Gelirleri

YILLAR	GENEL BÜTÇE GELİRLERİ	(%)	VERGİ GELİRLERİ	(%)
2006	183.346.998.000	100	151.271.701.000	83
2007	204.261.860.000	100	171.098.466.000	84
2008	226.653.106.000	100	189.980.827.000	84
2009	233.804.379.000	100	196.313.308.000	84
2010	272.775.244.000	100	235.714.637.000	86
2011	319.512.928.000	100	284.490.017.000	89
2012	362.654.794.000	100	317.218.619.000	87
2013	419.653.762.000	100	367.517.727.000	88
2014	461.450.539.000	100	401.683.956.000	87
2015	525.045.891.000	100	465.229.389.397	89
2016	608.336.187.441	100	529.607.900.959	87
2017	700.621.261.000	100	626.082.414.676	89
2018	850.728.172.000	100	738.180.401.147	87
2019	1.002.011.368.000	100	819.603.098.822	82
2020	1.158.932.165.000	100	983.069.869.000	85

(GİB, 2021).

Grafik 1.1. Kamu Gelirleri İçerisindeki Vergi Gelirlerinin Yüzdesele Değişimi

(GİB, 2021).

Tabloda 2006-2020 yılları arasında Türkiye'nin toplam kamu gelirlerinin ve vergi gelirlerinin yıllara göre değişimini görebilmekteyiz. Bu yıllar arasında toplam kamu gelirleri içerisinde vergi gelirlerinin oranı da ortalama olarak %86 gibi yüksek bir paya sahiptir. Kamu gelirleri ve içerisinde en büyük paya sahip olan vergi gelirleri paralel bir şekilde yıllara göre miktar olarak devamlı artış göstermiş olsa da artan miktarın aksine oransal olarak bazı yıllar da kamu gelirleri içerisinde vergi gelirlerinin az da olsa azalış gösterse de genel olarak toplam gelirler içerisindeki payı aynı seyretmektedir. Kamu gelirleri içerisinde bu yıllar arasında en düşük pay %82 oranla 2019 yılına, en yüksek pay ise %89 oranla 2011 ve 2017 yıllarına aittir. Bu çok az farklar ile yaşanan dalgalanmalar yıllara göre vergi afları ya da vergi indirimleri gibi vergi gelirini azaltıcı etkileri bulunan uygulamalar sonucunda oluşabileceği gibi içinde bulunulan ekonomik ve sosyal koşullardan da etkilenmektedir.

Tablolarda da görüldüğü üzere kamu gelirlerinin %80'ninden fazlasını vergiler oluşturmaktadır. Yani bu da devletin gelir kaynağının neredeyse tamamının toplumun ödediği vergilerden oluştuğunu göstermektedir. Ödenen vergiler dolaylı olarak tekrar kamuya fayda sağlıyor olsa da mükelleflerin harcama ya da yatırım gibi ekonomik tercihlerinde etkili olabilecek bir yük oluşturmaktadır.

1.1.5 Vergi yükü ve vergi harcaması

Vergi yükü basit şekilde belirli bir dönem içerisinde bireylerin ödedikleri vergilerin elde ettikleri gelirlere oranlanması ile oluşan bir veri olarak ifade edilebilmektedir. Bir bütçe dönemi içerisinde ödenen vergilerin o bütçe yılında elde edilen GSYH'ye oranlanması sonucu toplum da ki vergi yüküne ulaşılmaktadır (Mutlu, 2007, s. 49). Bir ekonomide vergi yükünün ekonomik büyümeye olan etkisi oldukça önemlidir. Vergi yükündeki artış kısa dönemde yatırım ve tasarruf oranlarının azalmasına neden olurken, bu durumun uzun dönemde yansımaları, ekonomik büyümede ve devletin gelecekteki potansiyel vergi gelirlerinde olumsuz etkiler olarak görülebilmektedir (Cinel, 2021, s.182-203).

Türkiye'de 2002-2020 yılları arasında vergi yükünde meydana gelen değişimi ve bu değişimin bireylerin harcanabilir gelirleri ve ekonomik kararlarında yarattığı etkileri ve bu kapsamda vergi yükünün azaltılması için yapılan bir uygulama olarak vergi harcamalarını incelemekte yarar vardır.

Tablo 1.3. Yıllara Göre Vergi Yükü Gelişimi (Vergi Gelirleri/ GSYH)

Yıllar	GSYH (1)	VERGİ GELİRLERİ (2)	VERGİ YÜKÜ (2/1)
	(2009 BAZLI)	(*)	(%)
2002	362.109.648	65.188.479	18,0
2003	472.171.775	89.893.112	19,0
2004	582.852.799	111.335.368	19,1
2005	680.275.847	131.948.778	19,4
2006	795.757.109	151.271.701	19,0
2007	887.714.414	171.098.466	19,3
2008	1.002.756.496	189.980.827	18,9
2009	1.006.372.482	196.313.308	19,5
2010	1.167.664.479	235.714.637	20,2
2011	1.404.927.615	284.490.017	20,2
2012	1.581.479.251	317.218.619	20,1
2013	1.823.427.315	367.517.727	20,2
2014	2.054.897.828	401.683.956	19,5
2015	2.350.941.343	465.229.389	19,8
2016	2.626.559.710	529.607.901	20,2
2017	3.133.704.267	626.082.415	20,0
2018	3.758.315.621	738.180.401	19,6
2019	4.320.191.227	820.148.186	19,0
2020	5.047.909.499	983.069.869	19,5

(*) Vergi Gelirleri Rakamları Mahalli İdare ve Fon Payları ile Red ve İadeler Dahil Tutarlardır.

Not: 2008-2020 Yılları Vergi Gelirleri İçerisindeki Gelir Vergisi Tevkifat Rakamına Asgari Geçim İndirimi Tutarı Dahildir.

(GİB, 2021).

2002 yılında vergi yükünün %18'ken, 2007 yılında %19,3 oranına kadar dalgalı bir şekilde arttığını görebilmekteyiz. 2008 yılında yaşanan krizinde etkisi ile bireylerin gelirlerindeki yük azaltılmış ve %18,9 oranına gerilemiştir. 2009 yılında 19,5 ve sonrasında %20'lere kadar yükselmiş, 2014-2015 yıllarında az da olsa düşüş yaşayan vergi yükü oranları 2016-2017 yıllarında artmış ve 2018 yılında ise tekrar az da olsa azalmıştır. 2019 yılında ise pandemi nedeniyle bireylerdeki mali yükün azaltılması ile %19 oranına düşmüş ve 2020 yılındaki vergi yükü oranı ise %19,5 oranında gerçekleşmiştir. (Bakınız; Tablo: 3)

Zamanla artan vergi oranları, vergi yüklerinde de bir artışa sebebiyet vermektedir. Yüzdesele olarak 18-20 civarında dalgalı bir hal izlese de gerek ekonomik gerek sosyal yaşam şartlarındaki olumsuzluklar ve refah seviyesindeki azalış dolayısı ile vergi yükü bireylerin üzerinde daha çok hissedilebilmektedir. Devlet için, vergi gelirlerinin önemi büyük olsa da toplumun vergiye karşı direnç göstermemesi ve artan vergilerin bireylerin ya da kurumların yatırım, tasarruf gibi ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek kararlarında olumsuz etkiler yaratmaması için hissedilen vergi yükünün minimize edilebilmesi de en az vergi gelirleri kadar önem arz etmektedir. Bu doğrultuda vergi yükünün olumsuz etkilerinin azaltılması adına uygulanan çeşitli politikalardan birisini de vergi harcamaları olarak ifade edebiliriz (Yücedoğru, 2018, s. 161-192).

2. BÖLÜM

VERGİ HARCAMASI KAVRAMI, GELİŞİMİ ve YÜKSELEN PİYASALAR

2.1 Vergi Harcaması Kavramı Ve Tanımı

Vergiler kamu hizmetlerinin finansmanı için büyük bir öneme sahiptir. Devlet için önemli bir gelir kaynağı olan vergiler mükellefler açısından harcanabilir gelirlerinde azalmaya sebebiyet vermekte ve mükellefler üzerinde alınan vergi oranında bir yük olarak hissedilmektedir. Vergiler, bireylerin harcanabilir gelirlerini doğrudan etkileyerek maddi bir yük oluşturması sebebi ile yatırım, tasarruf gibi bireylerin ekonomik kararlarına tesir etmektedir. Vergiler devlet için vazgeçilemez bir nitelikte olsa da sosyal devlet anlayışı ve devletin zamanla artan sorumlulukları doğrultusunda ekonomik ve sosyal amaçlarla devlet alacağı vergi gelirlerinin bir kısmından vazgeçebilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde vergi ahlâkının düşük olması, bireylerin vergiden kaçınma eğilimleri ve vergi yükünü geliri düşük mükelleflerin geliri yüksek mükelleflere göre daha fazla hissetmeleri doğrultusunda, devlet sosyal ve ekonomik amaçlarla vergi gelirlerinin belirli bir kısmından gönüllü olarak vazgeçerek belli ölçütlerle kişi, grup ya da sektörlerle örtülü bir fon aktarımı niteliği taşıyan vergi harcaması uygulamalarına başvurmaktadır. Vergi harcamaları; kamu otoritelerince Ar-Ge, yatırım tasarruf vb. ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesi amacıyla vergi kanunlarında yer alan tercihli hükümler olarak doğrudan kamu harcamasına alternatif niteliğinde geliştirilen bir uygulama olarak da nitelendirilebilir (Coşkun, 2010, s. 30-33).

2.1.1 Vergi harcaması kavramının tanımı ve tarihsel gelişimi

Devletin geliri ve harcaması iki zıt kavram olmasına rağmen vergi ve harcama kavramlarının bir araya gelmesi ile vergi harcaması kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram devletin, vergiler ve kamu harcamaları yolu ile ekonomiye müdahale etmesini ifade etmektedir. Vergi harcaması, devletin doğrudan harcama yolu ile değil alacaktan vazgeçme yolu ile gerçekleştirdiği bir maliye politikası aracıdır.

Başlangıçta vergi sübvansiyonları olarak ifade edilen vergi harcamaları 1960'lı yıllarda literatüre kazandırılmıştır (Öztürk, 2011, s. 4-21). Vergi harcaması kavramı ilk olarak 1960'lı yıllarda Federal Almanya'da ortaya çıkmış ve 1967 yılında Prof. Dr. Stanley S. Surrey tarafından literatüre kazandırılmış olan vergi harcaması kavramı resmi olarak ilk kez ABD'nin 1974 yılı Bütçe Kanunu içerisinde tanımlanmış ve aynı yılın bütçe kanununda 65-80\$ tutarında vergi harcaması sınıflandırılarak yer almıştır (Kışoğlu vd., 2019, s.382).

Ülkelerin belirli sektörlerle ve sosyal önceliklere yapmış olduğu harcamaları tahmin etme konusunda yararlı olan vergi harcamaları kavramının literatürde tek bir tanımı bulunmamaktadır. Literatürde en kabul görmüş vergi harcamaları tanımı, Benchmark olarak adlandırılan standart vergi sisteminden sapmalar olarak tanımlanmaktadır. Temel olarak "standart vergi yapısından (Benchmark) sapma gösteren ayrıcalıklı vergi hükümleri" olarak

nitelendirilmekte olan vergi harcamaları aynı zamanda devletin toplam gelirleri için azaltıcı etkiye sahip olan bir uygulamadır (Pedük, 2005, s.1-89).

Küresel anlamda vergi harcaması kavramı ve bütçe içerisindeki yeri, her ülke için değişiklik arz ettiğinden teoride pek çok tanımlama ile karşılaşabilmekteyiz. Vergi harcamalarının niteliği, oranları ve fonksiyonları ülkeden ülkeye değişmekle birlikte genel tanımlamalara baktığımızda OECD, IMF gibi uluslararası kuruluşların farklı tanımlamaları bulunmaktadır. 2002 yılında OECD tanımlamasında, “vergi harcaması, belirli faaliyet ve gruplara uygulanan ayrıcalıklar sonucu vergi gelirlerindeki tahmini azalma ya da standart vergi oranlarındaki değişimlere sebep olan unsurlar” olarak ifade edilmektedir (Longinotti, 2019, s. 9-45; Akın, 2019, s. 3-34). IMF tanımında; “ayrıcalıklı hükümler dolayısıyla devletin vazgeçtiği gelir” olarak yer alan vergi harcamalarını, Dünya Bankası “ülkedeki vergi sistemi dışında kalan ayrıcalıklar” olarak tanımlamaktadır (Akın, 2019, s. 3-34). Vergi harcamalarına bakış açılarından bir diğeri ise Stiglitz tarafından yapılan tanımlamadır. Stiglitz’e göre “vergi sisteminde oluşan kayıp ya da kaçakların kibar bir şekilde adlandırılmasına” vergi harcamaları denmektedir. Devlet sübvansiyon sağlamak istediği belirli grup, sektör ya da faaliyetlere doğrudan harcama yoluyla sübvansiyon ya da transfer yapmak yerine, incelenmesi, denetlenmesi ve soruşturulması görece olarak daha zor olan vergi harcamaları yolu ile örtülü bir şekilde fayda sağlamaktadır. Musgrave’ e göre ise vergi harcamaları, devletin teşvik etmek istediği belirli vergi mükellefleri ya da belirli ekonomik faaliyetlerin, doğrudan nakit sübvansiyonlar yerine dolaylı yoldan vergisel bir ayrıcalık tanınarak sübvansiyon edilmesini anlamı taşımaktadır (Kışoğlu vd., 2019, s. 380-405).

Vergi harcamaları her ne kadar kamu gelirinde azalmaya sebebiyet vermesinden dolayı kamu harcaması niteliği taşıyor olsa da klasik kamu harcamalarından farklı olması dolayısıyla kamu harcamaları sınıflandırması içerisinde yer alması konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Klasik kamu harcamalarında devlet elde etmiş olduğu gelirlerden maddi fon aktarımı sağlayarak somut harcama yapmaktadır. Vergi harcamalarında ise elde edilmiş olan bir gelir ve dolayısı ile somut bir harcama bulunmamaktadır. Bu yüzden vergi harcamaları kamu harcamaları niteliği taşımakta ve kamu harcamalarını ikame etme özelliğinde olsa bile tam olarak nakdi bir harcama değil, ekonomiye yapılan dolaylı vergisel bir müdahale olarak görülmektedir (Edizdoğan vd., 2018, s. 210). Literatürde bir birlik bulunmamakla birlikte vergi harcamalarının, ülkemizde bazı kaynaklarda kamu harcaması niteliği taşımasından dolayı kamu harcamaları sınıflandırması içerisinde yer aldığını bazı kaynaklar da ise kamu harcamaları niteliği taşımasına rağmen kamu harcamaları içerisinde yer almadığı belirtilmektedir. Bu konuda vergi harcamasının resmi olarak ilk kullanıldığı Amerikan vergi sisteminde ise vergilerin vatandaşa ait olduğunu belirten Amerikan vergi görüşü ile vergi harcamalarının bir kamu harcaması olarak kabul edilmediği görülmektedir (Eriçok, 2019, s. 321-352; Akın, 2019, s. 3-34).

Hükümetler yatırım, ar-ge, istihdam gibi alanlarda ekonomik teşviklerin ve yabancı yatırımların daha kolay sağlanacağını düşünebilmekte, bu yüzden vergi harcamalarına gereksinim duymakta ve hedefleri doğrultusunda vergi harcamalarının devletin vazgeçilen geliri oranında oluşan maliyetlerini göz ardı edebilmektedirler (Haldenwang ve Redonda, 2020). Ülkeden ülkeye uygulama farklılıkları gösterebilen vergi harcamaları bazı ülkelerde sosyal devlet olmanın getirdiği bir gereklilik olarak görülebilmekte ya da sağladığı faydalar etkisiz görülebilmekte ve daha az uygulanması öngörülebilmektedir. Vergi harcamalarının kamu maliyesi açısından bütçe dengesini bozucu etkiye sahip olması vergi gelirlerindeki azalma sonucu vergi sisteminde karmaşıklık oluşması gibi unsurlar ile vergi yönetimini ve bütçe disiplini olumsuz etkileyebilmektedir (Saraç, 2010, s. 270-277).

2.2 Vergi Harcamalarının Amaçları

Vergiler, kamu hizmetleri için finansman kaynağı amacı doğrultusunda var olmakla birlikte, devletin ekonomiye dolaylı ya da doğrudan bir müdahale aracı niteliği de taşımaktadır. Sosyal devletlerin genel amacı olan gelir dağılımında adaletin sağlanması, ekonomik kalkınma ya da teşvik gibi amaçlarla çeşitli vergi politikaları uygulanmaktadır.

Vergi harcamalarının ortaya çıkışındaki amaç, vergilerin aksine mali bir amaçtan ziyade esas olarak sosyal ve ekonomik amaçlardır (Sabuncu,2011, s.7-11). Vergi harcamaları tek bir amaçla uygulanmamakta ve devletin çeşitli amaçlarına yönelik pek çok alanda spesifik olarak kullanılabilir. Vergi harcamaları küresel düzeyde üç temel amaçla uygulanmaktadır. Bu amaçları üç ana başlık altında inceleyebilmekteyiz. Bunlardan ilki ekonomik amaç, ikincisi sosyal amaç ve üçüncüsü ise diğer amaçlar başlığı altında incelenecek olan siyasi ve politik amaçlardır (Çelikay ve Kurt, 2020, s. 511-522).

2.2.1 Ekonomik amaçları

Vergi harcamalarının ekonomik açıdan amaçlarını, toplumdaki kişi ya da grupların, yatırım, tasarruf gibi iktisadi kararlarında, kamu yararı sağlayacak ve ekonomik büyüme ve kalkınma açısından olumlu etki yaratabilecek faaliyetleri için transfer harcama niteliği taşıyan vergi harcaması yolu ile teşvikinin sağlanması olarak açıklayabiliriz.

Vergi harcamaları yolu ile ayrıcalık uygulanacak olan kişi ya da gruplara yatırım, tasarruf, üretim gibi ekonomik faaliyetleri konusunda örtülü bir teşvik sağlanmakta ve ayrıcalık sağlanan kişi, grup ya da sektörlerin ekonomik kararlarında olumlu etki yaratmak, ödemeler dengesine, ülke ekonomisi ve sanayisinin gelişimine katkı sağlanması söz konusudur (Karaş ve Hayrullahoğlu, 2021).

Yalnızca ekonomik amaçla uygulanan vergi harcamaları bu aracın gelir dağılımında ve vergi adaletinde sağlaması gereken faydaların göz ardı edilmesine sebep olabilir. Vergi harcamalarının ekonomik amaçları kadar sosyal ve siyasi amaçları da önem taşımaktadır.

2.2.2 Sosyal amaçları

Vergi harcamalarının sosyal amaçları ise sosyal devletin temel prensibi olan gelir dağılımda adaletin ve vergi adaletinin sağlanması gibi amaçlardan oluşmaktadırdır. Sosyal amaçlardan en önemlisi farklı ekonomik ve sosyal durumlara sahip mükellefler arasında vergi harcamaları yolu ile adaleti sağlamaya çalışmaktır (Karaş ve Hayrullohoğlu, 2021). Yaşamını sürdürmekte ve gelir elde etmekte fırsat eşitsizliği yaşayan ve engellerle karşılaşabilen vatandaşların korunması, vergi harcamalarının sosyal amaçları içerisinde yer almaktadır. Özetle vergi harcamalarının sosyal olarak amacını; fırsat eşitliğine ve gelir adaletine olumlu katkı sağlamak, gelir ve fırsat eşitsizliği yaşayan bireylerin yaşamsal faaliyetlerini sürdürmek için gerekli gelire sahip olabilmeleri amacı ile gelir dağılımda adaletin alınacak vergilerden vazgeçmek yolu ile sağlanması olarak ifade edebiliriz (Bayhanay, 2014, s.12).

2.2.3 Diğer amaçları

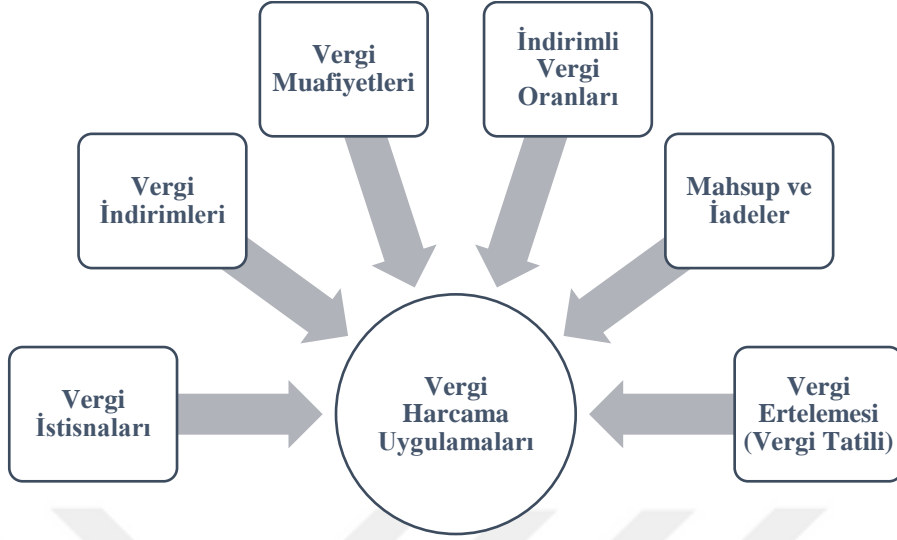
Toplumsal refahın sağlanması için uygulanan ilk iki amaca yönelik harcamaların yanı sıra, seçim yolu ile iktidara gelen siyasi partilerin oy maksimizasyonu amacı ile mükelleflerin vergi yükünde hafifletme yaparak oy toplamak için siyasi ve politik bir amacı bulunmaktadır.

Vergi yükü artan mükellef hkmete karşı olumsuz bir kaniya sahip olabileceği için, hkmetler seçilmek ve desteklenmek için bazı grup ve konularda istisna, muafiyet, indirim gibi uygulamalara gidebilmektedir. Bu durumda vergi harcamalarının ekonomik ve sosyal amaçlarından ziyade hkmetlerin çıkar maksimizasyonu amacı ile uygulanabildiğini söyleyebiliriz.

2.3 Vergi Harcamalarının Uygulamada Türleri

Vergi harcamaları uygulama açısından ülkeden ülkeye dar kapsamlı ya da geniş kapsamlı olarak değişiklik gösterebilmektedir (Türkay, 2018). Vergi harcama uygulamaları ülkelere göre farklılık arz etmekte, bazı ülkelerde farklı uygulamalar yer almaktadır. Örneğin İngiltere’de yapısal teşvikler, vergi imtiyazı sağlayan yardım ve demeler, ABD’de vergi kredileri gibi uygulamalar da bulunuyor olsa da temel olarak dünyada ve ülkemizde genel kabul gören altı uygulama bulunmaktadır (Gram Sökmen ve Tekin, 2015). Vergi harcama uygulamalarının genel kabul gören 6 türü aşağıdaki şekilde görülmektedir. Aşağıdaki şekilde yer alan uygulama türlerini birer başlık altında değerlendireceğiz.

Şekil 2.1. Vergi Harcama Uygulama Türleri

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018) kaynağından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.1 Vergi istisnaları

Vergi harcama uygulamalarında ilk olarak vergi istisnalarına bakacağız. Vergi istisnaları standart vergi yapısında vergilendirilmesi gereken vergi konularının, devletin sosyal ya da ekonomik amaçları doğrultusunda kısmen ya da tamamen, geçici ya da sürekli olarak vergi dışında bırakılması işlemidir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018). Vergi istisnalarında vergi dışı bırakılan unsur mükellefin kendisi değil, verginin üzerinden alındığı konu ya da ekonomik faaliyettir. Devlet belirli bir faaliyeti desteklemek için bu yola başvurabilmektedir (Uray, 2017, s. 75-76). Türk Vergi Siteminde muafiyet ve istisnalar arasında kesin bir ayrım olduğu halde, yabancı literatürde bu iki kavram birbirini ikame eder nitelikte kullanılabilir (Balkaya Akça, 2000, s. 9-13).

2.3.2 Vergi muafiyetleri

Türk Vergi Sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olan bir diğer vergi harcaması türü vergi muafiyetleridir. Vergi muafiyetleri mevzuatta vergilendirilmesine hükmedilen ekonomik faaliyetler ve bu ekonomik faaliyetleri gerçekleştiren bireylerin teşvik amacı ile ödeyecekleri vergiden, kısmen ya da tamamen muaf tutulması durumunu ifade etmektedir. Devlet genel olarak vergi muafiyetleriyle, pozitif bir dışsallık sağlanması amacı ile kişi ya da ekonomik faaliyetlere teşvik sağlayarak ekonomiye katkı sağlamak amacı taşımaktadır. Vergi muafiyetinin literatürde en genel örneği esnaf muafılığıdır (Uray, 2017, s. 75-76).

2.3.3 Vergi indirimleri

Vergi harcamaları uygulamalarından bir diğeri de vergi indirimleridir. Vergi indirimleri vergi matrahından ya da direkt vergiden yapılan indirimler olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Matrahtan yapılan indirimde sosyal, ekonomik ya da çevresel amaçlar doğrultusunda, belli

koşullar ile mükelleflerin vergilendirilebilir gelirleri üzerinden matrahlarında belirli oranlarda azaltma yapılmaktadır. Matrahtan yapılan indirimler mükellefin matrahına ulaşılması gereği ile daha çok beyannameler üzerinden yapılmaktadır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

Vergi konusunun boyutunu ölçmek için yapılan vergi indirimlerinin etkileri bireyleri gelir ve ikame etkilerine bağlı olarak ya daha çok tasarrufa ya da daha az tasarrufa yönlendirilmektedir. Vergi matrahı içerisinde yapılan vergi indirimleri vergi tabanından arttığı için mükellefin vergi yükünü hafiflettiği ölçüde devletin gelirinde azalmaya sebep olmaktadır. Vergi indirimleri uluslararası anlamda gelişmiş ve Gelişmekte olan ülkelerde görülebilen vergi harcamaları içerisinde vergi indirimi uygulamaları Gelişmekte olan ülkelere yatırım tasarruf ya da fiyat esnekliği gibi unsurların gelişmiş ülkelere oranla daha düşük olması dolayısı ile başarılı bir uygulama olarak görülmemektedir (Akin, 2019, s. 18-23).

2.3.4 İndirimli vergi oranları

İndirimli vergi oranları ise uygulanan verginin tamamından vazgeçmek yerine oranda değişime gidilen bir uygulamadır. Türk Vergi Sistemi içerisinde vergi tarifesinde yer alan vergi oranlarının devletin amaçları doğrultusunda teşvik etmek istediği belirli bir ekonomik faaliyet, mükellef ya da grupların standart vergi tarifesi içerisinde oluşmuş vergi oranlarının düşürülerek ödeyecekleri vergilerde indirim sağlanması indirimli vergiler olarak ifade edilmektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018). Bu durum literatürde vergi kolaylığı olarak da ifade edilebilmektedir ve genel olarak Türk Vergi Sistemi içerisinde gelir vergilerinde uygulanmaktadır (Pedük, 2005, s.34-37).

2.3.5 Mahsup ve iadeler

Vergi harcamaları içerisindeki mahsup ve iadeler uygulamasındaki mahsup mükellefin bir önceki vergi döneminde ödemiş olduğu verginin sonrasında oluşacak vergisinden indirilmesi anlamı taşımaktadır. Vergi mahsubu, bir mükellefin yurt dışında ödediği bir verginin yurtiçinde de vergi sisteminde sorumlu tutulduğu vergiden mahsup yolu ile ayrı bir vergi borcunun oluşmamasını sağlamaktadır. Yurt içi ve yurt dışında aynı konu üzerinden iki ayrı vergi ödeme anlamına gelen çifte vergilendirme konusu bir mahsup yoluyla engellene bilmekte ancak çifte vergilendirmenin engellenmesi için yapılan uygulamalar genel olması ve vergi sistemi içerisinde dahil olması sebebi ile bir vergi harcaması sayılmamaktadır (Mcdonald, 2010, s.11-13).

Verdi iadeleri ise vergi dairelerinde gerçekleşen mükellefin öncesinde ödemiş olduğu fazla vergilerden dolayı vergi alacağının tespit edilmesi dolayısıyla sonrasında oluşan vergi borçlarına aktarımı sağlanmak suretiyle mükellefe iade yapılmaktadır. Vergi iadesinin bir vergi harcaması olarak sayılması konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır (Mcdonald, 2010, s.11-13). Vergi iadesi mükelleflerin vergi sistemindeki bürokrasiye uyumunu teşvik etmek amacıyla uygulanmakta ve bu haliyle devlet için bir vergi harcaması olarak kabul edilebilmektedir (Saraç, 2010, s.264-270).

2.3.6 Vergi ertelenmesi (vergi tatili)

Vergi ertelenmesi, vergi hükümlerince oluşmuş ve ödenmesi gereken verginin ödeme tarihinin daha ileri bir tarihe alınması dolayısıyla verginin ertelenmesi durumu olarak ifade edilmektedir (Gelirler Genel Müdürlüğü, 2001, s.2-3). Vergi ertelenmesi, diğer vergi harcamalarında görülen transfer niteliği taşıyan harcamalardan ziyade, mükellefin devletten faizsiz olarak bir borç alma niteliğini taşımaktadır. (Giray, 2002, s.28-30). Vergilemede uygunluk ilkesi teorisi gereği uygulanan vergi ertelenmesi mükellefin borcundan herhangi bir eksiltme azaltma yapmak yerine vergi borcunun belirli bir süre sonra mükellefin uygun olduğu bir zamanda tahsil edilmesidir (Balkaya Akça, 2000, s.23-30). Örneğin, ülkemizde Kurumlar Vergisi açısından teşvik edilmek istenen araştırma ve geliştirme harcamaları vergi ertelenmesi kapsamında üç yıl süreyle ertelenebilmektedir. Devlet vergi ertelenmesinde, alacağı verginin bir kısmından ya da tamamından vazgeçmek yerine ertelenen süre içerisinde piyasadaki enflasyon oranında paranın değer azalışından dolayı elde edeceği gelirdeki değer kaybı sebebiyle gelirdeki azalışa katlanmasıdır (Pedük, 2005, s.34-37).

Vergi sistemi içerisindeki hükümlerden ayrıcalıklı olarak belirli kişi grup ya da faaliyetlere yönelik yapılan alınacak gelirlerden vazgeçme uygulaması içerisinde değerlendirilen istisna, muafiyet, iade, mahsup gibi usulleri genel uygulanması durumunda vergi harcaması olarak nitelendirilmemektedir. Bu uygulamalar vergi sisteminden sapma göstermeleri ve belirli kişi, grup ya da faaliyetlere yönelik uygulanmaları durumunda vergi harcamaları sayılmaktadır. Vergi harcamaları devletin vergi gelirlerinde azalmaya sebebiyet veren bir unsurdur ancak devletin gelirlerinde azalmaya sebep olan her unsur vergi harcaması sayılmamaktadır. Ülkemizde sıklıkla uygulanan vergi affı uygulamaları da vergi gelirlerinde azalış yaratmaktadır. Ancak vergi afları, vergi harcamaları gibi devletin gelirlerinde azalmaya sebep olan nitelikte bir uygulama olsa da vergi harcamaları içerisinde yer almamaktadır (Eriçok, 2019, s. 321-352).

2.4 Vergi Harcamalarının Hesaplanma Yöntemleri

Vergi harcamalarının hesaplanabilir olması ve raporlanması devlet bütçesindeki payı ve giderleri açısından değerlendirilebilmesi için önem arz etmekte, ayrıca kamunun bilgilendirilebilmesi içinde sağlıklı bir şekilde tespiti ve raporlanması gerekmektedir. Vergi harcamalarının bütçede oluşturduğu yük ve ekonomiye etkilerinin değerlendirilmesi için vergi harcama raporları önemlidir. Vergi harcamaları ile ilgili raporlama ve hesaplama sistemleri her ülkede farklı olabilmektedir, ancak genel olarak her ülkenin vergi harcamalarının raporlanması için önemli gördüğü temel amacı vergi ayrıcalıklarının ve kamu harcamalarının ayrıştırılabilmesi ve daha iyi anlaşılabilmesidir. Vergi harcamalarının uygulanabilirliği açısından en önemli etken vergi harcamalarının hesaplanabilmesidir. Vergi harcamalarına hesaplama yöntemleri olarak literatür de üç yöntem geçerlidir. Bu yöntemlerden ilki ve en basit uygulanabilir olanı vazgeçilen gelir yöntemi diğer bir ismi ile gelir kaybı yöntemidir. Diğer yöntemler ise kazanılan gelir yöntemi ve harcama denkliği yöntemidir (McDonald, 2010, s.19-

25). Bir ülkenin vergi harcaması oranının bütçe içerisindeki yeri, o yıl yapılan vergi harcamalarının GSYH'ye oranı ile gösterilebilmektedir (Kişioğlu vd., 2019, s. 380-405).

2.4.1 Vazgeçilen gelir yöntemi

Vergi harcamalarının hesaplanma yöntemleri içerisindeki en basit yöntem olarak nitelendirilen vazgeçilen gelir yöntemi kaybolan gelirlerin ölçümü sonucu hesaplanmaktadır. Maliye Bakanlığı tanımlamasına göre vergi harcamalarının vazgeçilen gelir yöntemi devletin vergi gelirlerindeki kaybı ile hesaplanmaktadır (Maliye Bakanlığı, 2007). OECD ülkeleri tarafından en çok kullanılan hesaplama yöntemi vazgeçilen gelir yönteminde vergi harcamalarının bulunmadığı bir sistemde devletin elde ettiği vergi gelirleri ile vergi harcamalarının uygulandığı vergi sisteminde devletin elde ettiği gelir arasındaki fark ölçülerek bulunan oran devletin vazgeçtiği gelirini yani bütçede vergi harcamalarına ayırdığı miktarı ve mükelleflerin vergi borçlarındaki farkları ortaya koymaktadır. Vergi harcamalarının vazgeçilen gelir yöntemi ile hesaplanmasındaki en büyük fayda, vergi harcamalarının olmadığı durumlarda farklı alternatiflerin öngörülebilmesidir (Eriçok, 2019, s. 332-335; Kişioğlu vd., 2019, s.385-405).

2.4.2 Kazanılan gelir yöntemi

Bir diğer adıyla gelir sağlama yöntemi olarak ifade edilen kazanılan gelir yöntemi vergi harcamalarının uygulanmaması durumunda devletin elde edeceği gelir miktarını tahmin etmeye dayalı bir sistemdir. Vazgeçilen gelir yöntemi ile benzer sisteme dayalı bu yöntemin vazgeçilen gelir yöntemi ile hesaplamadan farkı mükelleflerin davranışlarında oluşabilecek etkileri göz önünde bulundurmasıdır. Kazanılan gelir yöntemi diğer yöntemlere göre OECD ülkelerinde öncelikli olarak tercih edilmemektedir (Giray, 2002, s.40-41). Bu yöntemde devletin vergi harcamaları uygulamalarından vazgeçmesi durumunda, mükelleflerin vergi yüklerinde azalma olmayacağı ve dolayısıyla bunun davranışlarına nasıl etki edeceği, vergi harcamaları uygulanmadığın da toplanacak ek gelirlerin tahmin edilmesi suretiyle hesaplanmaktadır (Eriçok, 2019, s. 332-335).

2.4.3 Harcama denkliliği yöntemi

Harcama denkliliği yöntemi literatürde eşdeğer harcama yöntemi olarak da ifade edilebilmektedir. Harcama denkliliği yönteminde devletin sosyal ve ekonomik amaçlarını yönelik aynı yarar seviyesini sağlayabilecek olan, vergi harcamaları dışında başka bir alternatifin kullanılması durumunda oluşacak kamu harcamalarının tahmin edilmesi yoluyla bu hesaplama yapılmaktadır (Maliye Bakanlığı, 2007). Bu yöntem de kaybedilen gelir yöntemi gibi ülkeler tarafından pek tercih edilmemektedir. Çünkü bireylerin kamu harcamalarından sağladıkları fayda sonucu verecekleri ekonomik kararlar da öngörü yapılması oldukça güçtür (Eriçok, 2019, s. 332-335).

Uluslararası literatürde IMF, Dünya Bankası gibi çok uluslu kuruluşların vergi harcamaları ile ilgili görüşü, bu harcamaların kamu harcamaları ile aynı bütçede yer alması gerektiğidir. Ülkemizde ilk olarak 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nda geçen "Vergi harcamalarının her yıl Bütçe Kanunu içerisinde yer alması" hükmü ile 2006 yılı itibariyle Bütçe Kanunu'na ekli B cetvelinde vergi iadeleri olarak kamu harcaması içerisinde vergi harcama tutarları yer almaktadır. Ayrıca yıllara göre yayınlanan vergi harcama raporları içerisinde konularına göre vergi harcama türlerinin ve yıllara göre toplam vergi harcama tahminlerinin yer aldığı veriler bulunmaktadır (Eriçok, 2019, s. 332-335).

Vergi harcamalarının raporlanması devletin bütçesini öngörmesi ve faaliyetlerine yön vermesi açısından önem arz etmektedir. Bu harcamaların sağlıklı bir şekilde raporlanması ve yayınlanması hem devlet bütçesindeki farkındalık hem de mükelleflerin bilgilendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Literatürde vergi harcamalarının hesaplanma yöntemleri içerisinde ülkemiz ve diğer ülkeler açısından en çok tercih edilen hesaplama yöntemi vazgeçilen gelir yöntemi olduğu görülmektedir (Kişioğlu vd., 2019, s. 382).

2.5 Vergilendirme İlkeleri Ve Vergi Harcamaları

Tarihsel süreç içerisinde toplumdaki bireylerin bütçe hakkı ile gelişen vergileme ilkeleri doğrultusunda, vergiler alınırken de vazgeçilirken de belirli kural ve görüşler çerçevesinde yapılmaktadır. Vergi sisteminin uyması beklenen bu ilkeler literatürde farklılık gösterse de temel olarak gerekli görülen vergilendirme ilkelerinin vergi harcamaları için ne anlama geldiğini ve bu ilkelerin çerçevesinde vergi harcamalarını bu bölümde değerlendireceğiz.

2.5.1 Adalet ve eşitlik ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Kavramsal olarak birbiri ile karıştırılan ancak birbiri yerine kullanılmaktan ziyade bir bütün halinde uygulanması gereken bu iki kavram, 'adalet ve eşitlik' vergi ilkeleri içerisinde önem arz etmektedir. Vergilerin, toplumda var olan adaletsiz gelir dağılımına devletin ikincil gelir dağılımı sağlama yolu ile uyguladığı bir müdahale aracı olması aslında vergi sistemi içerisinde adalet ve eşitlik ilkesinin önemli bir yeri olduğunu göstermektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

Vergi toplama konusunda bu kadar önemli bir yer tutan eşitlik ve adalet ilkesi vergi harcamaları uygulaması hususunda da söz konusu olmaktadır. Vergiler yolu ile ikincil gelir dağılımında sağlanamayan adalet ve eşitlik için devlet başka bir maliye politikası aracı olan vergi harcamalarına başvurmaktadır. Ödeme gücü yetersiz olan mükelleflerden istisna, muafiyet, indirim gibi uygulamalarla harcanabilir gelirlerindeki azalmayı önlemek bu ilkenin amacını oluşturmaktadır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

Vergi harcamaları, vergi sisteminin adil olmadığı, özellikle dolaylı vergilerin dolaysız vergilerden çok olduğu vergi sistemlerine sahip ülkelerde, alt gelir gruplarına uygulandığında gelir dağılımında adaletle yönelik olumlu bir pekiştirici olabilir. Ancak üst gelir gruplarına

uygulandığı takdirde eşitliği bozucu ve gelir dağılımındaki adalete yönelik olumsuz bir etki yaratacaktır. Bu durumda literatürde vergi ilkesi olan adalet ve eşitlik ilkesinin vergi harcamalarında göreceli olarak bulunduğunu görmekteyiz.

2.5.2 Kesinlik ve belirlilik ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Vergi sistemlerinde geçerli olan kesinlik ilkesi, belirlilik ilkesi ile, birlikte değerlendirilmesi gereken bir ilkedir. Kesinlik ilkesi gereği mükelleflerin ödeyeceği vergilerin ödeme zamanı, ödeme şekli, miktarı gibi unsurların vergi kanunlarında kesinlik kazanarak yer alması ve herhangi bir keyfi uygulamadan kaçınılması adına vergilerin bu ilkeler doğrultusunda kanuna uygun şekilde alınması gerekmektedir. Belirlilik ilkesi gereği de tüm bu şartlar vergiyi ödeyecek mükellef tarafından açık ve belirli bir şekilde bilinmelidir. Kesinlik ve belirlilik ilkesi vergi alırken söz konusu olmakla birlikte vergi harcama uygulamalarında yer almamaktadır (Vergi Dosyası, 2017).

Vergi harcama uygulamalarında yer alan muafiyet, istisna vb. uygulamalar sonucu harcama olarak bütçede görülen miktarın şekli şartları ve oranı bütçe yılı başlamadan vergi harcama tahmini olarak bütçede yer almaktadır. Bütçe yılı sonunda da gerçekleşen gider vergi harcama raporu olarak bütçede yer alıyor olsa da uygulama öncesinde bir belirlilik ya da kesinlik söz konusu değildir. Vergi harcama raporu tahmini kesinlik belirtmediği için burada kesinlik ve belirlilik ilkesi geçerli değildir. Vergiler ile ilgili unsurlar vergi kanununda kesin ve belirli iken vergi harcamaları gerçekleştikten sonra netleşmektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

2.5.3 Uygunluk ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Uygunluk ilkesi temel olarak devletin vergi toplarken mükellefe kolaylık sağlayarak en yüksek hasılat elde edebileceği şekilde mükelleften en uygun şartlarda ve zamanda vergi alması konusunu kapsamaktadır. Vergilerde uygunluk ilkesi her ne kadar mükellef için uygun şartlar sağlama konusunda vergi harcamalarının amacı ile uyumluluk gösterebilir, bu ilke devletin vergide en yüksek hasılatı elde etmesi amacı ile ortaya konmuş bir ilkedir. Dolayısıyla vergi harcamalarının vergi hasılatını azaltıcı bir etkisinin olması sonucunda vergi harcamaları bu ilkenin amacı ile çelişmektedir. (Buyrukoğlu vd. 2016, s.2077-2091; Cansız, 2014, s.33-43).

2.5.4 İktisadilik ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Vergileme de iktisadilik ilkesi vergi toplama maliyetinin, vergi idaresi ve mükellefler açısından minimum düzeyde tutulması gerektiğini ifade etmektedir. Burada amaç vergileme maliyetinin minimize edilerek mükellefe artı bir yük oluşturmadan devlet hazinesine maksimum gelirin girmesidir (Cansız, 2014, s.33-43). Vergi harcamaları uygulamaları toplanacak vergilerin oranında azalmaya sebebiyet vermesinden dolayı bu ilkenin amacı ile uyumsuzluk göstermektedir.

2.5.5 Verimlilik ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Verimlilik ilkesi iktisadilik ilkesi ile benzerlik göstermektedir. Bu ilkede de verginin açık ve saklı maliyetlerinin minimum düzeyde tutularak belirli vergi döneminde maksimum hasılat elde edilecek şekilde vergi toplanması amaçlanmaktadır. Mükelleflerin o vergi dönemi içerisinde eksiksiz ve zamanında devlete en yüksek hasılatı sağlayacak şekilde vergi ödemeleri öngörülmektedir. Diğer ilkeler gibi bu ilkede hasılat maksimizasyonu amacını benimsediği için vergi harcama uygulamalarının temel prensipleri ile ters düşmektedir.

2.5.6 Esneklik ilkesi çerçevesinde vergi harcamaları

Vergi ilkelerinden bir diğeri de esneklik ilkesidir. Konjonktürel piyasa değişimlerinde vergi gelirlerinin artan kamu harcamalarını karşılayacak miktarda olması verginin esnekliğini ifade etmektedir. Bu duruma verginin otomatik esnekliği adı verilmektedir. Piyasa değişimlerinde esneklik ilkesine göre esnek olmayan vergi gelirleri için devlet, müdahale ederek vergi oranlarını artırma yolu ile vergi gelirlerinde artışı amaçlamaktadır. Esneklik ilkesi konjonktürel piyasa değişimlerine uyumlanan bir ilkedir. Devletin gelir dağılımı adaletini ve kalkınmayı sağlama amaçlı müdahaleleri sonucunda piyasada pozitif ayrımcılık niteliği taşıyan vergi harcamaları, kişi ya da grupların gelirlerine göre esnek olarak uygulanması dolayısı ile esneklik ilkesinin vergi harcama uygulamaları için de geçerlilik sağlayan yönleri bulunmaktadır. Ancak diğer ilkelerdeki gibi bu ilkenin de temel prensibi elde edilecek olan vergi gelirlerinin azalmaması hatta piyasa değişimlerinde kamu harcamalarını karşılamaya yetmediği durumda vergi oranlarında artışa gidilmesi vergi harcaması prensipleri ile ters düşmektedir. Şekli şartlar itibari ile benzerlik gösterse de amaç ve nitelik olarak vergileme ilkeleri vergi harcamaları için geçerlilik göstermemektedir (Vergi Dosyası, 2017).

Vergileme ilkelerindeki temel amaç genel olarak, en yüksek verginin mükellefe minimum yük olabilecek şekilde alınmasıdır. Bu durumda vergi harcamalarının mükelleflere daha az vergi yükü sağlama amacı vergileme ilkeleri ile uyumlu olmakla birlikte vergi hasılatını azaltması dolayısı ile de vergileme ilkeleri ile çelişmektedir.

Vergi harcamalarının vergileme ilkeleri ile ilişkisine baktığımızda bu uygulamanın piyasaya ve gelir dağılımına müdahale gibi mali amaçlara yönelik kullanıldığını görmekteyiz. Vergi harcama uygulamaları ile piyasanın işleyişine ve gelir dağılımının yeniden düzenlenmesine müdahil olan devletler ekonomik yapılarına göre mali araçlara başvurmaktadır. Vergi harcama uygulamaları, mali bir araç olarak ülkemizin de içerisinde yer aldığı yükselen piyasa ekonomilerinde de uygulanmaktadır.

2.6 Yükselen Piyasa Ekonomileri

Vergi harcamalarının gelişimini temel alan çalışmamızın bu kısmında Türkiye'nin de dahil olduğu bir piyasa sınıflandırması kavramı olan yükselen piyasa ekonomilerinin kavramsal gelişimi açıklanacaktır. Ülkeler ekonomik yapılarına göre benzer ve farklı yönleri

doğrultusunda sınıflandırılmaktadır. Her ülkenin ekonomik yapısı ve uyguladığı politikaları birbiri ile aynı olmasa da küreselleşen dünya piyasasında ekonomileri birbirine yakınsak ülkelerin varlığı söz konusu olduğu için uyguladıkları maliye ve para politikaları benzerlik gösterebilmektedir. Yükselen piyasa ülkelerinde ekonomik büyümenin hızlı olmasının yanı sıra gelir dağılımında adalet düşüktür. Vergi harcamaları ülkemizde ve seçmiş olduğumuz diğer yükselen piyasa ülkelerinde gelir dağılımında adaletin sağlanması amacı ile uygulanmakla birlikte ekonomideki büyümenin ve yatırımların yönlendirilmesi amacı ile de uygulanmaktadır. Çalışmamızda yer alan yükselen piyasa ekonomileri Türkiye'nin piyasa yapısına yakın olan ülkelerin sınıflandırılması dolayısı ile tercih edilmiştir.

Ülkeler, dünya ekonomisi içerisindeki yerlerine ve gelişmişlik düzeylerine göre kendi aralarında gruplandırılmaktadır (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242). Ekonomik, sosyal vb. pek çok farklı parametreye göre sınıflandırılan ülkelerin en genel sınıflandırma yöntemi kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'a göre sınıflandırmadır. Dünya ülkeleri genel olarak gelişmiş, gelişmekte olan, az gelişmiş ve verisi olmayan ülkeler olarak sınıflandırılmaktadır. Dünya üzerinde yoğunluğu en fazla olan ülke grubu gelişmekte olan ülkelerdir. Gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere göre ekonomik ve hukuki yönü ile daha az gelişmiş ve yaşam standardının daha düşük olduğu ülkelerdir (Açdoğuran, 2020, s.43-62).

Zamanın değişim ve dönüşüm etkisi ülkelere ve ekonomilerine de yansımaktadır. 20. yy.'ın sonlarına doğru 1960-1970'li yıllarda ekonomik performansı düşük, dışa kapalı ekonomik yapıya sahip gelişmekte olan ülkeler, finansal serbestleşmenin etkisi ile planlı ekonomi politikalarını terk ederek piyasa ekonomisi modeline geçiş yapmıştır. Bunun sonucunda küreselleşen ülke ekonomileri yükselişe geçmiştir. Gelişme gösteren bu ülkelerin piyasa performanslarına göre yeni gruplandırma ve tanımlamalar ortaya çıkmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin içerisinde yer alan ancak sosyal ve ekonomik açıdan farklı özelliklere sahip bu ülkeler 'yükselen piyasa ekonomileri' olarak ayrıca gruplandırılmaktadır (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242).

2.6.1 Yükselen piyasa ekonomileri kavramsal çerçeve

Yükselen piyasa ekonomisi (Emerging Market Economy) kavramsal olarak literatürde genel kabul gören tek bir tanımlamaya sahip değildir. Ancak bu kavramın tanımlanması için belirlenen ortak nitelikler bulunmaktadır. Genel olarak üç temel nitelik Yükselen Piyasa Ekonomileri (YPE) kavramının tanımlanmasında kullanılmaktadır. Bunlar; ekonominin mutlak seviyesi olarak kişi başına düşen GSYİH, GSYİH büyüme oranı ile ekonomik kalkınmanın nispi hızı, piyasa yönetimi ve serbest piyasa sisteminin hacmi ve istikrarı olarak sıralanabilir (Açdoğuran, 2020, s.43-62).

Yükselen piyasa ekonomisi ülkeleri gelir dağılımı adaleti düşük olan, zayıf sanayileşme ve sosyal altyapıya sahip, yoğun nüfuslu ülkelere oluşmaktadır. Bu ülkeler olumsuz faktörlerin ortadan kalkması için ekonomilerini ve gelişmişlik düzeylerini ileriye taşımak istemektedir. Bu

doğrultuda konu ile ilgili uzun dönemli planlar oluşturarak ekonomik reforma yönelen söz konusu ülkelerin GSYİH düzeylerinde artış görülmekte ve yükselen piyasa ekonomileri olarak değerlendirilmektedirler. Yükselen piyasa ekonomileri gelişmekte olan ülkeler içerisinde ve aynı nitelikte olmalarına rağmen ekonomik ve sosyal açıdan gelişime yönelik kararlı yapıları ile diğer gelişmekte olan ülkelere ayırt edilmektedir. Yükselen ekonomiler gelişmekte olan ekonomilerin alt kümesi olmaları dolayısı ile gelişmekte olan ülke kategorisi içerisinde yer almaktadır ancak her gelişmekte olan ülke yükselen ekonomi sınıflandırmasına dahil olmamaktadır (Çivi ve Çavuşgil, 2001, s.117-118)

Gelişmekte olan ülkelerin içerisinde nispi olarak ekonomik büyüme konusunda daha fazla gelişim gösteren ülkeleri temsil eden Yükselen Piyasa Ekonomisi iktisadi bir kavram olarak ilk defa 1981 yılında "Dünya Bankası" kuruluşu olan "Uluslararası Finans Kurumu" (IFC-International Finance Corporation) aracılığı ile Antoine W. Vvan Agtmael tarafından ekonomi literatürüne kazandırılmıştır (Salar, 2017, s.55-62). Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik açıdan yeni bir performans sergilemeleri doğrultusunda oluşan bu kavram temel olarak beklenen performanstan daha fazlasını sergileyen ve görece olarak düşük veya orta düzeyde kişi başı gelire sahip olan ülkeleri ifade etmektedir (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242).

1990'lı yıllarda özelleştirme, liberalleşme gibi mali disiplinlerle ilgili yeni düşünceler içeren Washington Uzlaşısı ile gelişmekte olan ülkelerin çoğu ekonomik reformlar yapmıştır. Gelişmekte olan ülkelere genç nüfusun yoğun olması, üretim ve tüketimin sürdürülebilir hale gelmesi için küresel olarak stratejiler doğrultusunda piyasaların mobilizasyonu sağlanmış ve bu ülkelere piyasalar yükselişe geçmiştir. Dönemsel olarak Asya ülkeleri, yükselen ekonomiler olarak göze çarptığı için bu ülkeler Asya Kaplanları olarak da anılmıştır. Ancak Asya ve Afrika'nın bazı bölgeleri ne ek olarak özellikle Latin Amerika, piyasaların reformu konusunda daha büyük bir rol üstlenmiştir. Gelişmiş ülkelere oranla daha az avantaja sahip olan gelişmekte olan ülkelerin içerisindeki YPE küresel pazarda önemli rekabetçiler haline gelmiştir (Açdoğuran, 2020, s.43-62).

2.6.2 Yükselen piyasa ekonomilerinin özellikleri

Yükselen piyasa ekonomilerinin genel karakteristik özelliklerini; ekonomik açıdan; istikrarlı ve güvenilir olmaları, yüksek büyüme hızı, kişi başına düşen gelirlerdeki hızlı artış, insani sermaye yatırımlarının yanı sıra ekonomide sermaye odaklı yaklaşım ve uzun vadede gelişme stratejisi ile devletin ekonomide teşvik edici bir rol alması, küresel piyasalar açısından; doğrudan yabancı yatırımların ilgi odağı olması, ticaret hacmi içerisindeki yerinin artması, yüksek dışa açılma oranı ile daha bütünlük bir küresel ekonomiye sahip olmaları, endüstriyel açıdan sanayi sektöründe dünya enerji miktarının yarısından fazlasını tüketmeleri, toplumların üretimde artışı sağlayacak değerlere sahip olmaları, bilim ve teknoloji alanının gelişimine yönelik yatırımların artması ve dünya döviz rezervlerinin %75'ine sahip olmaları olarak ifade edebiliriz (Karataş ve Deviren, 2007, s.165-166).

Dünya ülkeleri arasında önemi artan YPE ülkeleri büyük pazar özelliği sayesinde siyasi ekonomik ve sosyal alanda da öne çıkmaktadır. Ekonomik büyümenin lokomotifi niteliği taşımakta olan bu ülkeler özelleştirme ve yabancı yatırımlara yönelik açık politikalar uygulamaktadır (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242). Literatürde gelişmiş ve gelişmekte olan yükselen piyasa ekonomisine sahip ülkelerin sanayileşme, rekabet, ticaret hacmi, doğrudan yabancı yatırımlar ve ticari sınırlamalar gibi faktörler konusunda gelişmiş ülkelerin ekonomilerini yakınsadıkları görülmektedir (Açdoğuran,2020, s.43-62). Yükselen piyasalarda en gelişmiş sektör bilişim teknolojileridir. Ekonomik büyüme ve gelişen teknoloji küresel anlamda yükselen piyasa ülkelerinin gücünü artırmaktadır. Sermaye piyasalarındaki liberizasyon ve ulaşılabilir piyasa, yatırımların geleceğini şekillendirmektedir (MSCI, 2019).

Yükselen piyasa ekonomilerinin ülke açısından hızlı büyüme ve kalkınma gibi olumlu özellikleri olmakla birlikte olumsuz etkileyici özellikleri de bulunmaktadır. Bu ülkeler hızla büyüme sağladığı için bir dengeye ve istikrara sahip olmakta zorlanırlar yani hızlı büyüme aynı zamanda riski beraberinde getirmektedir. Sosyal, ekonomik ve siyasi pek çok açıdan istikrarsızlık piyasa riskini artırmaktadır. Örneğin YPE ülkelerini emeklemeden koşturmak çalışan bebeklere benzetebiliriz. Bu ülkeler, henüz tam olarak gelişmiş hukuki ve sosyal altyapıya sahip olmadığı halde ekonomide büyük reformlar ile kendini geliştiren piyasalardır. Ancak tüm bu risklere rağmen küresel çapta söz sahibi olma niteliğindedir. Hammaddenin açısından zengin olan ve dünyanın yarısından fazlasını oluşturan YPE ülkeleri yabancı sermayelerin gözdesidir (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242). Risklere rağmen yükseliş gösteren inovatif ve rekabetçi bu ülkeler diğer gelişmekte olan ülkelere göre bu nedenle ayrıcalıklıdır.

2.6.3 Yükselen piyasa ekonomilerinin sınıflandırılması

Ülkelerin piyasa performanslarına göre sınıflandırılması ulusal ve uluslararası yatırımlara yön veren bir nitelik taşımakta ve ülkelerin ekonomik yatırım alma oranlarını etkileyerek ekonomik kalkınma ve büyüme oranlarında önem arz etmektedir. Yükselen piyasa ekonomileri sınıflandırma olarak gelişmekte olan ülkelerin içerisinde yer almakta ancak ekonomik performans bazında diğer gelişmekte olan ülkelere göre ilerde olmaları sebebiyle farklı kategoride değerlendirilmektedir. Yükselen piyasa ekonomilerinin kavramında olduğu gibi sınıflandırılmasında da genel kabul gören tek bir endeks bulunmamaktadır. Ancak çalışmamızda baz aldığımız endekse göre ilk gruplandırılma 1988 yılına uzanmaktadır. Amerikan uluslararası finans şirketi olan MSCI ¹(Morgan Stanley Capital International) tarafından oluşturulan ACWI (All Country World Index) içerisinde %0,9'luk bir oranda 10 ülkeyi kapsayan 'Yükselen Piyasa Ekonomisi' sınıflandırması ilk olarak 1988 yılında

¹ MSCI: Amerikan bir finans şirketi. Uluslararası sermaye performanslarını ölçmek için küresel anlamda geçerliliğe sahip endeksler oluşturmaktadır.

başlatılmıştır. Günümüzde dünya genelinde 25 ülke, güncel MSCI Küresel Pazar Endeksine göre bu sınıflandırma içerisinde yer almaktadır (MSCI,2022).

Farklı kurum ve kuruluşlar farklı nitelikleri göz önüne alarak farklı sınıflandırmalar oluşturmuşlardır. S&P Global Geniş Piyasa Endeksi (The S&P Global BMI)'inde yer alan 19 ülke (Brezilya, Şili, Çin, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Hindistan, Endonezya, Malezya, Mısır, Meksika, Fas, Peru, Filipinler, Polonya, Rusya, Güney Afrika, Türkiye, Tayvan, Tayland) bulunmaktayken, yükselen ekonomileri gelişmiş ve ikincil düzeyde yükselen ekonomiler olarak kategorize eden FTSE Küresel Borsa Endeksi (FTSE Global Equity Index Series, Country Classification)'inde ise 22 (Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Malezya, Meksika, Güney Afrika, Tayvan, Polonya ve Türkiye; İkincil Düzeyde Yükselen: Çin, Şili, Kolombiya, Mısır, Hindistan, Endonezya, Fas, Pakistan, Peru, Filipinler, Rusya, Tayland ve Birleşik Arap Emirliği) ülke yer almaktadır (Elmas vd., 2011, s.223-224).

Çalışmada baz aldığımız sınıflandırma endeksi olan MSCI' de ise Yükselen piyasa ekonomileri 'Küresel Pazar Erişilebilirlik Endeksine' göre güncel olarak bölgesel bazda üç temel ayrıma tabi tutulmakta ve 25 ülkeyi kapsamaktadır. Bölge ayrımı Amerika, Avrupa& Orta Doğu& Afrika ve Asya'dan oluşmaktadır. Amerika yükselen ekonomi ülkeleri Brezilya, Şili, Kolombiya, Meksika ve Peru olmak üzere beş Latin Amerika ülkesinden oluşmaktadır. Avrupa-Orta Doğu-Afrika bölgesi ise Çek Cumhuriyeti, Mısır, Yunanistan, Macaristan, Kuveyt, Polonya, Katar, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere on iki ülkeyi kapsamaktadır. Asya bölgesi ise Çin, Hindistan, Endonezya, Kore, Malezya, Filipinler, Tayvan ve Tayland olmak üzere sekiz ülkeden oluşmaktadır (MSCI, 2022). MSCI 'Küresel Pazar Erişilebilirlik Endeksine' göre bir tablo yardımı ile gösterilmektedir.

Tablo 2.1. Yükselen Piyasa Ekonomisi Ülkelerinin Sınıflandırılması

YÜKSELEN PİYASA EKONOMİSİ ÜLKELERİ		
Amerika	Avrupa-Orta Doğu- Afrika	Asya
• Brezilya• Şili• Kolombiya• Meksika• Peru	• Çek Cumhuriyeti• Mısır• Yunanistan• Macaristan• Kuveyt• Polonya• Katar• Suudi Arabistan• Güney Afrika• Türkiye• Birleşik Arap Emirlikleri	• Çin• Hindistan• Endonezya• Kore• Malezya• Filipinler• Tayvan• Tayland

(MSCI, 2022).

2.7 Yükselen Piyasalarda Vergi Harcaması Uygulamaları Ve Önemi

Vergi harcamalarının uygulamada türleri vergi indirimleri vergi kredisi, eğitim ya da sağlık yardımları vb. her ülke için spesifik olarak bütçede adlandırılması değişiklik gösterebilir nitelikte olsa da temel anlamda vergi harcama uygulamaları 6 başlıkta sınıflandırılmaktadır. Uygulamada türleri başlığı altında da bahsettiğimiz gibi genel kabul görmüş uygulamalar vergi istisnaları, muafiyetleri, indirimleri, ertelemeleri ve indirimli vergi oranları olarak uygulanabilmektedir (Tax Foundation, 2017; Elmas vd., 2011, s.223-224).

Gelişmekte olan ülkeler kalkınma açısından karşılaştırıldığında önemli makroekonomik göstergelerden birisi yoksulluk ve gelir dağılımıdır (Alyu ve İzgi, 2018, s.987-996). Yükselen piyasa ekonomileri her ne kadar aynı sınıflandırmada yer alıyor olsa da farklı gelir gruplarına sahiptir. Farklı gelirleri olan ülkeler, gelir dağılımı adaleti ve gelişmişlik konusunda da spesifik farkları bünyesinde barındırmaktadır. Ülkelerin kalkınması yalnızca ekonomik büyümenin olması değil gelir dağılımında adaletin sağlanması koşulunu da sağlamalıdır. Bu yüzden yatırım odaklı politika uygulayan ülkeler daha çok kurumsal vergi harcaması olarak nitelendirilen üretim ve yatırımlara teşvik niteliğindeki konularda uygulama yaparken, gelir dağılımı adaletini sağlama politikası uygulayan ülkeler ise bireysel vergi harcaması olarak yardım ve muafiyet gibi uygulamalara ağırlık verebilmektedir (İspiroğlu ve Taş, 2017, s.225-242).

Dünyada değişen bu ekonomik düzenin yanı sıra insanların yaşam standartlarını iyileştirmek adına sosyal devlet ülkeleri, kamu harcamalarının yanı sıra ekstra vergilerin ikincil gelir dağılımı etkisi niteliği ile gelirleri düşük kişi grup ya da sektörlere örtülü bir şekilde sübvanseler etmek amacıyla vergilerde, indirim, muafiyet gibi vergi harcamalarına başvurmaktadır. Yükselen piyasa ülkeleri genel anlamda ekonomik kalkınma odaklı ülkelerdir. Bu durum ülkelerin mali politikalarında da yatırıma yönelik vergi harcama uygulamaları yapmasına neden olmaktadır. Ancak yüksek gelir eşitsizliğine sahip olan bu ülkelerde yatırım odaklı vergi harcamasının yanı sıra sosyal amaçlı vergi harcamaları da yapılmaktadır (Tax Foundation, 2017).

Çalışmamızın son bölümünde ekonomik açıdan Türkiye ile benzerlik göstermesi ve çalışılmamış bir konu olması nedeni ile Latin Amerika Yükselen piyasalarındaki vergi harcamaları ile Türkiye'deki vergi harcamalarının karşılaştırmasını yapacağız.

3. BÖLÜM

YÜKSELEN PİYASALARDA VERGİ HARCAMASI UYGULAMALARI: TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA ÜLKELERİ

3.1 Türkiye’de Vergi Harcamaları

Çalışmamızın bu kısmında; önceki bölümde genel olarak ele alınan vergi harcamalarının Türkiye uygulamasına spesifik olarak yer verilecektir.

2000 yılında 8. Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlık çalışması içerisinde vergi harcamaları bütçe kapsamının dışında kalan dolaylı kamusal harcamalar olarak nitelendirilmiştir. Bir vergi politikası aracı olarak yaygın biçimde kullanılmasına rağmen bütçede yer almayan vergi harcamalarının, kamuoyunun bilgi alma hakkı ve devletin bütçe hesaplamalarının daha sağlıklı olabilmesi için şeffaflık ile raporlanması ve bütçe içerisinde gösterilmesi gerekmektedir. Bu yüzden vergi harcamaları uygulanacak politikalar doğrultusunda düzenlenecek ve bu kapsamda vazgeçilen gelir yöntemi ile tahmini yapılan tutarlar bütçeye ek liste olarak yayınlanacaktır. Türk vergi sistemi içerisinde vergi yasalarının içerisinde muafiyet, istisna, indirim gibi maddeler halinde vergi harcamaları belirtilmektedir. Buna ek olarak bazı vergi harcamaları da geçici maddeler halinde yer almaktadır (Akın, 2019).

Vergi harcamaları kavramının varlığı ve uygulanmaya başlaması dünya genelinde daha eski yıllara dayanan bir tarihe sahip olsa da ülkemizde vergi harcaması kavramının kullanılmaya başlaması 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nda geçen “...Merkezî yönetim bütçe kanununda; yılı ve izleyen iki yılın gelir ve gider tahminleri, varsa bütçe açığının veya fazlasının tutarı, açığın nasıl kapatılacağı veya fazlanın nasıl kullanılacağı, vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen vergi gelirleri, borçlanma ve garanti sınırları, bütçelerin uygulanmasında tanınacak yetkiler, bağlı cetveller, malî yıl içinde gelir ve giderlere yönelik olarak uygulanacak ve kısmen veya tamamen uygulanmayacak hükümler yer alır...” hükmü ile vazgeçilen vergi gelirleri olarak ilk defa 10.12.2003 tarihinde. Vergi harcamalarının bütçede yeri ise tahmini tutarlarının yer aldığı vergi harcama listesi olarak ilk defa 2006 yılında yayınlanmıştır. Çalışmamızda 2006-2022 yılları arası vergi harcama tutarları kullanılacaktır (Maliye Bakanlığı, 2007).

Vergi harcamalarının tahmini tutarlarına ek amaç ve ayrıntılarının da yer aldığı bir içerik olarak hazırlanan vergi harcama raporunun ilki “Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü” tarafından 08.10.2007 tarihinde yayınlanmıştır. Literatürdeki bazı kaynaklarda 2001 yılında yayınlanan vergi harcama raporunun yetersiz olmasından bahsedilmiştir ancak ülkemizde resmi ve güncel olarak ulaşılabilen ilk vergi harcama raporu 2007 yılına aittir. İlk rapordan sonra ikinci vergi harcama raporu 2016 yılında, üçüncüsü 2017 ve güncel olarak en son 2018 yılında vergi harcama raporu yayınlanmıştır. Vergi harcamaları rapor olarak her yıl yayınlanmamış olsa da tutar tahmini olarak bütçeye her yıl ek olarak yer almaktadır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

Çalışmamızda 2007, 2016, 2017, 2018 yıllarında yayınlanmış raporlar ve 2006 yılından bu yana her yıl yayınlanan vergi harcama listelerinde yer alan vergi tahminlerinden yararlanılarak yıllara göre vergi harcamalarının değişimi ve GSYH içerisindeki yüzdeleri değişimi incelenecektir.

Ülkemizde vergi harcamalarının bütçede yer aldığı tarihten bu yana bütçeye ek olarak yer alan listelerde tahminleme yöntemi olarak vazgeçilen gelir yöntemi kullanılmaktadır. Herhangi bir veri temin edilmeyen ve savunma harcamalarının dahil edilmediği belirtilmektedir (Vergi Harcamaları Raporu, 2018).

3.1.1. Türkiye’de Vergi Harcamaları Uygulaması

Vergi harcama uygulamaları ikinci bölümde bahsedildiği üzere genel olarak altı türden oluşmaktadır. Ancak ülkemizde genel olarak uygulamada olan türler muafiyet, istisna ve indirimlerdir (Maliye Bakanlığı, 2007). 2006 yılından bu yana bütçeye ekli listede vergi harcama uygulamaları yer aldığı kanun adına ve numarasına göre maddeler halinde yer almakta ve içerik olarak detayı belirtilmektedir. Vergi harcamaları ile ilgili bilgilere, 2006 yılı sonrasında her yıl yayınlanan vergi harcama listelerine ve vergi harcama raporlarına ek olarak devlet faaliyet raporları, kalkınma planları vb. belgelerde de yer verilmiştir. Strateji ve Bütçe Başkanlığının yayınladığı “On Birinci Kalkınma Planı” içerisinde vergi harcamalarının yeniden değerlendirilerek ekonomik ve sosyal etkilerine göre, etkisi olmayanların kademeli bir şekilde kaldırılması hedeflenmiştir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022). Aynı politika orta vadeli programda da madde olarak yer almaktadır; vergisel teşvik ve istisnaların etkinliğine göre yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Bu programda diğer bir madde olan vergi mevzuatının güncel ihtiyaçlara yönelik kolay anlaşılabilir, uygulanabilir ve sade bir hale getirilmesi de amaçlanmaktadır. Vergi mevzuatının daha sade hale getirilmesi vergi harcamalarının da sadeleşmesi olarak algılanabilmektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

Standart vergi sistemi ve vergi harcamalarının tanımlama unsurları devlet politikalarına amaçlarına ve zaman gibi çeşitli etkenler dolayısı ile değişim gösterebildiği varsayılmaktadır. Güncel olarak standart vergi sistemi ve vergi harcaması tanımına göre bazı muafiyet, istisna gibi uygulamalar standart vergi sistemi içerisinde dahil edildiğinden vergi harcaması dışında tutulabilmektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018).

Vergi harcama uygulamaları ülkemizde diğer ülkelerdeki gibi ekonomik tercihlerin yönlendirilmesi, dezavantajlı alan ya da grupların teşvik edilmesi amacı ile yıllara göre toplumun ihtiyaçlarına yönelik uygulanmaktadır. Vergi harcama uygulamaları ekonomik gelişim ve sosyal adalet odaklı bir amaçla neredeyse vergi sistemimizdeki tüm vergi türleri içerisinde uygulanmaktadır. Savunma ve askeri amaçlarla yapılan istisnalar vergi harcaması içerisinde dahil edilmemektedir. Dolayısı ile vergi harcamam amacı içerisinde savunma ve askeri amaçlar bulunmamaktadır (Maliye Bakanlığı, 2007). 2006 yılında ilk uygulaması yapılan vergi harcamaları yıllara göre GSYH içerisinde kademeli olarak bir artış halindedir. Oransal

olarak artış eğiliminde olması dolayısı ile bu uygulamanın amaçlarına yönelik etkin ve sürdürülebilirliğinin olduğunu varsayabiliriz. Bu uygulama vergi sistemimiz içerisinde tek bir parça olarak değil her vergi türü ve vergi kanunu için gerek yıllara göre gerek amaçlarına göre maddeler halinde liste olarak yer almaktadır. Detaylı incelemek için ek belgemizde yer alan tablolara bakınız. 2018 yılı vergi harcama raporunda dönemin hazine ve maliye bakanı, vergi harcama uygulamalarının incelenerek etkin ve verimli olmayan uygulamalarının kaldırılarak vergi adaletinin pekiştirici ve vergi tabanının genişletici amaçlar ile vergi sistemindeki bu müdahale aracının yeniden düzenlenmesini öngörmektedir.

Ülkemizde yıllara göre toplam bütçe gelirleri, toplam vergi gelirleri, toplam bütçe harcamaları ve GSYH içerisinde vergi harcamalarının yüzdelik oranı tablo halinde aşağıda gösterilmektedir. Bu yıllar arasında vergi harcamalarının, GSYH içerisinde en fazla paya sahip olduğu yıl 2019 yılıdır. Tahmin edileceği gibi 2019 yılı dünya genelinde meydana gelen pandeminin ülkemizdeki ekonomik ve sosyal etkileri bu yükselmeye büyük bir paya sahiptir. 2019 yılında kamu harcamaları da arttığı için toplam harcama içerisinde vergi harcamalarının artış oranı da aynı düzeyde artmıştır. Bunun sebebi olarak vergi harcamalarının etkisinin kamu harcamasından daha hızlı gerçekleştiğini varsayabiliriz.

Tablo 3.1. Türkiye’de Vergi Harcamalarının Bazı Ekonomik Göstergeler İçindeki Payı (%)

	Vergi Harcamaları /Bütçe Gelirleri (%)	Vergi Harcamaları /Vergi Gelirleri (%)	Vergi Harcamaları/ Bütçe Giderleri (%)
2006	4,95	6,25	4,82
2007	6,28	7,82	5,86
2008	5,94	7,40	5,48
2009	6,82	8,52	5,47
2010	5,65	6,82	4,88
2011	5,92	6,92	5,58
2012	5,78	6,90	5,31
2013	5,75	6,87	5,49
2014	5,62	6,78	5,32
2015	5,41	6,40	5,16
2016	5,41	6,53	5,13
2017	16,21	19,05	15,07
2018	17,43	21,26	15,91
2019	20,42	26,52	17,87
2020	19,02	23,47	16,25
2021	20,96	19,81	17,14
2022	10,10	11,80	17,51

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

GSYH içerisinde vergi harcama oranının en yüksek olduğu yıl %4,17 ile 2019 yılında gerçekleşmiştir. Uygulanmaya başladığı yıldan itibaren kademeli olarak artış eğiliminde olan bu oran 2019 yılında diğer yıllara göre maksimum orana ulaşmış sonrasında bu durumu

kademeli olarak azalış seyretmiştir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere vergi harcamaları GSYH'mizin içerisinde 2006-2016 yıllarında genel olarak %1-1,3 oranlarında iken 2017 yılında vergi harcamalarının oranında bir artış gözlenmektedir. Bu oranlar çalışmamızda grafik halinde de yer almaktadır. Her ne kadar en yüksek oran 2019 yılına ait olsa da oranların sıçrama gösterdiği ilk yıl 2017'dir. Vergi harcamalarının artması alt gelir gruplarına ve yatırıma teşvik olarak uygulanması doğrultusunda ekonomik gelişim ve gelir dağılımı adaletine olumlu bir katkı sağlayabileceği gibi, ÖTV ya da KDV içerisinde uygulamasının artması genel tüketime dayalı bir harcama olması dolayısı ile katkı sağlamayabilir. Vergi harcamaları bütçe harcamaları, bütçe gelirleri ve vergi gelirleri içerisinde 2017 yılında oransal olarak büyük bir artış gözlemlenmektedir.

Ülkemizde vergi harcamalarının dağılımı fonksiyonel olarak incelendiğinde 2006-2021 yılları arasında oransal olarak genel anlamda en çok GVK içerisinde istihdam, ücret ve işgücü piyasasının gelişimine olumlu katkı sağlama amacı ile uygulanmaktadır. Sonrasında en çok uygulanan iş dünyası ve yatırımların geliştirilerek ekonomik kalkınmasını sağlanması amacı ile KV başta olmak üzere diğer vergi türlerinde harcamalar yer almaktadır. Bireysel tasarrufların artması finansal piyasaların derinleşmesi gibi amaçlar içinde uygulanmaktadır (Eriçok, 2019, s. 321-352).

Türkiye'de vergi harcamalarının fonksiyonel dağılımında %24,5 ile "işgücü piyasasının geliştirilmesi, ücretler ve istihdam" ilk sırada yer alırken, ikinci sırada %20,7 ile "iş dünyasının geliştirilmesi ve yatırımların artırılması", üçüncü sırada %18,5 ile "altyapı, enerji ve ulaştırma", dördüncü sırada %14,7 ile "yurtiçi tasarrufların artırılması ve finansal piyasaların derinleşmesi" bulunmaktadır. Bu alanları %9,9 ile "tarıma yönelik vergi kolaylıkları", %9 ile "sağlık ve sosyal amaçlı vergi harcamaları", %2,4 ile "Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri", %0,4 ile "eğitim, kültür, spor ve sanat alanı"ndaki vergi harcamaları takip etmektedir.

Tablo 3.2. Türkiye’de Vergi Harcamalarının GSYH İçerisindeki Payı (%)

	Vergi Harcamaları/ GSYH (%)	GSYH (TL)	Vergi Harcama Tahminleri (TL)
2006	1,13	758390785000,00	8592275346,00
2007	1,42	843178421000,00	11952468075,00
2008	1,31	950534250000,00	12443818114,00
2009	1,54	952634797000,00	14684222776,00
2010	1,24	1160013978000,00	14363665601,00
2011	1,26	1394477166000,00	17565717673,00
2012	1,23	1569672115000,00	19230425934,00
2013	1,24	1809713087000,00	22416848762,00
2014	1,17	2044465876000,00	23888412239,00
2015	1,12	2338647494000,00	26112614049,00
2016	1,15	2608525749000,00	29962636948,00
2017	3,29	3104906706000,00	102215991015,00
2018	3,55	3724387936000,00	132141880923,00
2019	4,17	4280381145000,00	178695912831,00
2020	3,88	5046883307000,00	195590812732,00
2021	3,20	7209040465000,00	230770095925,00
2022	2,53	10191780980000,00	257873283570,00

(T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı; EVDS).

3.1.2. Mali mevzuat kapsamında Türkiye’de vergi harcamalarının amaçları

“Vergiden Muaf Esnaf” vb. muafiyet, istisna ve indirimler 1980’li yıllarda bütçede yer alan bir hüküm olmasına rağmen vergi harcaması olarak nitelendirilmediğini görebiliriz. Muafiyet, istisna ve indirimlerin vergi harcaması olarak nitelendirilmesi daha sonraki yıllara dayanmaktadır. Vergi harcamaları kavramının ilk kez 2003 yılında bütçede yer aldığından bahsetmiştik.

Vergi harcama uygulamaları devletin kamu harcamaları ile dolaylı olarak yapacağı uzun vadede etki gösterecek teşvikler yerine kısa vadede etkisini gösterebilecek dolaysız bir teşvik yolu olarak kullanılmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin gelişimi ve ülkenin kalkınması amacı ile belli iktisadi etkinlikler, belli bölgeler ya da belli mükelleflere kalkındırma amaçlı destek niteliği taşımaktadır. Mevzuatımızda 5018 sayılı KMYKK ile yer almış ve çeşitli vergi kanunları içerisinde ayrı maddeler halinde sınıflandırılan vergi harcama uygulamaları ülkemizde ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan amaçlarını; istisna, muafiyet ve indirim uygulamalarını kullanarak sağlamaktadır (Kişioğlu vd., 2019, s.380-393).

Türk vergi sisteminde yer alan vergi harcamalarının incelenmesi sonucunda (detay için ek belgesinde yer alan tablolara bakınız) genel olarak bu uygulamaların amacının ekonomik olduğu görülmektedir. Ancak yalnızca ekonomik amacın varlığı söz konusu değildir. Temel olarak ekonomik kalkınma amacı ile yatırım ve üretime yönelik harcamalar bulunsa da dezavantajlı gruplara (düşük gelirli, engelli, mücbir sebeplere maruz kalmış bireyler) ya da toplumun refahının gelişimi açısından eğitim sağlık, spor gibi alanlara yapılan harcamalar da sosyal amacın varlığını göstermektedir. Vergi harcamaları ekonomiye müdahale açısından etkin ve hızlı bir çözüm olduğu için siyasi olarak tercih edilmesinin oy maksimizasyonu amacı

olabileceği varsayılmaktadır. Ayrıca kamu kurumlarına ve diplomatik niteliğe sahip harcamalarda bulunmaktadır (Gülmez, 2003, s.94-96).

3.2 Türkiye’de Vergi Türlerine Göre Vergi Harcamaları

Türk vergi sistemi içerisinde; vergiler gelir, kurumlar, katma değer, özel tüketim, motorlu taşıtlar, emlak ve damga vergileri olarak sınıflandırılmaktadır. Vergi harcamaları da bu ayrıma göre uygulandığı vergi türü içerisinde sınıflandırılarak raporlanmaktadır. Vergi kanunları içerisinde muafiyet, istisna ve indirim olarak yer alan maddeler, amaçlarına yönelik etkin olup olmamalarına göre yıllar içerisinde değişiklik gösterebilmekte ya da aynı kalabilmektedir.

Tablo 7’de vergi türleri içerisinde 2006-2022 yılları için vergi harcama tutarlarına yer verilmektedir. 2006-2007 yıllarında 8,5-12 Milyon TL olarak gözükken toplam vergi harcamaları diğer yıllarda kademeli olarak yükselmiştir. 2017 yılında ise daha büyük bir oranla artış göstererek GSYH içerisinde de artmıştır. Vergi harcama türleri arasında da 2017 yılında oranlarına paralel olarak her vergi türünde artış görülmüştür. Genel olarak en fazla orana sahip olan vergi harcama türü gelir vergileridir, ikinci olarak ise kurumlar vergisi yer almaktadır. Bu sıralama diğer kanunlardaki vergi harcamaları, ÖTV ve KDV olarak devam etmektedir. Yıllara göre dalgalanmalar söz konusu olsa da vergi harcamaları içerisinde vergi türlerinin oranı genel olarak bu şekildedir. Tablo 7 de tutarları itibari ile görülen vergi türlerinde ve toplamda vergi harcama tutar tahminlerine ek olarak tablo 8’de de yüzdesel olarak toplam gelir vergisi içerisinde türlere göre oranları görülmektedir.

Tablo 3.3. Türkiye’de Vergi Türleri İtibarıyla Vergi Harcamaları Tahminleri (TL)

Yıllar	GVK	KV	KDV	ÖTV	Diğer Kanunlar	Toplam
2006	2533011013,00	5392703333,33	436561000,00	230000000,00	Listelerde yok	8592275346,00
2007	2798977169,37	5318937182,97	482399905,00	254150000,00	Listelerde yok	11952468075,00
2008	7779571359,85	2857719756,01	426159565,43	213645324,95	1166722108,06	12443818114,00
2009	9729876051,54	2439580242,87	857742605,47	260416838,02	1396607037,93	14684222776,00
2010	9158728870,00	2850639295,00	803037484,00	244942779,00	1306317174,00	14363665601,00
2011	10818483850,00	3968104044,00	947943284,00	289057072,00	1542129423,00	17565717673,00
2012	11953762707,00	4203918387,00	1048093492,00	319595951,00	1705055397,00	19230425934,00
2013	14017491922,00	4776549213,00	1242492468,00	375730301,00	2004584857,00	22416848762,00
2014	16314789884,00	4313189286,00	1246855828,00	410059028,00	1603518213,00	23888412239,00
2015	18097241447,00	4130958993,00	1805452851,00	462714337,00	1616246422,00	26112614049,00
2016	20493744275,00	4448174768,00	2280479951,00	525112861,00	2215125093,00	29962636948,00
2017	37714098685,00	15110237008,00	23493419497,00	14711310211,00	11186925613,00	102215991015,00
2018	54249756561,00	17654341086,00	32820811634,00	18862690711,00	8554280931,00	132141880923,00
2019	68267364779,00	28030970717,00	49796734881,00	24903208169,00	7697634285,00	178695912831,00
2020	76917255308,00	40164909866,00	49275433250,00	22561657217,00	6671557091,00	195590812732,00
2021	91172602035,00	49423342695,00	58252412696,00	20515678232,00	11406060266,00	230770095925,00
2022	101820530738,00	55249191563,00	65119001115,00	22933993836,00	12750566317,00	257873283570,00

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

3.2.1 Gelir vergileri içerisinde yer alan vergi harcamaları

Gelir vergileri tüm vergi türleri içerisinde, ekonomik yaşama aktif katılımdan alınan bir vergi olması dolayısıyla en büyük paya sahiptir (Rakıcı, 2004, s.115-129). Türk vergi sistemi gelir vergisi içindeki vergi harcamaları “193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu” ikinci kısmı “muaflik ve istisnalar” başlığı altında yedi bölüm halinde yer almaktadır (193 sayılı GVK Metni).

Tablo 3.4. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde GVK’de Yer Alan Vergi Harcama Oranları (%)

	GVK İçinde Yer Alan Vergi Harcaması Tutarı (TL)	Toplam Vergi Harcamaları (TL)	GVK VH/Toplam VH
2006	2533011013,00	8592275346,00	29,48
2007	2798977169,37	11952468075,00	23,42
2008	7779571359,85	12443818114,00	62,52
2009	9729876051,54	14684222776,00	66,26
2010	9158728870,00	14363665601,00	63,76
2011	10818483850,00	17565717673,00	61,59
2012	11953762707,00	19230425934,00	62,16
2013	14017491922,00	22416848762,00	62,53
2014	16314789884,00	23888412239,00	68,30
2015	18097241447,00	26112614049,00	69,30
2016	20493744275,00	29962636948,00	68,40
2017	37714098685,00	102215991015,00	36,90
2018	54249756561,00	132141880923,00	41,05
2019	68267364779,00	178695912831,00	38,20
2020	76917255308,00	195590812732,00	39,33
2021	91172602035,00	230770095925,00	39,51
2022	101820530738,00	257873283570,00	39,48

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

Vergi harcama listelerinden yararlanarak 2006-2022 yılları içerisinde ülkemizde uygulanan vergi harcama uygulamalarını ve değişimlerini çalışmamızın ek belgesinde Ek Tablo 1’de yer almaktadır. Bu uygulamalar 193 sayılı GVK içerisinde yer almakta olan vergi harcamalarından oluşmaktadır.

2006 ve 2007 yıllarında %20lerde olan oranı 2008 ve 2016 yılları arasında vergi harcamaları içerisinde %60 üzerinde bir oranla en fazla vergi harcaması uygulanan vergi türü gelir vergileri olduğunu görebilmekteyiz. 2017 yılından itibaren ise bu oran azalmaktadır. 2018 yılında yayınlanan raporda da belirtildiği üzere etkin ve verimli olmayan vergi harcamalarının kaldırılması gerektiği söylemine göre GVK içerisindeki vergi harcamalarının kaldırılarak KDV, ÖTV ve diğer kanunlar içerisinde vergi harcama uygulamalarına ağırlık verildiği görülmektedir.

3.2.2 Kurumlar vergisi içerisinde yer alan vergi harcamaları

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu içerisinde yer alan muafiyet, indirim ve istisnalardan oluşan bu vergi harcamaları aynı adlı kanunun içeriğinde yer aldığı gibi vergi harcama listelerinde de madde ismi ve numarası ile yer almaktadır. Kurumlar vergisinde yapılan vergi harcama uygulamalarının 2006-2022 yılları itibari ile uygulanan ve değişen kanunları tablo halinde çalışmamızın ek belgesinde yer alan Ek Tablo 2’de yer almaktadır, detaylı incelemek için bu tabloya bakınız.

Tablo 3.5. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde KV ’de Yer Alan Vergi Harcama Oranları (%)

	KV İçinde Yer Alan Vergi Harcaması Tutarı (TL)	Toplam Vergi Harcamaları (TL)	%
2006	5392703333,33	8592275346,00	62,76
2007	5318937182,97	11952468075,00	44,50
2008	2857719756,01	12443818114,00	22,96
2009	2439580242,87	14684222776,00	16,61
2010	2850639295,00	14363665601,00	19,85
2011	3968104044,00	17565717673,00	22,59
2012	4203918387,00	19230425934,00	21,86
2013	4776549213,00	22416848762,00	21,31
2014	4313189286,00	23888412239,00	18,06
2015	4130958993,00	26112614049,00	15,82
2016	4448174768,00	29962636948,00	14,85
2017	15110237008,00	102215991015,00	14,78
2018	17654341086,00	132141880923,00	13,36
2019	28030970717,00	178695912831,00	15,69
2020	40164909866,00	195590812732,00	20,54
2021	49423342695,00	230770095925,00	21,42
2022	55249191563,00	257873283570,00	21,42

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

Vergi harcama listesinin ilk yayınlandığı yıl olan 2006 yılında toplam vergi harcamaları içerisinde kurumlar vergisi türünde yapılan harcamalar %60 oranında iken 2007 ve sonrasında bu oran azalmış ve kurumlar vergisinde yapılan harcamalar yerine gelir vergisinde yapılan harcamalara ağırlık verilmiştir.

3.2.3 Katma değer vergisi içerisinde yer alan vergi harcamaları

Ekonomide bir ekonomik varlığın (bu ürün ya da hizmet olabilir) üretiminden tüketimine kadar her aşamasında kazandığı artı değer üzerinden alınan pozitif fark olarak nitelendirilen KDV'nin amacı tüketime vergilendirilmesi olarak ifade edilmektedir. Bu vergi türünde de vergi harcama uygulamasına rastlamak mümkündür (Devrim, 2002, s.267-270).

Bu vergi türü içerisinde en çok yapılan harcama uygulaması muafiyet ve indirimlerden ziyade istisnadır. İstisnalar daha çok sosyal amaçla yapılmakta olsa da dolaylı olarak ekonomik amaç da taşımaktadır. Geliri düşük mükellef gruplarına uygulanan istisna gelir dağılımı adaletini dengelemeye çalışmakla sosyal bir amaç ve düşük gelirli mükellefin de tüketime teşvik ederek, tüketimde artış ile ekonomik bir amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz (Pedük, 2006, s.3-6). Uygulamaların vergi harcama listeleri içerisinde yıllara göre değişimlerini kanun içerik ve maddelerini hangi yıllarda hangi uygulamaların kullanıldığı, çalışmamızın ek belgesinde yer alan Ek Tablo 3'te detaylı olarak verilmektedir.

Toplam vergi harcamaları içerisinde KDV harcama oranı, 2006-2016 yılları arası on yıllık bir dönemde ortalama olarak 5,46 iken 2017 de vergi harcamalarında yaşanan genel artış burada da görülmekte ve toplam harcama içerisinde 2017-2022 yılları arasındaki dönemde ortalama 25,22 gibi bir yüzde ile büyük bir artış göstermektedir. Bu oran değişimi ile gelir vergisi harcamalarından sonra toplam vergi harcamaları içerisinde en büyük paya KDV harcamalarının sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde KDV'de Yer Alan Vergi Harcama Oranları (%)

	KDV İçinde Yer Alan Vergi Harcaması Tutarı (TL)	Toplam Vergi Harcamaları (TL)	%
2006	436561000,00	8592275346,00	5,08
2007	482399905,00	11952468075,00	4,04
2008	426159565,43	12443818114,00	3,42
2009	857742605,47	14684222776,00	5,84
2010	803037484,00	14363665601,00	5,59
2011	947943284,00	17565717673,00	5,40
2012	1048093492,00	19230425934,00	5,45
2013	1242492468,00	22416848762,00	5,54
2014	1246855828,00	23888412239,00	5,22
2015	1805452851,00	26112614049,00	6,91
2016	2280479951,00	29962636948,00	7,61
2017	23493419497,00	102215991015,00	22,98
2018	32820811634,00	132141880923,00	24,84
2019	49796734881,00	178695912831,00	27,87
2020	49275433250,00	195590812732,00	25,19
2021	58252412696,00	230770095925,00	25,24
2022	65119001115,00	257873283570,00	25,25

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

3.2.4 Özel tüketim vergisi içerisinde yer alan vergi harcamaları

Lüks tüketim ürünleri üzerinden alınan ÖTV içerisinde de vergi harcama uygulamaları mevcuttur. Genel olarak istisna türünde uygulama kullanılmaktadır. Ekonomik amaçtan ziyade

sosyal amaçlara yönelik toplumda zararlı olabilecek tüketime azaltılması gibi amaçlarla uygulanmaktadır. En çok rastlanan kalemler ise diplomat istisnası, ihracat istisnası vb. uygulamalardır. ÖTV içerisinde uygulanan vergi harcama türleri arasında genel olarak muafiyet bulunmamaktadır. Lüks bir tüketim olduğu için teşvik edilmesi için muafiyet ya da indirim yapılmama durumu söz konusu olmamaktadır. Bu yüzden zararlı olabilecek erdemsiz malların lüks tüketimini azaltmak amacıyla bu gruptaki ürünlerin maliyetini artırmak amacıyla genel vergi tarifesine ek olarak daha yüksek bir oranla tarife uygulanması negatif vergi harcaması olarak literatürde yer almaktadır (Pedük, 2006, s.4-7).

Vergi harcamalarının yıllara göre hangilerinin uygulandığı ya da uygulamadan kaldırıldığı ile ilgili detaylı bilgiye çalışmamızın ek belgesinde yer alan “Ek Tablo 4” e bakınız.

ÖTV kanunu içerisinde yer alan vergi harcamalarının toplam vergi harcamaları içerisinde oransal olarak varlığı yıllara göre tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 3.7. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde ÖTV’de Yer Alan Vergi Harcama Oranları (%)

	ÖTV İçinde Yer Alan Vergi Harcaması Tutarı (TL)	Toplam Vergi Harcamaları (TL)	%
2006	230000000,00	8592275346,00	2,68
2007	254150000,00	11952468075,00	2,13
2008	213645324,95	12443818114,00	1,72
2009	260416838,02	14684222776,00	1,77
2010	244942779,00	14363665601,00	1,71
2011	289057072,00	17565717673,00	1,65
2012	319595951,00	19230425934,00	1,66
2013	375730301,00	22416848762,00	1,68
2014	410059028,00	23888412239,00	1,72
2015	462714337,00	26112614049,00	1,77
2016	525112861,00	29962636948,00	1,75
2017	14711310211,00	102215991015,00	14,39
2018	18862690711,00	132141880923,00	14,27
2019	24903208169,00	178695912831,00	13,94
2020	22561657217,00	195590812732,00	11,54
2021	20515678232,00	230770095925,00	8,89
2022	22933993836,00	257873283570,00	8,89

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

3.2.5 Diğer kanunlar içerisinde yer alan ve yaygın kullanılan vergi harcamaları

Diğer kanunlar olarak MTV, damga vergisi, harçlar kanunu, veraset ve intikal vergisi ve vergi sistemi dışında özel olarak oluşturulmuş maddeler bulunmaktadır. Ağırlıklı olarak MTV, harçlar ve damga vergisi gibi vergi sistemi içerisinde yer alan kanunlarda uygulanıyor olsa da yıllara göre çeşitli ek madde ve kanunlarla uygulanışı da bulunmaktadır. Detaylı olarak

çalışmamızın ek belgesinde “diğer kanunlar içerisinde yer alan vergi harcamaları” başlığı altında yer alan tablolarda kanun maddeleri halinde yer almaktadır. 2006 ve 2007 yıllarında da uygulanmış uygulamaları bulunsa da vergi harcama listelerinde tutar tahmini bu iki yıl için bulunmamaktadır. Toplam vergi harcamaları içerisinde %10 civarı bir paya sahip olan ÖTV içerisindeki harcamaların 2017 sonrasında kademeli olarak toplam vergi harcamasına oranı azalış göstermektedir.

Tablo 3.8. Toplam Vergi Harcamaları İçerisinde Diğer Kanunlar ’da Yer Alan Vergi Harcama Oranları (%)

	Diğer Kanunlar İçinde Yer Alan Vergi Harcaması Tutarı (TL)	Toplam Vergi Harcamaları (TL)	%
2006		8592275346,00	0,00
2007	1070387255,00	11952468075,00	8,96
2008	1166722108,06	12443818114,00	9,38
2009	1396607037,93	14684222776,00	9,51
2010	1306317174,00	14363665601,00	9,09
2011	1542129423,00	17565717673,00	8,78
2012	1705055397,00	19230425934,00	8,87
2013	2004584857,00	22416848762,00	8,94
2014	1603518213,00	23888412239,00	6,71
2015	1616246422,00	26112614049,00	6,19
2016	2215125093,00	29962636948,00	7,39
2017	11186925613,00	102215991015,00	10,94
2018	8554280931,00	132141880923,00	6,47
2019	7697634285,00	178695912831,00	4,31
2020	6671557091,00	195590812732,00	3,41
2021	11406060266,00	230770095925,00	4,94
2022	12750566317,00	257873283570,00	4,94

(Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022).

3.3 Latin Amerika Ülkeleri Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Vergi Harcamaları Gelişimi Ve Türkiye İle Karşılaştırılması

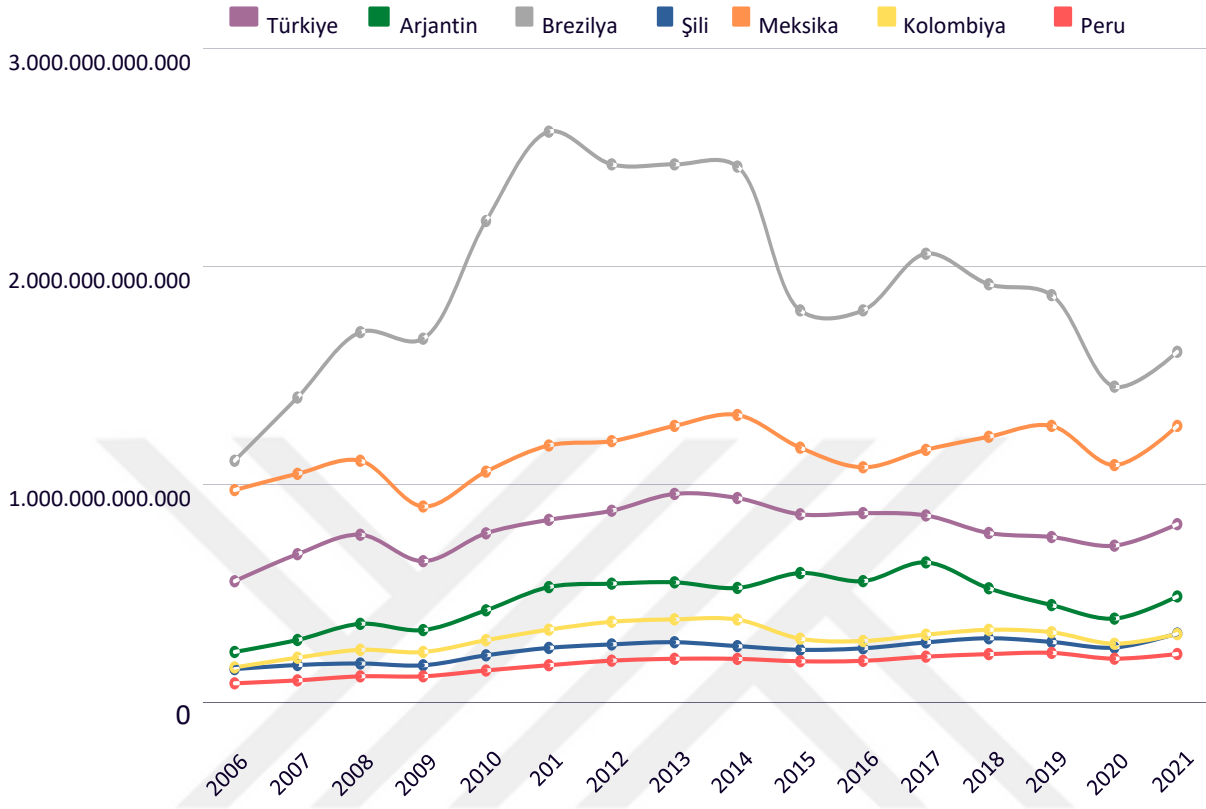
Çalışmamızda karşılaştırılan Latin Amerika ülkeleri piyasa sınıflandırması olarak ülkemizle aynı piyasa içerisinde yer alması, Brezilya ekonomisindeki GSYH oranı ve Meksika dışında diğer ülkelerin ekonomik durumlarının yakınsak olması ve literatürde daha önce ele alınmaması sebebi ile tercih edilmiştir. Tablo 13'te 2006-2021 yılları GSYH tutarları ve tablodan yararlanarak oluşturulan grafikte aralarındaki benzerlik ve farklılıkların görülmesi amaçlanmaktadır. Karşılaştırılan yedi ülke içerisinde en yüksek üçüncü GSYH büyüklüğü ülkemize aittir. Karşılaştırılan ülkelerin ekonomileri içerisinde ortalama olabilecek ekonomik göstergelere sahip ülkemizin ekonomisine oranla daha ilerde olan ve daha geride olan ancak benzerlikler gösteren ülkeler aralarında farklar olsa da birbirlerine yakınsak ekonomik büyüklüklere sahip olmaları dolayısı ile uygulama gelişimi karşılaştırılacaktır. Bu ülkelerdeki vergi harcama uygulamalarının oranları ve gelişimini incelenerek tutarlı ya da etkin bir uygulama olup olmadığını ülkelerin birbirine yakın ekonomik seviyelerine göre nasıl değiştiği analiz edilecektir.

Tablo 3.9. Ülkelerin GSYH Tutarları (2006-2021)

	Türkiye	Arjantin	Brezilya	Şili	Meksika	Kolombiya	Peru
2006	557,060,000,000	232,560,000,000	1,110,000,000,000	153,840,000,000	975,390,000,000	161,620,000,000	88,640,000,000
2007	681,340,000,000	287,530,000,000	1,400,000,000,000	172,570,000,000	1,050,000,000,000	206,180,000,000	102,170,000,000
2008	770,460,000,000	361,560,000,000	1,700,000,000,000	179,660,000,000	1,110,000,000,000	242,190,000,000	120,550,000,000
2009	649,270,000,000	332,980,000,000	1,670,000,000,000	171,410,000,000	900,050,000,000	232,400,000,000	120,820,000,000
2010	776,990,000,000	423,630,000,000	2,210,000,000,000	217,110,000,000	1,060,000,000,000	286,560,000,000	147,530,000,000
2011	838,760,000,000	530,160,000,000	2,620,000,000,000	251,220,000,000	1,180,000,000,000	334,940,000,000	171,760,000,000
2012	880,560,000,000	545,980,000,000	2,470,000,000,000	267,180,000,000	1,200,000,000,000	370,920,000,000	192,650,000,000
2013	957,780,000,000	552,030,000,000	2,470,000,000,000	277,240,000,000	1,270,000,000,000	382,120,000,000	201,180,000,000
2014	938,950,000,000	526,320,000,000	2,460,000,000,000	259,410,000,000	1,320,000,000,000	381,110,000,000	200,790,000,000
2015	864,320,000,000	594,750,000,000	1,800,000,000,000	242,500,000,000	1,170,000,000,000	293,480,000,000	189,810,000,000
2016	869,690,000,000	557,530,000,000	1,800,000,000,000	249,300,000,000	1,080,000,000,000	282,830,000,000	191,900,000,000
2017	859,000,000,000	643,630,000,000	2,060,000,000,000	276,360,000,000	1,160,000,000,000	311,880,000,000	211,010,000,000
2018	778,470,000,000	524,820,000,000	1,920,000,000,000	295,400,000,000	1,220,000,000,000	334,200,000,000	222,600,000,000
2019	759,940,000,000	447,750,000,000	1,870,000,000,000	278,580,000,000	1,270,000,000,000	323,110,000,000	228,320,000,000
2020	720,290,000,000	385,540,000,000	1,450,000,000,000	252,730,000,000	1,090,000,000,000	270,300,000,000	201,710,000,000
2021	819,040,000,000	487,230,000,000	1,610,000,000,000	317,060,000,000	1,270,000,000,000	314,460,000,000	223,250,000,000

(Dünya Bankası, 2022).

Grafik 3.1. Ülkelerin GSYH Tutarları (2006-2021)

(Dünya Bankası, 2022).

3.3.1 Latin Amerika ülkelerinde yükselen piyasa ekonomilerinde vergi harcama uygulamaları

Dünya ülkelerinde olduğu gibi Latin Amerika ülkelerinde de vergi harcamaları, vergi sistemlerindeki istisnaların iktisadi bir sonucudur. Vergi sistemleri; genel olarak vergi konusu, vergiyi doğuran olay, vergi matrahı, vergi oranları, yapısı, uygulanan muhasebe uygulamaları, yapılan harcama kesintilerinin koşulları ve vergi yönetimini kolaylaştıracak birtakım kurallar barındırmaktadır. Vergi harcamaları muafiyet, istisna, sübvansiyon, kredi, tercihli vergi oranları, vergi ertelemeleri ve benzeri uygulamalar olarak literatürde yer almaktadır. Vergi harcama raporları önceden belirlenmiş bahsettiğimiz kurallar çerçevesinde standart vergi sisteminden sapma gösteren uygulamaların tanımlanması ölçülmesi sonucu oluşturulmaktadır. Daha önceden kullanılan vergi harcama uygulamalarına ve tahminleme yöntemlerine atıfta bulunularak kullanılan uygulamaların niteliği ve niceliği hakkında raporlar aracılığı ile değerlendirme sağlanmaktadır (Longinotti, 2019, s. 9-45)

Çalışmamızda yer alan seçili Latin Amerika ülkeleri için TEDLAC (Latin Amerika ve Karayipler Vergi Harcamaları Veri Tabanı)'ı, her ülkenin vergi harcaması ile GSYH ile ilişkisini incelemekte

ve vergi harcamalarının incelenen ülkelerde hangi vergi türlerinde uygulandığı konusunda bilgi vermektedir. Vergi harcamaları genel olarak tüm vergi türleri içerisine dahil edilebilir bir uygulamadır ama spesifik olarak seçili ülkelerde KDV, ticari ve kişisel vergiler, tüketim vergileri, dış ticaret vergisi, emlak vergisi gibi türlerde uygulanmaktadır (Longinotti, 2021, s. 9-45).

Genel olarak dünya ülkelerinde benzer tanımlamaya sahip olsa da vergi harcamaları sosyal bir bilim kavramı olması dolayısı ile her ülke için çeşitli nüans farklılıkları taşıyabilmektedir. Vergi harcamasının seçtiğimiz yükselen piyasa ülkeleri için tanımlamasında baz alınan dört unsurdan hangilerinin geçerli olduğunu aşağıdaki tabloda görebiliriz. Ülkemizde vergi harcama kalemleri vergi kanunları içerisinde yer alıyor olsa da bütçeleme açısından vergi sistemi içerisinde sayılmayacağı için standart vergi sisteminden sapma unsuru ülkemiz içinde geçerlidir.

Vergi harcamaları, ekonomik ve sosyal amaçlar doğrultusunda vergi sistemi aracılığıyla yapılan dolaylı devlet harcamalarıdır. Bunlar vergi düzenlemelerinde açıkça yer almakta olup, standart vergi sistemine bir istisna teşkil etmektedir. Vergi harcamaları devletin bütçesi için potansiyel geliri azaltmakta ve sonuç olarak mükellefin ekonomik kapasitesini artırmaktadır. Hükümet kamu hizmetlerini yeterince sağlayamadığında ya da bir bölgeyi, sektörü geliştirmeyi amaçladığında bir teşvik niteliğinde telafi edici bir uygulama olarak vergi harcamaları uygulamasına yönelebilmektedir (Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements,2011).

Tablo 3.10. Seçili Ülkelerde Vergi Harcaması Tanımlama Unsurları

	Gelir Kaybı Oluşturma	Standart Vergi Sisteminden Sapma	Ekonomik ya da Sosyal Politika Hedefi	Mükellefin Ekonomik Kapasitesini Artırmak
Türkiye	✓	✓	✓	✓
Arjantin	✓	✓		
Brezilya	✓	✓	✓	✓
Şili	✓	✓	✓	
Meksika	✓	✓		
Peru	✓	✓	✓	✓

(Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements,2011).

Baz aldığımız çalışmada Kolombiya verilerine yer verilmemiştir. Aynı karşılaştırma içerisinde ele alınamayacağı için bu tabloda Kolombiya vergi harcama tanımlaması yer almamaktadır ancak Kolombiya da vergi harcama tanımı da genel anlamda standart vergi sisteminden sapma gösteren gelir kaybına yol açan bir maliye politikası olarak tanımlanabilmektedir (Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011).

Ülkeler temel olarak elde edebilecekleri gelir kaybını ölçmektedirler. İstisnasız incelenen tüm ülkelerde ölçümlerin amacı, vergi harcamalarının uygulanmasından dolayı devletin uğradığı gelir kaybını ölçülmesi olmakla birlikte, bazı ülkelerin ulusal bütçeye dahil edilecek maliyetlerin tahminini yapmak yerine, geçmiş vergi harcamalarının sonradan değerlendirme yaptıklarını da görebilmekteyiz. Gelir kayıpları ülkemizde vazgeçilen gelir yöntemi ile hesaplanarak bütçeye ekli olarak yer almaktadır. Arjantin’de vergi ertelemeleri vergi harcaması olarak değerlendirilmezken ülkemizde bazı uygulamalarda ertelenen vergiler bulunmaktadır. Seçili ülkeler içerisinde yasal olarak vergi harcamalarının ölçülme zorunluluğu yalnızca Arjantin için bulunmamaktadır. (Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011).

Tablo 3.11. Ölçüm Türleri

	Gerçekleşme	Tahmin
Türkiye		✓
Arjantin		✓
Brezilya	✓	✓
Şili		✓
Meksika	✓	✓
Kolombiya²	(-)	(-)
Peru		✓

(Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011).

Tabloda yer alan ülkeler içerisinde Meksika ve Brezilya hem tahmin hem de gerçekleşme tutarlarını ölçmekte ve yayınlamaktadır. Türkiye, Arjantin, Şili ve Peru ise yalnızca tahmini veriler ile rapor hazırlamaktadır.

² Kolombiya verilerine ulaşılamamıştır.

Tablo 3.12. Vergi Harcamalarının Tahmini İçin Dirk-Jan Kraan Tarafından Önerilen Üç Yöntem

Yöntem Adı	Vazgeçilen Gelir Yöntemi	Kazanılan Gelir Yöntemi	Eşdeğer Kazanç Yöntemi
Yöntem İçeriği	Yöntem, vergi harcama uygulamasının yürürlükte olduğu, geçmiş bir dönemde oluşan gelir kaybını tespit eder.	Vergi harcamasına izin veren uygulamanın kaldırılması ile elde edilecek olan ek geliri tahmin etmeye çalışır.	Vergi harcamalarını, bütçe harcamalarıyla karşılaştırarak tahmin etmeye çalışır.
Uygulanışı	Bu yöntem beyannamenin tescilinden sonra tahsil edilmeyen vergi miktarını belirlemeye çalıştığı için vergi mükellefi davranışlarındaki değişiklikleri dikkate almaz.	Önceki yöntemden temel farkı, tahminlerin vergi mükelleflerinin davranış değişikliklerini dikkate almasıdır.	Devletin vergi mükellefine yapması gereken eşdeğer transferi tahmin etmeye çalışır, böylece vergi düşüldükten sonra elde edilen geliri, vergi harcamasının varlığıyla oluşana benzer olabilir.

(Longinotti, 2019, s. 9-45).

Vergi harcama tahminleri ülkelere göre yıllık ya da çok yıllık olarak yapılmakta ve yayınlanmaktadır. Ülkemizde tek yıllık olarak da çok yıllık olarak da hesaplanmakta ve her yıl listeler halinde yayınlanmaktadır. Listelerde üç senenin tahmini tutarları vergi türlerine göre verilmektedir.

Tablo 3.13 Vergi Harcama Tahminleri Yıllık-Çok Yıllık

	Tek Yıllık	Çok Yıllık
Türkiye	✓	✓
Arjantin		✓
Brezilya	✓	
Şili		✓
Meksika	✓	✓
Kolombiya		
Peru	✓	

(Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011).

Ülkemizde vergi harcamalarının tahmini tutarlarının yayınlandığı listeler her yıl yayınlanmaktadır ancak 2006 yılından bu yana 4 adet rapor yayınlanmıştır ve çok yıllık olarak da bu raporlarda veriler yer almaktadır. Ülkemiz ile benzerlik gösteren hem tek yıllık hem de

çok yıllık tahmin yayınlayan diğer ülke ise Meksika'dır. Brezilya ve Peru'da ise tek yıllık olarak veri tahmini ve yayınlanması gerçekleştirilmesi söz konusudur. Arjantin için ise bu durum çok yıllık tahminlerin yayınlanması olarak tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.14. Seçili Ülkelerde Vergi Harcama İlk Uygulama, İlk Raporlama Tarihleri ve Yayınlayan Kuruluşlar

	Resmi Olarak İlk Uygulama Yılı	İlk Yayınlanma Yılı	Yayınlayan Kurum
Türkiye	2006	2006	Maliye Bakanlığı (Hazine ve Maliye Bakanlığı)
Arjantin	1999	1999	National Directorate for Tax Research and analysis / Ministry of Finance
Brezilya	1989	1989	The Federal Revenue of Brazil (Receita Federal do Brasil - RFB)
Şili	2001	2003	The internal Tax Service, + Budget Directorate of the Ministry of Finance
Meksika	2002	2002	The Secretariat of Finance and Public Credit
Kolombiya	2003	2003	Special Administrative unit Directorate of Taxes and National Customs - DIAN, / Ministry of Finance and Public Credit
Peru	2002	2000	Superintendency for National Customs and Tax Administration (SUNAT)

(Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011; Longinotti, 2019, s. 9-45).

Federal gelir yasası ve vergi sorumluluğu yasası ile vergi harcamaları bu ülkeler için bildirilmesi zorunlu hale gelmiştir (Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements, 2011). Tablo 18'de Vergi Harcama ilk uygulandığı, yayınlandığı yıllar ve yayınlayan kurumlar yer almaktadır. Hazırladığımız tabloya dayanarak vergi harcama uygulamalarının seçtiğimiz ülkeler içerisinde genel olarak resmi ilk uygulama tarihleri 2000

sonrası olarak görülmektedir. Ancak Brezilya ve Arjantin bu benzerlikten farklı olarak 1989-ve 1999 yıllarında uygulamaya diğer ülkelerden daha önce başlamışlardır.

Türkiye, Arjantin, Brezilya, Meksika ve Kolombiya'da yayınlanma ve uygulama yılları aynıdır, ancak Şili'de 2001 yılında uygulandıktan iki yıl sonra yayınlanmıştır. Peru'da ise 2000 yılında yayınlanan vergi harcamaları ile ilgili veriler ya da tahminler 2002 yılında uygulamaya konulmuştur. Şili ve Peru çalışmadaki ülkeler içerisinde daha düşük bir ekonomiye sahip olması dolayısı ile uygulanan politikanın istikrarlı ve şeffaf olması da ekonomik yapının zayıflığı dolayısı ile biraz daha zayıf kalmaktadır.

3.3.2 Latin Amerika ülkelerinde yükselen piyasa ekonomilerinde vergi harcama gelişimi ve Türkiye ile karşılaştırılması

Bu başlıkta, ikinci bölümde yer alan ülkelerin piyasa yapılarına göre sınıflandırılması dolayısı ile aynı sınıflandırmada yer alan yükselen piyasa ekonomileri olarak sınıflandırılan ülkemiz ve ülkemizle benzerlik gösteren Latin Amerika yükselen piyasa ülkeleri olan Arjantin, Brezilya, Şili, Meksika, Kolombiya ve Peru ülkelerinin vergi harcamaları gelişimlerini inceleyeceğiz. Devletin kullandığı mali bir aracın, benzer ekonomik sınıflandırma içerisinde yer alan ülkelerdeki durumunu değerlendirmek amacı ile bu ülkeler seçilmiştir.

Tablo 3.15. Seçili Latin Amerika Ülkelerinde GSYH İçerisinde Vergi Harcama Oranları

	Türkiye	Arjantin VH/GSYH	Brezilya VH/GSYH	Şili VH/GSYH	Meksika VH/GSYH	Kolombiya VH/GSYH	Peru VH/GSYH
2006	1,13	-	2,0	4,1	4,0	5,6	2,2
2007	1,42	-	2,3	4,9	3,5	5,4	2,2
2008	1,31	2,11	2,77	5,3	3,2	5,7	2,1
2009	1,54	1,98	3,2	5,1	3,2	3,9	1,8
2010	1,24	2,33	3,4	5,0	3,2	4,3	2,1
2011	1,26	2,46	3,0	5,1	3,7	5,1	2,0
2012	1,23	2,59	3,2	4,5	3,4	5,9	1,9
2013	1,24	-	3,4	4,9	-	3,9	-
2014	1,17	-	4,5	4,3	-	3,3	2,2
2015	1,12	2,6	4,8	4,5	-	2,9	2,3
2016	1,15	2,7	4,4	4,3	-	8,2	2,2
2017	3,29	3,0	4,3	-	-	8,0	-
2018	3,55	-	-	-	-	8,0	-
2019	4,17	3,0	4,2	3,0	3,7	8,0	2,2
2020	3,88	-	4,3	-	-	-	-
2021	3,20	-	-	-	-	-	-
2022	2,53	-	-	-	-	-	-

(Longinotti, 2019, s. 9-45; Longinotti, 2021, s. 9-45).

GSYH içerisinde ülke olarak en fazla vergi harcaması oranına sahip olan Kolombiya 2006-2012 yıllarında altı yıllık bir dönem içerisinde %5 civarı oranla tablodaki ülkeler arasında en yüksek vergi harcaması yapmıştır ancak sonraki yıllarda kademeli olarak azalış göstermektedir.

Ekonomik açıdan benzerlik gösteren ve aynı piyasa sınıflandırması içerisinde yer alan ülkelerin ulaşılabilen verileri doğrultusunda vergi harcama oranlarını karşılaştırdığımızda

2006 yılından 2012 yılına dek GSYH içerisindeki vergi harcama yüzdesinin seçili ülkelerde ülkemizden daha fazla orana sahip olduğunu görebiliriz. Buradan yola çıkarak 6 yıllık bu süreçte vergi harcamasını en az uygulayan ülkenin Türkiye olduğunu görmekteyiz. 2012 yılı sonrası her ülkenin her yıl için veri temini sağlanamaması dolayısı ile 2019 yılında tüm ülkelerin GSYH içerisindeki oranına ilişkin veriler doğrultusunda bir karşılaştırma yapılacaktır. Türkiye'nin vergi harcama oranı zamanla kademeli bir şekilde artarak yedi ülke içerisinde en son sırada yer alırken üçüncü sıraya yükselmiştir. Buradan yola çıkarak vergi harcama uygulamalarının etkin bir şekilde ülkemizdeki politikalara yönelik amacını gerçekleştirmesi ve beklenen faydayı sağlaması dolayısı ile artış eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. Seçtiğimiz ülkelerin 2006-2022 ulaşılabilen verileri doğrultusunda da genel anlamda seyrini inceleyecek olursak; Arjantin yıllara göre artış eğilimindedir. Bu durum Arjantin'in ülkemizle benzerlik gösterdiğini ve vergi harcama uygulamalarının amaçlarına yönelik etkin ve verimli olması sonucu bu uygulamanın artış eğiliminde olduğunu göstermektedir. Brezilya da aynı şekilde artışı eğilimindedir. Şili ise bu süreç içerisinde önce minimum düzeylerde artış ve tekrar aynı şekilde düşüş göstermiştir bu durumda Şili'de istenen amaçlara yönelik beklenen faydanın sağlanamaması sonucunda azaltılmış ancak sonrasında tekrar minimum düzeyde bir artış gözlemlenmiştir. Meksika'da ise 3. en yüksek oran olarak başlangıç yapan Meksika zamanla azalış göstermiş ancak beklenen faydanın sağlanabilmesi amacıyla tekrardan minimum düzeyde bir artışa gidilmiştir.

Kolombiya ise başlangıç yılı olarak seçtiğimiz 2006 yılında GSYH içerisindeki en yüksek yüzdelik oranla uygulamayı yaparken süreç içerisinde azalış göstermiş ve sonrasında artarak tekrar bu ülkeler içerisindeki en yüksek orana sahip olmuştur. Peru için ise yüzdelik oranı genel olarak süreç içerisinde minimum düzeyde değişim göstermiş dalgalanmalar halinde olsa da genel seyri %2'lik bir oran civarında seyretmiştir. Karşılaştırma için baz alınan 2019 yılında GSYH içerisinde en yüksek orana sahip ilk üç ülke Kolombiya, Brezilya ve Türkiye iken en düşük orana sahip ülke ise Peru'dur.

Kamu harcamaları gibi uzun vadede amaca yönelik hizmet eden bir uygulama olmaması nedeniyle kısa vadede etkisi görülen vergi harcama uygulamaları her yıl piyasanın ya da toplumun koşullarına yönelik değişim gösterebilmesi dolayısıyla genel anlamda bir istikrara sahip değildir. Ancak ülkemizde, Arjantin ve Brezilya'da 2006 yılı ve günümüze dek ulaşılan veriler ışığında istikrarlı bir şekilde kademeli olarak artış eğiliminde olduğunu görebiliriz. Bu durumda diğer ülkelere nazaran vergi harcama uygulamaları ülkemizde Brezilya ve Arjantin'de çalışmamızda yer alan yükselen piyasa ülkeleri içerisindeki 3 ülkede beklenen amaçlara yönelik etkin ve verimli olması dolayısıyla artış eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz.

Şöyle ki vergi harcama uygulamaları her yılın bütçe sürecinde liste halinde belirlenen pek çok maddeden oluştuğu için burada gördüğümüz oransal olarak artışı genel anlamda kısa vadede etkinliğe ulaşması dolayısıyla verimli bir politika aracı olarak değerlendirilebilmekte ancak bu maddeler her yıl ihtiyaca ya da amaca uygun olup olmamasına göre değerlendirilerek yeniden

revize edilmekte ya da etkin olan maddeler her yıl uygulanabilmektedir. Örneğin esnaf muaflığı ülkemizde 2006 yılından günümüze kadar her yıl istisnasız uygulanan ve ekonomik bir amaca hizmet eden bir muafiyettir buradan hareketle belirlenen amaçlara yönelik uygulanan harcamaların uygulama alanları değişebilse de istikrarlı bir şekilde bu maliye politikası aracının amaçlarını gerçekleştirmesi dolayısıyla artış eğiliminde olduğunu görebiliriz.

3.3.3 Vergi harcamalarının vergi kategorileri itibari ile ülkeler bazında değerlendirilmesi

Günümüzde güncel olarak pek çok ülkede vergi harcamaları ile ilgili önemin artması ve Vergi Harcamaları Raporlarının yayınlanarak saydamlığın artırılması önemli olsa da ülkeler arasındaki vergi uygulamaları farkı, metodoloji ve uygulama farklılıkları sebebiyle ülkeler arasında karşılaştırma yapma imkânı kısıtlı bir hal almaktadır. Ancak güncel olarak çalışmamızdaki ülkelerin vergi türleri itibari ile GSYH içerisinde uygulanan vergi harcama oranları ile 2019 yılı için bir karşılaştırma yapılabilmektedir.

Tablo 3.16. Vergi Kategorisine Göre GSYH İçerisinde Vergi Harcamaları (%)

	KDV	GV	KV	ÖTV	Diğer Kanunlar	Toplam
Türkiye	1,16	1,59	0,65	0,58	0,18	4,16
Arjantin	1,4	0,3	0,4	0,4	0,5	3,0
Brezilya	1,5	0,7	0,9	0,0	1,2	4,2
Şili	0,8	1,2	1,0	s/e ³	s/e	3,0
Meksika	1,4	1,0	0,5	0,0	0,8	3,7
Kolombiya	6,6	0,6	0,7	0,0	s/e	8,0
Peru	1,7	0,2	0,2	0,0	0,1	2,2

Kaynak: (Longinotti, 2019, s. 9-45).

Not: Karşılaştırılacak ülkelerin en güncel oranı 2019 yılında yayınlanan CIAT verilerinin olması dolayısı ile ülkemizde de 2019 yılı verileri ele alınmıştır.

GSYH içerisinde en yüksek vergi harcama oranı 2019 verilerine göre toplam da en yüksek Kolombiya'ya aittir.

2019 yılı verilerine göre oluşturduğumuz tablonun baz alınarak incelenmesi sonucunda; Vergi türleri içerisinde vergi harcama oranlarına baktığımızda seçili ülkelerde genel olarak en çok vergi harcaması yapılan vergi türünün KDV olduğu görülmektedir. Arjantin, Brezilya, Meksika, Kolombiya ve Peru farklı vergi harcama oranlarına sahip olsalar da toplamda oransal olarak en çok pay ayırdıkları tür KDV içerisinde yapılan vergi harcamalarıdır. Seçili ülkeler içerisinde en çok payı KDV harici başka bir vergi türü içerisinde harcamaya ayıran iki ülke vardır bunlar ise; Türkiye ve Şili'dir.

En çok pay ayırdığı vergi türü olarak benzerlik gösterse de Türkiye ve Şili için ikinci olarak en çok orana sahip vergi türü ülkemizde KDV'dir ancak Şili 'de ise vergi türü içerisinde ikinci en

³ s/e: veri bulunmamaktadır.

yüksek yapılan harcama KV içerisinde yapılmaktadır. Genel anlamda KDV için de yapılan vergi harcamalarının tüketime teşvik amaçlı vergi tabanının tamamına yayılı bir şekilde gelir dağılımından bağımsız olarak yapıldığını varsayacak olursak, dezavantajlı grupları teşvikten ziyade genel anlamda tüm mükelleflerin üzerinde tüketime dayalı oluşan vergi yükünün azaltılması amaçlanmaktadır. Gelir vergisi içerisinde yapılan uygulamalarda ise daha çok seçili muamele şeklinde tabanın daralarak belli bir kesimin harcanabilir gelirindeki yükü azaltarak, gelir dağılımının dengelenmesi amacı ile yine tüketime teşvik olarak uygulandığını söyleyebiliriz.

SONUÇ

Vergi harcama uygulamaları bir maliye politikası aracı olarak ekonomik ve sosyal pek çok amaca hizmet etmektedir. Vergi harcamaları ekonomik ve sosyal olarak pek çok amaca hizmet ediyor olsa da vergi adaleti açısından olumlu olabileceği kadar olumsuz etkileri de içerisinde barındırmaktadır.

Vergi harcamaları bütçede bir harcama olarak gözükmemesi ve mükelleflere fayda sağlıyor olması sebebi ile siyasi açıdan tercih edilebilir bir maliye politikası aracı olarak görülmektedir. Ekonomik açıdan kamu harcamalarına kıyasla daha hızlı ve etkin bir çözüm sunabilmektedir. Ancak belirli kişi ya da gruplara ayrıcalık olarak uygulanması nedeniyle verginin genellik ve eşitlik ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Bu ayrıcalık her ne kadar adil bir uygulama olarak görülmesi de sosyal adalet açısından pozitif ayrımcılık gibi düşünülebilmektedir.

Vergi harcamaları bir toplumda bireylere ekonomik açıdan tercihli bir muamele seçeneği sunması dolayısı ile vergi kanununun genellik ve tarafsızlık ilkelerine ters düşmekte ve vergi tabanını daraltarak vergi adaletinde azalmaya sebep olmaktadır. Vergi sisteminin şeffaf ve kolay anlaşılır olma gerekliliği vergi harcamaları için de geçerlidir. Vergi sisteminin standardı içerisinde bulunmaması nedeniyle vergi harcamalarının gerçekleşme tutarlarını kesin bir şekilde hesaplanması daha zordur. Vergi harcamaları genel olarak tahmini tutarlar şeklinde listelenmekte olup kesinliği ve şeffaflığı konusunda da vergi sistemi ilkeleri ile çatışmaktadır.

Ülkemizde ilk uygulama yılında en çok kurumlar vergisi kapsamında vergi harcaması yapıldığı görülmektedir. Ancak zaman içerisinde KV yerine GV içerisinde yapılan vergi harcamaları artış göstermektedir. Kurumlar vergisi içerisinde yapılan vergi harcamaları belirli bir alanın teşviki için ekonomide yatırım ve sermaye odaklı bir yaklaşımla ekonomik gelişim amaçlı bir uygulama olarak değerlendirilebilir. GV içerisinde yapılması ise bireylerin elde ettikleri gelirlerin üzerinde oluşan vergi yükünü azaltarak harcanabilir gelirin artırılması ve sonucunda tüketime dolaylı yoldan kazandırılması amacına hizmet etmektedir. Bu doğrultuda gelir vergisi kapsamındaki vergi harcamalarının alana değil gruba yönelik olduğunu temel olarak sosyal adaletin sağlanması ve dolaylı olarak da ekonomik kalkınma amaçlı olduğunu söyleyebiliriz.

Latin Amerika ülkelerinde Arjantin ve Şili dışında diğer ülkelerde 2019 yılı verilerine göre en çok vergi harcaması yapılan vergi türü KDV'dir. Buradan yola çıkarak vergi harcamasının belirli grup ya da alana yönelik yapılmasından ziyade genel tüketime yönelik yapılmış olduğu ifade edilebilir. Tabana yayılan vergi harcamaları belirli amaçlara yönelik uygulanmaması dolayısı ile belirli bir ekonomik alanı teşvik amaçlı ya da alt gelir gruplarına yönelik olmaktan ziyade genel bir harcama niteliğindedir. ÖTV kapsamında vergi harcaması yapan ülkeler yalnızca Türkiye ve Arjantin'dir. ÖTV içerisinde yapılacak olan harcama genele yayılı bir şekilde KDV'deki harcamalardaki gibi yalnızca tüketime dayalı olduğunda alt gelir gruplarına bir destek ya da istihdam ve yatırım gibi ekonomik girişimlere bir teşvik olarak yansımamaktadır. Bu durum da gelir dağılımı adaletine ya da ekonomik kalkınmaya bir katkı

sağlamayabilir. Latin Amerika ülkelerinden Brezilya ve Arjantin hariç diğer ülkelerdeki vergi harcamalarının istikrarsız bir şekilde yıllara göre artış ve azalış eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu istikrarsız gelişim nedeniyle genele yönelik yapılan vergi harcamalarının belli amaçları gerçekleştirme konusunda devlet politikalarına sağladığı fayda oranları da yıllar içinde istikrarsız bir eğilim sergilemiştir.

Çalışma kapsamında yükselen piyasa ekonomileri içerisinde yer alan ülkemiz ile aynı sınıflandırmada yer alması dolayısı ile seçili Latin Amerika ülkelerinin vergi harcamaları değerlendirilerek 2006 yılı ve sonrası vergi harcama oranları kıyaslanmıştır. GSYH oranları içerisindeki payı olarak vergi harcama miktarlarının Latin Amerika ülkelerinde Türkiye'ye oranla yüzde 1-4 daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Dolayısı ile Latin Amerika ülkelerinde vergi harcamalarına ülkemizden daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Her ülke gelişmişlik düzeyine göre vergi harcama uygulamasına bütçede yer vermektedir. Gelişmekte olan ülkeler bütçesinde daha çok ekonomik kalkınma amaçlı vergi harcamalarına öncelik göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde ise toplumun refah seviyesini artırmaya yönelik sosyal harcamalar daha ön plandadır. Ülkemizde ve Latin Amerika ülkelerinde bu durum daha çok ekonomik kalkınmayı sağlamak ve sosyal ve mali açıdan toplumun dezavantajlı kesimlerine teşvik sağlayarak, gelir adaletinin sağlanması amacıyla yönelik uygulanmaktadır. Vergi harcamaları seçili bir muamele yapması nedeniyle uygulamanın tercih edildiği ekonomik faaliyet, bölge ve gruplar politikaların amacına ulaşması konusunda büyük önem arz etmektedir. Uygulama ağırlıklı olarak yatırımlara teşvik olarak sermayesi yüksek kesimlere uygulandığı takdirde ülkedeki gelir dağılımı adaleti olumsuz etkilenecek ve kalkınma amaçlarken sosyal bir çöküş meydana gelebilecektir. Ancak tek yönlü adalet sağlamak ve dezavantajlı kesime teşvik amacıyla uygulanması da doğru olmayacaktır. Yalnızca gelir dağılımı adaletine yönelik harcama yapıldığı takdirde kısa vadede gelir dağılımında düzelleme gözlemlenebileceği varsayımı yapılabilmekle birlikte devlet bütçesindeki azalma ekonomik kalkınma olmadan telafi edilemeyecektir. Vergi harcamaları dolaysız olarak mükellefe katkı sağlayan ve dolaylı olarak mükellefin ekonomik faaliyetlerinde (üretim ve tüketimde) aktifleşmesini sağlayarak GV, KV, KDV vb. vergi türlerinde tahsilatı artırabilme kapasitesi ile dolaylı yoldan devlet bütçesine de yarar sağlamaktadır. Ekonomiye müdahale ederek dengesizliğin önlenmesi sorumluluğunu taşıyan devlet vergi harcaması politikalarını da şeffaf bir şekilde stratejik olarak kullanarak hem sosyal adaleti hem de ülke ekonomisinin kalkınmasını teşvik açısından yarar sağlayacaktır.

Vergi harcamalarının kamu harcaması olarak bütçede gözükmemesi bir politika aracı olarak hükümet için daha kullanılabilir hale gelmesine neden olmaktadır. Mükelleflerin vergi yükünü ve kamunun elde edeceği geliri azalttığı halde kamu harcaması olarak gözükmediği için halk tarafından bütçe dengesine zarar vermediği düşünülebilir. Ancak vergi harcamaları bütçede var olması gereken gelirlerden bir vazgeçiş ve bu sebeple esasen bütçe dengesini bozucu bir etkisi vardır. Görünürde gider olarak gözükmeyen ve aynı zamanda mükellefin yükünü hafifleten bir uygulama olması siyasi olarak da daha çok tercih edilmesine sebep

olabilmektedir. Bu nedenle etkinliği ve vergilemede adalete olan etkisi ciddi şekilde incelenerek bu uygulamalar yapılmalıdır.

Ekonomik açıdan benzerlik göstermesi ve piyasa sınıflandırmasında aynı sınıflandırma içerisinde yer alması dolayısı ile çalışma kapsamında seçilmiş olan Latin Amerika'nın yükselen piyasa ülkeleri olan Arjantin, Brezilya, Şili, Meksika, Kolombiya ve Peru genel anlamda ülkemizde uygulanmaya başladığı tarih itibari ile Türkiye'ye oranla daha yüksek oranda vergi harcaması yapmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde vergi harcamalarının genel amacı kalkınma ağırlıklı olsa da sosyal adaletsizliği azaltmaya yönelik dezavantajlı alan ve gruplara teşvik amacı da büyük bir yer kaplamaktadır. Çalışma kapsamında vergi harcamalarının genel anlamda ülkemizde ve yükselen piyasalarda istikrarlı ya da istikrarsız değişimler sergilediği gözlemlenmiştir. Bu uygulamanın uzun vadeli sonuca odaklı olmaması uygulamanın değişim hızını artırmakta ve her yıl farklı oranlarda vergi harcamalarının ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Söz konusu farklılıklara karşın uygulama kapsamında ülkemiz ile Brezilya ve Arjantin'in benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu ülkelerde amaca yönelik içerikler değişse bile oranın istikrarlı ve kademeli bir artış eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir.

Şili, Meksika, Peru ve Kolombiya'da ise dalgalı ve istikrarsız değişimler dikkat çekmektedir. Buradan yola çıkarak ülkemizde ve uygulama konusunda benzer gelişim gösteren diğer iki ülkede vergi harcamalarının amaçlarına yönelik etkin ve verimli olması dolayısı ile uygulamanın sürdürülebilirliğinin sağlandığını ifade edebiliriz.

Vergi harcama uygulamaları kısa vadede hızlı bir etki sağlaması ve bütçede bir harcama olarak bütçe dengesini sarsmaması gibi nedenlerle uygulanması basit ve cazip bir araç haline gelmektedir. Bununla birlikte uygulanan alanın ve grubun yanlış seçilmesi durumunda fayda sağlamak yerine ekonomik dengeyi zarara uğratabilecektir. Bu noktada uygulanacak her kalemin itina ile seçilmesi önem arz etmektedir. Yalnızca sermayeyi güçlendirme odaklı vergi harcaması uygulamaları bireysel gelir adaletsizliğinde artışa neden olacaktır. Ve aynı şekilde tek yönlü olarak yalnızca dezavantajlı gruplara yönelik yardım niteliğinde olması da devletin elde edeceği gelirin ekonomiye dönüşüm hızına direkt etki etmemesi dolayısı ile ülke ekonomisinde gerilemeye yol açabilecektir. Bu çerçevede dengeli ve amaçlarına yönelik uygulanan bir vergi harcama politikasının daha etkin bir ekonomiye ve refah toplumuna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Açdoğuran, B. (2020), *Finansal Yakınsama: Yükselen Piyasa Ekonomileri Üzerine Ampirik Bir Analiz*, (Doktora Tezi), Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akdoğan, A. (2014). *Kamu Maliyesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akın, E. B. (2019). *Türk Vergi Sisteminde Vergi Harcamaları Üzerine Bir Değerlendirme*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alyu, E. ve İzgi, B. (2018). Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği: OECD ve AB Ülkeleri Panel Veri Analizi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (3), 987-996.
- Balkaya Akça, F.N. (2000). *Gelir Vergisindeki Vergi Harcamaları ve Türk Gelir Vergisindeki Vergi Harcamalarının Değerlendirilmesi*, (Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayhanay, A. (2014). *Vergi Harcamaları: Nordik Ülkeleri ve Türkiye*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Binokay Doğru, M. (2010). *Rasyonel Vergileme İlkeleri ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Buyrukoğlu, S. ve Buzkıran, D. (2016). Klasik ve Modern Vergileme İlkeleri Çerçevesinde Uzlaşma Müessesesi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2077-2091.
- Cansız, H. (2014), Defterdarlık Çalışanlarının Vergileme İlkelerine Bakışı, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, X (2), 33-43.
- Cinel E. A. (2021). Dünyada ve Türkiye’de Toplam Vergi Yüğü ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri, *The Journal of International Scientific Researches*, 6(2), 182-203.
- Coşkun, Z. (2010). *Tax Expenditures In The European Union And Turkey*, Ankara: Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences.
- Çavuşgil, S.T. ve Çivi, E. (2001), Yeni Dünya Düzeninde Güç Kazanan Ülkeler: Yükselen Ekonomiler, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 7(1), 113- 128.
- Çelebi, A. K., Muter, B. N. ve Sakınc, S. (2012). *Kamu Maliyesi*, Manisa: Emek Matbaası.
- Çelikay, F. ve Kurt, M. (2020). Vergi Harcamaları ile Gelir Eşitsizliği Arasındaki Nedensellik Üzerine Bir İnceleme, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(2), 511-522.
- Demir, İ. C. (2015). *Kamu Maliyesi*, Afyonkarahisar: Grafikhane Ofset.
- Devrim, F. (2002). *Kamu Maliyesine Giriş*, İzmir: İlkem Basımevi.

Dünya Bankası, Erişim Tarihi: 25.12.2022.
https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2021&locations=AR-TR-BR-CL-MX-PE-CO&most_recent_year_desc=true&start=2006

Edizdoğan, N., Çetinkaya, Ö. ve Gümüş, E. (2018). *Kamu Maliyesi*, 9. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Elmas, B., Esen, Ö., Ve Yurttañıkımaz, Z. Ç., 2011. Yeni Dünya Düzeniyle Başlayan Değişim; Yükselen Ekonomilerin Çağı, Erişim Tarihi: 11.11.2022.
https://www.researchgate.net/publication/292775147_Yeni_Dunya_Duzeniyle_Baslayan_Degisim_Yukselen_Ekonomilerin_Cagi

Eriçok, R. E. (2019). Türkiye’de Vergi Harcamalarının Gelişimi: 2015-2021, *İktisat Dergisi*, 69(2), 321-355.

Gelirler Genel Müdürlüğü, (2001). *Vergi Harcamaları 2001*, Ankara: Gelirler Genel Müdürlüğü.

Genel Bütçe Gelirleri Tahsilatı, Erişim Tarihi: 10.06.2021.
https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_1.xls.htm

Giray, F. (2002). Vergi Harcamaları: Harcama Vergileri Açısından Analizi, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXI (1), 27- 52.

GİB, Erişim Tarihi:10.06.2021.
https://gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_18.xls.htm,

GİB, Erişim Tarihi:10.06.2021.
https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_1.xls.htm,

GİB, Erişim Tarihi:12.06.2021.
https://gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_2.xls.htm,

Gönül, H. (2002). Vergi Harcamaları, *Yaklaşım Dergisi*, 111, 71-82.

Gülmez, B. (2003). *Vergi Harcaması Kavramı, Türk Vergi Sistemine Dâhil Vergi Kanunlarının Değerlendirilmesi*, Hesap Uzmanları Kurulu Bilim Raporu, İstanbul.

Gürçam Sökmen, Ö. ve Tekin, A. (2015). Vergi Harcamaları: Seçilmiş Bazı OECD Ülke Uygulamaları, *AKÜ İİBF Dergisi*, 17(2), 139-158.

Gümüş, Ö. ve Tekin, A. (2014). 1982 Anayasası’nda Yer Alan Vergileme İlkelerinin Felsefi Temelleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ocak (39), 243-256.

Haldenwang, C. and Redonda, A. (2020). *A Lack Of Transparency. Do You Know About The Taxes Your Government Does Not Collect?*, Council on Economic Policies, Erişim Tarihi: 25.07.2021.
<https://www.cepweb.org/a-lack-of-transparency-do-you-know-about-the-taxes-your-government-does-not-collect/>

Handbook of Best Practices on Tax Expenditure Measurements (2011), Inter-American Center of Tax Administrations.

İspiroğlu, F. ve Taş, S. (2017), Yükselen Piyasa Ekonomileri Üzerine Bir Değerlendirme, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 225-242.

Karakoç, Y. (2013). Anayasal Vergilendirme İlkeleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), (Basım Yılı:2014), 1259-1308.

Karaş, E. ve Hayrullahoğlu, B. (2021), Türkiye’de Vergi Harcamalarının İncelenmesi ve Vergilemede Adalet Açısından Değerlendirilmesi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 91-105.

Karataş, M. ve Deviren, N. V., 2007. Dünya Ekonomisine Yön Veren Yükselen Ekonomiler ve Yakın Gelecekte Türkiye'nin Konumu, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (35), s. 164-207.

Kaya, M. T. (2019). *Teorik ve Teknik Perspektiften Vergiler ve Türk Vergi Yapısının Mevcut Temel Sorunları*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kişioğlu, Ö. F., Özdemir D. ve Topçuoğlu, Ö. (2019). Vergi Harcamalarının Vergi Gelirleri Açısından Etkinliği: 2006-2018 Döneminin Değerlendirilmesi, *Maliye Dergisi*, 176, 380-405.

Longinotti, F. P. (2019). Tax Expenditures in the CIAT Member Countries, *Working Papers*, Inter-American Center of Tax Administrations- CIAT, WP-06-2019, ISSN 2219-780X, 9-45.

Longinotti, F. P. (2021). Dimensions of Tax Expenditures A second-level exploration in the CIAT Tax Expenditure Database, *Working Papers*, Inter-American Center of Tax Administrations- CIAT, WP-01-2021, ISSN 2219-780X, 9-45.

Merkezi Yönetim Gelirleri (2006-2020) (Bin TL), Erişim Tarihi: 10.06.2021. https://gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_18.xls.htm

Mcdonald, H. (2010). *Türk Vergi Sistemindeki Vergi Harcamalarının Etkinlik ve Verimlilik Açısından Değerlendirilmesi*, (Doktora Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mevzuat, Erişim Tarihi: 26.12.2022. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.4.193.pdf>

MSCI, Erişim Tarihi: 25.10.2022. <https://www.msci.com/our-solutions/indexes/emerging-markets>

MSCI, Erişim Tarihi: 25.10.2022. <https://www.msci.com/www/blog-posts/looking-to-the-futures-of/01665711407>

MSCI, Erişim Tarihi: 25.10.2022. <https://www.msci.com/our-solutions/indexes/market-classification>

Mutlu, D. E. (2007). *Vergilendirmenin Gelir Dağılımına Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, Z. (2011). *Türkiye’de Vergi Harcamalarının Gelişimi ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pedük, T. (2005). *Dünya’ da ve Türkiye’de Vergi Harcamaları*, (Yüksek Lisans Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pedük, T. (2006). *Vergi Harcamaları*, İstanbul: Yaklaşım Yayıncılık.

Rakıcı, C. (2004). "Türk Gelir Vergisi Sisteminde Yer Alan Bazı Muafiyet, İstisna ve İndirimlerin Değerlendirilmesi", Vergi Sorunları, 190, 115-129.

Sabuncu, C. G. (2011). *Türkiye'de Vergi Harcamalarının Analizi*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Salar, M. A. (2017). *Küresel Kriz ve Yükselen Piyasa Ekonomilerine Etkileri*, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 55-62.

Saraç, Ö. (2010). Vergi Harcamaları ve İktisadi Etkileri. *Maliye Dergisi*, (159), 262- 277.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim Tarihi: 20.10.2022. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/MYB_GerceklesmeleriveBeklentilerRaporu_2018.pdf

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim Tarihi: 21.10.2022. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2022-Yili-Merkezi-Yonetim-Butce-Gerceklesmeleri-ve-Beklentiler-Raporu-30072022.pdf>

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim Tarihi: 21.10.2022. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/2022-Yili-Merkezi-Yonetim-Butce-Gerceklesmeleri-ve-Beklentiler-Raporu-30072022.pdf>

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Erişim Tarihi: 25.11.2022. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf

Tax Foundation, Erişim Tarihi: 21.11.2022. <https://taxfoundation.org/corporate-individual-tax-expenditures-2017/>

T.C. Maliye Bakanlığı. (2007). Vergi Harcamaları Raporu 2007, Ankara: Gelir Politikaları Genel Müdürlüğü.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2018). Vergi Harcamaları Raporu 2018, Ankara: Gelir Düzenlemeleri Genel Müdürlüğü.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Erişim Tarihi: 20.12.2022. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-merkezi-yonetim-butce-kanunu-ve-ekleri>

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Erişim Tarihi: 26.12.2022. <https://www.hmb.gov.tr/aralik-2021-butce-gerceklesmeleri>,

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Erişim Tarihi: 20.12.2022. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-butce-buyuklukleri-ve-butce-gerceklesmeleri%202.%20b%C3%B6l%C3%BCm%20b%C3%BCt%C3%A7e%20giderleri>

TÜİK, Erişim Tarihi: 24.12.2022. https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket/collapse_21/6001/DataGroup/turkish/bie_gsyhhycf/

Türkay, İ. (2018). *Vergi Harcamaları ve 2016 Vergi Harcamaları Raporu*, Erişim Tarihi: 24.07.2021. <https://vergialgi.net/vergi-harcamaları-ve-2016-vergi-harcamaları-raporu>.

Ulusoy, A. (2017). *Maliye Politikası*, İstanbul: Umuttepe Yayınları.

Uray, M. S. (2017). *Türkiye’de Vergi Harcamaları ile Vergi Adaleti Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

vergidosyasi.com, (2017), Adam Smith’in Vergileme İlkeleri, Erişim Tarihi: 30.08.2022. <https://vergidosyasi.com/2017/11/14/adam-smithin-vergileme-ilkeleri/>.

vergidosyasi.com, (2017), Vergilemede Esneklik İlkesi Nedir?, Erişim Tarihi: 25.09.2022. <https://vergidosyasi.com/2017/11/16/vergilemede-esneklik-ilkesi-nedir/>

Yücedoğru, R. vd. (2018). “Mükellefler Vergi Artışına Nasıl Tepki Gösterir?: Motivasyon Kaynaklarına İlişkin Nitel Bir Analizi”, *International Journal of Public Finance*, 3 (2), 161-192.

Yüksel, C. ve Kargı, V. (2010). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Adaleti ve Mükellefler Üzerine Etkileri, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, (54), 24-41.

EKLER

Ek-1. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)

Madde İçeriği	Madde Numarası	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
		Vergiden muaf esnaf	Madde 9	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vergiden muaf çiftçiler	Madde 10-11-12-13-14																
Diplomat muaflığı	Madde 15																
Yabancı elçilik ve konsoloslukların memur ve hizmetlilerinin ücret istisnası	Madde 16	X	X														
Göçmen ve Mülteci Muaflığı	Madde 17																
Serbest meslek erbabında yaşlılık muaflığı	Mükerrer Madde 17																
Serbest meslek kazançlarında istisna	Madde 18	X	X										X	X	X	X	X
PTT acentelerinde kazanç istisnası	Mükerrer Madde 18	X	X										X	X	X	X	X
Ticari ve zirai kazançlarda yatırım indirimi istisnası	Madde 19 ⁴	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Kreş ve gündüz bakımevleri ile eğitim ve öğretim işletmelerinde kazanç istisnası	Madde 20	X ⁵	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Genç girişimcilerde kazanç istisnası	Mükerrer Madde 20												X	X	X	X	X
Basit usulde tespit olunan kazançlarda gelir vergisi istisnası	Mükerrer Madde 20/A																
Sosyal içerik üreticiliği ile mobil cihazlar için uygulama geliştiriciliğinde kazanç istisnası	Mükerrer Madde 20/B																
Tarımsal destekleme ödemelerinde kazanç istisnası	Mükerrer Madde 20/C																
Gayrimenkul ve haklarda istisnalar	Madde 21	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Menkul sermaye iratlarında istisna	Madde 22			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Bireysel emeklilik veya diğer sigorta şirketleri tarafından madde de belirtilen hallerde yapılan ödemeler istisnası	Madde 22/1	X	X										X	X	X	X	X
75 inci maddenin ikinci fıkrasının (15) numaralı bendinin (b) alt bendi ile aynı fıkranın (16) numaralı bendinin (c) alt bendi kapsamında yapılan ödemelerin gelir vergisinden istisna olması	Madde 22/2												X	X	X	X	X
Kâr payı istisnası	Madde 22/3												X	X	X	X	X
Ücretlerde istisnalar	Madde 23	X ⁶	X														

⁴Madde 19: 01.01.2006sayılı Kanunla Yürürlükten Kaldırıldı ama 5479 sayıya kanunla eski yatırımların indirimleri devam edecek.

⁵ 2006 yılında sadece eğitim ve öğretim işletmelerinde kazanç istisnası olarak uygulanmıştır.

⁶ 13. ve 14. Bentleri Temel Vergi Sistemi Kapsamındadır.

Köylerde halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin elde ettikleri ücretler	Madde 23/1			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
GV' den muaf olan veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin elde ettikleri ücretler	Madde 23/2			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Maden ve toprakaltı işlerde çalışan işçilerin elde ettikleri ücretler	Madde 23/3			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Köy muhtarları, katipleri, korucuları, imamları ve bekçilerinin köy bütçesinden elde ettikleri ücretler	Madde 23/5			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hizmetçilerin, süt ninelerinin, dadıların, bahçıvanların, kapıcıların vb. elde ettikleri ücretler	Madde 23/6			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Öğrenciler, hükümlüler, tutuklular ve düşkünlerin elde ettikleri ücretler	Madde 23/7			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ücretlilere sağlanan sosyal imkanlar	Madde 23/8			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Madenlerde ve fabrikalarda çalışan ücretlilere konut tedariki ve bu konutlar ile ilgili sağlanan diğer menfaatler	Madde 23/9			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
İşverenler tarafından ücretlilerin işyerlerine gidiş gelişlerini sağlama amacıyla yapılan toplu taşıma giderleri	Madde 23/10			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim kanununa tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri	Madde 23/12			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yabancı ülkelerde bulunan SGK tarafından ödenen, emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları	Madde 23/13			X	X	X	X	X	X	X	X						
Dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışanların Türkiye dışında elde ettikleri ücretler. ⁸	Madde 23/14			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
100'den fazla işçi çalıştıran işverenlerin en fazla 2 amatör sporculara ödenen ücretler	Madde 23/15			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kreş Yardımı Ücret İstisnası	Madde 23/16													X	X	X	
Kamu kurum ve kuruluşları hariç Türk Hava Kurumu veya kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilen pilotlar ile kabin memurlarına ödenen aylık ücretin gerçek safi değerinin %70'ine ilişkin istisna	Madde 23/17																X
Gider karşılıklarında istisnalar	Madde 24			X													

⁷ SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

⁸ 2016: "Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tâbi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler"

2017 ve sonrası: a) Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tâbi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler.

b) Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin, Ekonomi Bakanlığında alınan izne istinaden kurulan bölgesel yönetim merkezlerinde münhasıran merkezin faaliyet izni kapsamında istihdam ettikleri hizmet erbabına Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler.

657 sayılı kanuna göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi BAĞ-KUR emeklilerine avans olarak ödenenler dahil)	Madde 24/4										X	X	X				
Tazminat ve yardımlarda istisnalar	Madde 25	X ⁹	X														
Kanunla kurulan emekli sandığı ile sosyal sigortalar kanununun geçici 20. Maddesinde belirtilen sandıklar tarafından hak sahiplerine aylık dışında yapılan ödemeler	Madde 25/3			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ücretlilere ödenen çocuk zamları	Madde 25/4			X	X	X ¹⁰	X	X	X	X	X	X					
Evlenme ve doğum münasebetiyle ücretlilere yapılan yardımlar	Madde 25/5			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sosyal sigorta kurumu tarafından sigortalılara yapılan ödemeler	Madde 25/6			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Kıdem tazminatı ödemeleri	Madde 25/7			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Yardım sandıkları tarafından ölüm, sakatlık, hastalık, doğum, evlenme gibi sebeplerle üyelerine yapılan yardımlar	Madde 25/9			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yabancı ülkelerde bulunan SGK tarafından hak sahiplerine ödenen tazminat ve yardımlar	Madde 25/10			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Vatan hizmetleri yardımlarında istisnalar	Madde 26	X	X														
Teçhizat ve tayın bedellerinde istisnalar	Madde 27	X	X														
Tahsil ve tatbikat ödemelerinde istisnalar	Madde 28	X	X														
Teşvik ikramiye ve mükafatlarının istisnaları	Madde 29	X	X														
İlim ve fenni, güzel sanatları, ... teşvik maksadıyla verilen ikramiyeler ve mükafatlar	Madde 29/1			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Uçuş ve dalış tazminatları, gündelikleri ...vb.	Madde 29/2			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler	Madde 29/3			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler	Madde 29/4			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sergi ve panayır istisnası	Madde 30	X ¹¹	X														
Dar mükellefiyetlerin hükümeti müsaadesiyle açılan sergi ve panayırarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar	Madde 30/1			X	X ¹²	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Dar mükelleflerin bu sergi ve panayırda yaptıkları serbest meslek faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar	Madde 30/2			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Engellilik indirimi	Madde 31												X	X	X	X	X
Asgari geçim indirimi	Madde 32												X	X	X	X	X

⁹ 2006 yılı: 8. bent temel vergi sistemi kapsamındadır.

¹⁰ 2010 yılı ve sonrasında 'ücretliler' yerine 'hizmet erbabına' ibaresi kullanılıyor.

¹¹ Kanunda dar mükellefler için ibaresi bulunmaktadır.

¹² Kanun maddesinde Türkiye'de başkaca iş yeri ve daimî temsilcileri bulunmamak şartıyla ibaresi yer almaktadır.

Yurtdışına hizmet veren işletmelerde indirim	Madde 33												X	X	X	X	X
Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen ve limiti bentte belirtilen tutarlar	Madde 40/1-11											X					
26.7.2001-31.12.2004 tarihleri arasında ihraç edilen devlet tahvilleri ve hazine bonolarının faiz gelirleri ve elden çıkarılmasından sağlanan diğer kazanç istisnası	Geçici Madde 59	X	X														
OYAK ¹³ vb. kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler	Madde 63/1													X	X	X	X
Kanunla kurulan emekli sandıkları ile sosyal sigortalar kanununun geçici 20. Maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler	Madde 63/2			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Ücretliler tarafından kendileri, eşleri ve küçük çocuklarına ilişkin bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları	Madde 63/3			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Ücretliler tarafından ilgili kanunlarına göre sendikalara ödenen aidatlar	Madde 63/4			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
31.12.2007 tarihine kadar sporculara ücret olarak yapılan ödemeler istisnası	Geçici Madde 64	X	X														
Diğer ücretler	Madde 64													X	X	X	X
Serbest meslek kazançları	Madde 66/5													X	X	X	X
Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları	Geçici Madde 67												X	X	X	X	X
Jokey, jokey yamakları ve bunların antrenörlerine ödenen ücretler	Geçici Madde 68												X	X	X	X	X
Yatırım indirimi	Geçici Madde 69									X	X	X	X	X	X	X	X
Sporculara yapılan ücret ödemeleri	Geçici Madde 72												X	X	X	X	X
Hizmet erbabına AR-GE desteği	Geçici Madde 75							X ¹⁴	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tarım ürünleri lisanslı depoculuk faaliyetleri	Geçici Madde 76									X	X	X	X	X	X	X	X
Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında Kanuna göre kurulan Ajansa yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamam	Geçici Madde 79									X	X	X					
Değer artışı kazançları istisnası	Mükerrer Madde 80	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yatırım teşvik belgeli gelir vergisi stopajı desteği	Geçici Madde 80								X ¹⁵	X	X	X	X	X	X	X	X

¹³ Ordu yardımlaşma kurumu.

¹⁴ 31/12/2013 tarihine kadar, 5746 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için %90'ı, diğerleri için %80'i.

¹⁵ Bakanlar Kurulunca kanunda belirtilen şekilde belirlenen illerde, Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında 31/12/2023 tarihine kadar gerçekleşen yatırımlarda, teşvik belgelerinde öngörülen ve fiilen istihdam

Arızı kazanç istisnası	Madde 82	X	X	X	X	X	X	X	X	X ¹⁶	X	X	X					
Bireysel katılım yatırımcı desteği	Geçici Madde 82										X	X	X	X	X	X	X	X
EXPO 2016 Antalya Ajansına yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı; gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden, kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla kurum kazancından indirilir.	Geçici Madde 83										X	X	X					
6456 sayılı Kanunun 15 maddesiyle eklenen hüküm çerçevesinde, AB organlarıyla imzalanan anlaşmalar çerçevesinde proje karşılığı sağlanan hibelerin özel bir fon hesabında tutulacağı ve gelir olarak dikkate alınmayacağı, bu hibelerle gerçekleştirilecek projelere ilişkin olarak bu fondan yapılan harcamaların gelir ve kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider ve maliyet olarak dikkate alınmayacağı, proje sonunda herhangi bir şekilde harcanmayan ve iade edilmeyen tutarın kalması hâlinde ise bu tutarın gelir kaydedileceği, söz konusu hibelerle finanse edilen yıllara sâri inşaat ve onarım işlerine ilişkin ödemeler üzerinden ve yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden, fon hesabından yapılan harcama tutarları ile sınırlı olmak üzere, maddede belirtilen çerçevede Gelir ve Kurumlar vergisi yönünden vergi kesintisi yapılmayacağı hüküm altına alınmıştır.	Geçici Madde 84										X	X	X					
Gerçek veya tüzel kişilerce,	Geçici Madde 85 ¹⁷										X							
Kazançlardan beyanname	Madde 86	X	X															

edilen işçilerin ücretlerinin sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brüt tutarına tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan tarihten itibaren 10 yıl süreyle verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilecektir.

¹⁶ 31/12/2017 tarihine kadar, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun ek 5 inci maddesi kapsamına giren bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişilerin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra iktisap ettikleri tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından indirebilmeleri.

¹⁷ 15/4/2013 tarihi itibarıyla sahip olunan ve yurt dışında bulunan; para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile varlığı kanaat verici bir belgeyle ispat edilen taşınmazlar, 31/7/2013 tarihine kadar Türk Lirası cinsinden rayiç bedelle, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyette bulunan bankalara veya 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca faaliyette bulunan aracı kurumlara bildirilir ya da vergi dairelerine beyan edilir. Vergi dairelerine beyan edilen varlıkların değeri üzerinden %2 oranında vergi tarh edilir ve bu vergi, tarhiyatın yapıldığı ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenir. Ayrıca, tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler ile kurumların maddede belirtilen çerçevede elde ettikleri kazançlarının 31/12/2013 tarihine kadar Türkiye'ye transfer edilmiş olması kaydıyla gelir ve kurumlar vergisinden istisna edileceği hüküm altına alınmıştır.

Serbest meslek faaliyetlerinde bulunan ya da basit usulde vergilendirilen özürllürlere ilişkin indirim	Madde 89/3			X	X	X ²⁰	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bağış ve yardım indirimi	Madde 89/4	X	X	X	X	X ²¹	X	X	X	X	X	X					
Okul sağlık tesisi ve öğrenci yurdu için yapılan bağış ve yardım indirimi	Madde 89/5	X	X	X	X	X ²²	X	X	X	X	X	X					
Gıda bankacılığı faaliyetinde bulunanlara yapılan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelleri indirimi	Madde 89/6		X	X	X	X ²³	X	X	X	X	X	X					
Kültür, sanat, edebiyat, tabiat varlıkları vb. korumak için yapılan harcamalar indirimi	Madde 89/7		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Sponsorluk harcamaları indirimleri	Madde 89/8	X	X	X ²⁴	X	X ²⁵	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
AR-GE indirimi	Madde 89/9	X	X	X ²⁶	X	X	X	X	X	X	X	X					
Doğal afetler için yapılan bağış ve yardımlar	Madde 89/10			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
İktisadi işletmeleri hariç Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımlar	Madde 89/11					X	X	X	X	X	X	X					
VUK'un ²⁷ 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların beyan edilen gelirin %10'unu aşmayan kısmı	Madde 89/12									X	X	X	X	X	X	X	X
Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, işyeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye'de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan kanun metninde açıkça belirtilen hizmet ifaları nedeniyle elde edilen gelirlerin % 50'si	Madde 89/13									X	X	X	X	X	X	X	X
5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanuna göre kurulan korumalı işyerlerinde istihdam edilen ve iş gücü piyasasına kazandırılmaları güç olan zihinsel veya ruhsal engelli çalışanlar için diğer kişi ve	Madde 89/14										X	X	X	X	X	X	X

²⁰ Serbest meslek faaliyetlerinde bulunan veya basit usulde vergilendirilen özürllürlerin beyan edilen gelirleri için hesaplanan yıllık indirim.

²¹ Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve kamu yararına çalışan dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar.

²² Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar.

²³ Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelleri.

²⁴ Sportif aktivitelere dair ibaresi var.

²⁵ 3289 ve 5894 sayılı Kanunlar kapsamında yapılan sponsorluk harcamaları (amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için %50'si).

²⁶ Mükelleflerin işletmeleri bünyesinde yaptıkları yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik AR-GE harcamaları toplamının %40'ı beyannamede belirtilen gelirden ayrıca indirilir.

²⁷ Vergi Usul Kanunu

kurumlarca karşılanan tutar dâhil yapılan ücret ödemelerinin yıllık brüt tutarının yüzde 100'ü oranında korumalı işyeri indirimi tutarı																				
Basit usulde elde edilen kazanç indirimi	Madde 89/15											X	X	X	X	X				
Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde mükellefin kendisi eşi ve çocukları ile ilgili yaptığı eğitim, sağlık, gıda, kira ve giyim harcamaları indirimi.	Mükerrer Madde 121 ²⁸	X	X										X	X	X	X				

Kaynak: Bütçeye ekli vergi harcama listelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-merkezi-yonetim-butce-kanunu-ve-ekleri>

²⁸ 2018 ve sonrasında bu şekilde yer almakta: Vergiye uyumlu mükelleflere vergi indirimi.

Ek- 2. 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)

Madde İçeriği	Madde Numarası	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kamu idare ve kuruluşları tarafından işletilen genel insan ve hayvan sağlığını korumak ve tedavi amacıyla işletilen hastane, klinik, dispensar muafiyetleri.	Madde 4/1-b ²⁹		X							X	X	X	X	X	X	X	
Kamu idare ve kuruluşları tarafından açılan yetkili idari makamların izniyle açılan yerel, ulusal veya uluslararası nitelikteki sergiler, fuarlar ve panayır muafiyeti.	Madde 4/1-ç ³⁰		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait olup sadece kamu görevlilerine hizmet veren, kâr amacı gütmeyen ve üçüncü kişilere kiralanmayan kreş ve konukevleri ile askerî kışlalardaki kantinler muafiyeti.	Madde 4/1-d ³¹		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yaptıkları iş ve hizmet karşılığında resim ve harç alan kamu kuruluşları muafiyeti.	Madde 4/1-f		X														
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile Özelleştirme Fonu, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü muafiyeti.	Madde 4/1-g		X										X	X	X	X	X
İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturdukları birlikler veya bunlara bağlı kuruluşlar tarafından işletilen bazı kuruluşlar.	Madde 4/1-ı ³²		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Köyler veya köy birlikleri tarafından köylünün genel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla işletilen hamam, çamaşırhane, değirmen, soğuk hava deposu ve bağlı oldukları il sınırı içinde faaliyette bulunmaları şartıyla yolcu taşıma işletmeleri ile köylere veya köy birliklerine ait tarım işletmeleri muafiyeti.	Madde 4/1-j ³³		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde	Madde 4/1-j ³⁴		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

²⁹ 2018: Vakıf üniversitelerinin bünyesinde faaliyet gösteren sağlık kurumları.

³⁰ 2008: Kamu idareleri tarafından açılan sergi, fuar ve panayır.

³¹ 2008: Kamu idarelerine ait kreş ve konukevleri ile askerî kışlalardaki kantinler.

³² 2008: İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturdukları birlikler veya bunlara bağlı kuruluşlar tarafından işletilen su ve yolcu taşıma işletmeleri ile mezbahalar.

³³ 2008- Köyler veya köy birlikleri tarafından işletilen hamam, çamaşırhane ve benzeri işletmeler.

³⁴ 2008- Spor kulüplerinin spor faaliyetinde bulunan işletmeleri ile sadece spor faaliyetinde bulunan anonim şirketler.

bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler muafiyeti.																		
Tüketim ve taşımacılık kooperatifleri hariç olmak üzere, ana sözleşmelerinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, yönetim kurulu başkan ve üyelerine kazanç üzerinden pay verilmemesi, yedek akçelerin ortaklara dağıtılmaması ve sadece ortaklarla iş görülmesine (Yapı kooperatiflerinin kendilerine ait arsalarını kat karşılığı vererek her bir hisse için bir iş yeri veya konut elde etmeleri ortak dışı işlem sayılmaz.) ilişkin hükümler bulunup, bu hükümlere fiilen uyan kooperatifler ile bu kayıt ve şartlara ek olarak kuruluşundan inşaatın bitim tarihine kadar yönetim ve denetim kurullarında, söz konusu inşaat işlerini kısmen veya tamamen üstlenen gerçek kişilerle tüzel kişi temsilcilerine veya Kanununun 13 üncü maddesine göre bunlarla ilişkili olduğu kabul edilen kişilere veya yukarıda sayılanlarla işçi ve işveren ilişkisi içinde bulunanlara yer vermeyen ve yapı ruhsatı ile arsa tapusu kooperatif tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan yapı kooperatifler muafiyeti.	Madde 4/1-k ³⁵	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Küçük ve orta ölçekli işletmelere kredi sağlamak amacıyla kurulmuş olan işletmeler	Madde 4/1-l		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Münhasıran bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşlar	Madde 4/1-m											X	X	X	X	X	X	
OSB ³⁶ ile küçük sanayi sitelerinin alt yapılarını hazırlamak ve buralarda faaliyette bulunanların; arsa, elektrik, gaz, buhar ve su gibi ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce birlikte oluşturulan ve kazancının tamamını bu yerlerin ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılan iktisadi işletmeler muafiyeti.	Madde 4/1-n ³⁷	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tüm giderlerinin kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan	Madde 4/1-ö											X	X	X	X	X	X	

³⁵ 2008: Tüketim ve taşıma kooperatifleri dışındaki kooperatifler.

³⁶ Organize Sanayi Bölgesi

³⁷ 2008: Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi siteleri hazırlamak amacıyla kurulan işletmeler.

kurumlar tarafından karşılanması ve söz konusu giderlerin Türkiye'de tam veya dar mükellefiyete tabi herhangi bir kurumun hesaplarına intikal ettirilmemesi veya kârından ayrılması kaydıyla, Ekonomi Bakanlığında alınan izne istinaden kurulan bölgesel yönetim merkezleri.																			
Kurumların, Tam mükellefiyete tâbi başka bir kurumun sermayesine katılmaları nedeniyle elde ettikleri kazançlar ile Tam mükellefiyete tâbi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları istisnası.	Madde 5/1-a	X																	X
Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim ve limited şirket niteliğindeki şirketlerin sermayesine iştirak eden kurumların, bu iştiraklerinden elde ettikleri aşağıdaki şartları taşıyan iştirak kazançları istisnası.	Madde 5/1-b	X										X	X	X	X	X	X	X	X
Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla aralıksız en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının % 75 veya daha fazlası, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim veya limited şirket niteliğindeki şirketlerin her birinin sermayesine en az % 10 oranında iştiraktan oluşan tam mükellefiyete tâbi anonim şirketlerin, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları istisnası.	Madde 5/1-c ³⁸	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Anonim şirketlerin kuruluşlarında veya sermayelerini arttırdıkları sırada çıkardıkları payların bedelinin itibarı değeri aşan kısmı istisnası.	Madde 5/1-ç	X										X	X	X	X	X	X	X	X
Türkiye'de kurulu, çeşitli fon, portföy işletmeciliği ve ortaklık kazançları istisnası.	Madde 5/1-d	X										X	X	X	X	X	X	X	X
Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı istisnası.	Madde 5/1-e ³⁹	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

³⁸ 2008: Yurtdışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar. (5/c)

³⁹ 2008: Kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde bulundurdukları taşınmazları ve iştirak hisselerini satmaları dolayısıyla elde ettikleri kazançlar. (5/e)

Bankalara borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya TMSF ⁴⁰ borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara veya bu Fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı ile bankaların bu şekilde elde ettikleri söz konusu kıymetlerin satışından doğan kazançların %75'lik kısmı.	Madde 5/1-f ⁴¹		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kurumların yurt dışında bulunan iş yerleri veya daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri aşğıdaki şartları taşıyan kurum kazançları istisnası.	Madde 5/1-g		X										X	X	X	X	X
Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar istisnası.	Madde 5/1-h ⁴²		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okulları ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağli rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usuller çerçevesinde beş hesap dönemi itibarıyla elde edilen kazançlar istisnası.	Madde 5/1-ı ⁴³		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kooperatif ortaklarının yönetim gideri karşılığı olarak ödedikleri paralardan harcanmayarak iade edilen kısımlar ile risturn istisnası.	Madde 5/1-i		X														
Her türlü taşınır ve taşınmaz malların 6361 sayılı Kanun kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ve bu kurumlarca söz konusu varlıkların devraldığı	Madde 5/1-j												X	X	X	X	X

⁴⁰ Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

⁴¹ 2008: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bankaların borç karşılığında elde ettikleri değerler ile bu değerlerden elde edilen hasılatın borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet miktarları. (5/f)

⁴² 2008: Yurtdışı inşaat ve onarım işleri nedeniyle elde edilen kazançlar. (5/h)

⁴³ 2008: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta eğitim özel okulları ile rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlar. (5/ı)

kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlar																	
Her türlü varlık ve hakların, kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihraç amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile varlık kiralama şirketlerince bu varlıkların devraldığı kuruma satışından doğan kazançlar	Madde 5/1-k											X	X	X	X	X	
Yabancı fon kazançlarının vergilendirilmesi	Madde 5/A											X	X	X	X	X	
TR'de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan buluşların madde metninde belirtilen şekillerde değerlendirilmesinden elde edilen kazançların %50'si	Madde 5/B ⁴⁴							X	X			X	X	X	X	X	
Kamu İdare ve Müesseseleri tarafından genel insan ve hayvan sağlığını korumak ve tedavi amacıyla işletilen müesseselerin muafiyeti.	Madde 7/4	X															
Kamu İdare ve Müesseseleri tarafından Hükümetin veya yetkili idare mercilerinin müsaadesiyle açılan mahalli, milli veya milletler arası mahiyetteki sergiler, fuarlar, panayırkların muafiyeti.	Madde 7/6	X															
Beden Terbiyesi teşkilatına dahil derneklere veya Kamu İdare ve müesseselerine ait idman ve spor müesseseleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan AŞ'lerin muafiyeti.	Madde 7/8	X															
Yaptıkları iş veya hizmet mukabilinde resim ve harç alan kamu müesseselerinin muafiyeti.	Madde 7/10	X															
İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen; su, elektrik, havagazı ve soğuk hava deposu işletmeleri, Belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmeleri ile mezbahaların muafiyeti.	Madde 7/11	X															
Köylere, Köy birliklerine ve köy belediyelerine ait tarım işletmelerinin muafiyeti.	Madde 7/12	X															
Genel ve Katma Bütçeli dairelere ait kreş, konuk evleri ve kantinlerinin muafiyeti.	Madde 7/13	X															
Münhasıran verem tedavi eden sanatoryum ve prevantoryumlar ile münhasıran kanser, cüzzam ve trahom tedavi eden hastanelerin muafiyeti.	Madde 7/14	X															

⁴⁴ Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna.

Kooperatif Muafiyeti	Madde 7/16	X															
Özel kanunlar ve sözleşmelerle muafık tanınan kurumların muafiyeti.	Madde 7/17	X															
Basılı kâğıt ve plaka satışı muafiyeti.	Madde 7/19	X															
Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı muafiyeti.	Madde 7/20	X															
OSB ile küçük sanayi sitelerinin alt yapılarını hazırlamak ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan iktisadi işletmelerin muafiyeti.	Madde 7/25	X															
Yatırım fonları istisnası.	Madde 8/4	X															
Rüçhan hakkı kuponu satışı ve emisyon primi istisnası.	Madde 8/5	X															
Yurt dışında yapılan inşaat, onarma montaj işleri ve teknik hizmetlerden sağlanan ve Türkiye'de genel netice hesaplarına intikal ettirilen kazanç istisnası.	Madde 8/7	X															
Eğitim ve öğretim işletmelerinde kazanç istisnası.	Madde 8/8	X															
Kurumların en az iki tam yıl süre ile aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile gayrimenkullerinin satışından doğan ve sermayeye eklenmesine karar verilen kazançların istisnası.	Madde 8/12 ⁴⁵	X															
Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 40'ı oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi".	Madde 10/1-a ⁴⁶		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 17/6/1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının sözü edilen kanunlar uyarınca tespit edilen amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si.	Madde 10/1-b ⁴⁷		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere,	Madde 10/1-c ⁴⁸		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

⁴⁵ KVK Geçici Madde 28'in yeniden düzenlenmiş şekli.

⁴⁶2008: Mükelleflerin işletmeleri bünyesinde yaptıkları yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları toplamının %40'ı beyannamede belirtilen gelirden ayrıca indirilir. 10/a

2009: Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi".

⁴⁷ 2008: Sportif aktivitelere dair sponsorluk harcamaları10/b

2009: 3289 ve 3813 sayılı kanunlar kapsamında yapılan sponsorluk harcamaları (amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için %50'si).

⁴⁸ 2008: Genel ve özel bütçeli idarelere, derneklere, vakıflara, belediyelere, il özel idarelerine ve köylere yapılan bağışlar. 10/c-ç

Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar olan kısmı.																			
Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen; bu bendin 1,2,3,4,5,6,7,8,9 ve 10 uncu bendinde sayılan projeler.	Madde 10/1-d ⁴⁹	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
Doğal afetler için yapılan bağış ve yardımlar.	Madde 10/e ⁵⁰		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X							
İktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış veya yardımlar	Madde 10/f				X	X	X	X	X	X	X	X							
Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların %10'unu aşmayan kısmı	Madde 10/g							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Münhasıran yurt dışında yararlanılan hizmetler ile Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere verilen hizmetler dolayısıyla elde edilen kazancın %50'si	Madde 10/ğ							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanuna göre kurulan korumalı işyerlerinde istihdam edilen ve iş gücü piyasasına kazandırılmaları güç olan zihinsel veya ruhsal engelli çalışanlar için diğer kişi ve kurumlarca karşılanan tutar dâhil yapılan ücret ödemelerinin yıllık brüt tutarının % 100'ü oranında korumalı işyeri indirim tutarı	Madde 10/h										X	X	X	X	X	X	X	X	X
Finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş	Madde 10/ı											X	X	X	X	X	X	X	X

⁴⁹ 2008: Kültür, Sanat, Edebiyat ve benzeri faaliyetlerine ve Kültür, Tarihi, Tabii kaynakların ve benzeri varlıkların korunmasına dair yapılan harcama ve bağışlar. 10/d

⁵⁰ 2009: Doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığıyla makbuz mukabili yapılan aynı veya nakdi bağışlar.

sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından indirimden yararlanılan yıl için en son açıklanan "Bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50'si																		
Araştırma ve geliştirme harcamaları istisnası.	Madde 14/6	X																
Bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamaları istisnası.	Mükerrer Madde 14/1	X																
Kanunla tespit edilen yatırımlardan elde edilen kazançlar, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren yatırıma katkı tutarına ulaşmaya kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulması	Madde 32/a				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sanayi Sicil Belgesine haiz ve fiilen üretimde bulunan KOBİ ⁵¹ 'lerin birleşmeleri halinde üç hesap dönemine ilişkin kurum kazançlarına uygulanmak üzere kurumlar vergisi oranını %75'e kadar indirimli uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır	Madde 32/5												X	X	X	X	X	X
İktisadi işletme oluşturmayan madde metninde sayılan özellikli durumlar	Geçici Madde 2												X	X	X	X	X	X
Münhasıran tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunanlardan üretim tesislerini Bakanlar Kurulunca belirlenen illere nakleden ve asgari 50 kişilik istihdam sağlayan mükelleflerin, bu illerdeki işletmelerinden sağladıkları kazançlar için nakil tarihini izleyen hesap döneminden itibaren beş yıl süreyle kurumlar vergisi oranını % 75'i geçmemek üzere indirimli uygulanması	Geçici Madde 4				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin 31/12/2009 tarihine kadar yapılan birleşmelerinde; gerekli şartları sağlayan birleşme işlemlerinden doğan kazançların istisna olması	Geçici Madde 5				X	X	X	X										
İmalat Sanayiinde Yapılan Yatırımlara Kurumlar Vergisi Desteği	Geçici Madde 9														X	X	X	
2019 UEFA Süper Kupa Finali ve 2020 UEFA Şampiyonlar Ligi Finali müsabakalarının	Geçici Madde 11																	X

⁵¹ Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

Türkiye'de oynanmasına ilişkin sağlanan muafiyet																		
Elektrikli taşıtların geliştirilmesine yönelik teşvik	Geçici Madde 12																	X
Ticari ve Zirai Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası	GVK Madde 19 ⁵²						X	X	X	X								
6009 sayılı Kanunla 2010 yılı kazançlarına uygulamak üzere 01.08.2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Yatırım İndirimi İstisnası	GVK Geçici Madde 69									X	X	X						

Kaynak: Bütçeye ekli vergi harcama listelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-merkezi-yonetim-butce-kanunu-ve-ekleri>

⁵² 5479 sayılı Kanunla 1/1/2006 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmasına rağmen G.V.K.'nun geçici 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara göre 31/12/2008 tarihine kadar geçerlidir.

2011: 6009 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen şekliyle

2012: Ticari ve Zirai Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası (6009 sayılı Kanunla 2010 yılı kazançlarına uygulamak üzere 01.08.2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere).

Ek- 3. 3065-3066-3067 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)

Madde İçeriği	Madde Numarası	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımları istisnası. ((d) bendi temel vergi sistemi kapsamındadır.)	Madde 13	X	X														
Deniz, hava, demiryolu araçlarını kiralama ya da çeşitli şekilde işletenlere taşıma amaçlı yapılan teslim ve hizmetler ile taşıma araçlarına liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler	Madde 13/a-b			X	X	X	X	X	X	X							
Faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetler ve faaliyetleri deniz taşıma araçları ile yüzer tesis ve araçların imal ve inşası olanlara bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılacak teslim ve hizmetler	Madde 13/a										X	X	X	X	X	X	X
Deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler	Madde 13/b										X	X	X	X	X	X	X
Petrol ve maden arama faaliyetlerinde bulunanlara bu faaliyetlere ilişkin yapılan teslim ve hizmetler	Madde 13/c			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yatırım teşvik belgesi sahiplerine bu belge kapsamında yapılan makine ve teçhizat teslimleri	Madde 13/d			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Limanlara bağlantı sağlayan demiryolu hatları, limanlar ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini fiilen kendisi yapan veya yaptıran mükellefler ile genel bütçeli idarelere bu işlere ilişkin olarak yapılan mal teslimleri ve inşaat taahhüt işler	Madde 13/e												X	X	X	X	X
ÖTV Kanununa ekli (II) sayılı listede yer alan malların, Başbakanlık merkez teşkilatına teslimi	Madde 13/g					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa	Madde 13/g												X	X	X	X	X

İthalat İstisnası	Madde 16/1-a													X					
Kamu kuruluşları ile kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, kooperatiflerin ve dernek ve vakıfların tiyatro, kütüphane ve benzeri ile spor tesisleri ve benzeri işletmek suretiyle ifa ettikleri teslim ve hizmetler	Madde 17/1-b			X	X	X	X	X	X	X	X	X							
2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerine münhasır olmak üzere, bu projelendirmelerden yararlananlara verilen mimarlık hizmetleri ile projelerin uygulanması kapsamında yapılacak teslimler	Madde 17/2-d													X	X	X	X	X	
Orduevi ve bağlı şubeleri, askerî gazinolar, kışla gazinoları, askerî kantinlerin kuruluş amaçlarına uygun olarak yaptıkları teslim ve hizmetler ile bu kurum ve kuruluşların yapacağı GVK'nin 70'inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri	Madde 17/3-a													X	X	X	X	X	
Vergiden muaf esnaf ile basit usulde vergilendirilen mükelleflere yönelik istisna	Madde 17/4-a													X	X	X	X	X	
GVK'ye göre gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler ile aynı Kanunun 66'ncı maddesine göre vergiden muaf olan serbest meslek erbabı, tarafından yapılan teslim ve hizmetler	Madde 17/4-b													X	X	X	X	X	
İktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralanması işlemleri ile Sağlık Bakanlığına bağlı hastane, klinik, dispanser, sanatoryum gibi kurum ve kuruluşların yapacağı GVK'nin 70'inci maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemler	Madde 17/4-d									X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Değerli madenler ve değerli kağıtların teslimi	Madde 17/4-g			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Zirai amaçlı su teslimleri ile köy tüzel kişiliklerince köyde ikamet edenlere yapılan ticari amaçlı olmayan perakende içme suyu teslimleri, kamu kuruluşları, tarımsal kooperatifler ve çiftçi birliklerince yapılan arazi ıslahına ait hizmetler	Madde 17/4-h													X	X	X	X	X	
Serbest bölgelerde verilen hizmet istisnası.	Madde 17/4-i	X	X																
Varlık ve hakların, Türkiye Varlık Fonu ve alt fonlara devri ile bu varlık ve hakların Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi tarafından	Madde 17/4-i															X			X

yönetilmesi suretiyle yapılan teslim ve hizmetler,																	
OSB ile küçük sanayi siteleri hazırlamak amacıyla kurulan işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri ile konut yapı kooperatiflerinin üyelerine konut teslimi.	Madde 17/4-k ⁵⁵			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bankalar Kanunu uyarınca mal ve hakların TMSF'ye teslimi ve bu fonun devraldığı alacakların tahsili amacıyla mal ve hakların teslimi	Madde 17/4-l-m			X	X	X	X	X	X								
30.1.2002 tarihli ve 4743 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan varlık yönetim şirketlerinin bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumlardan devraldığı alacakların tahsili amacıyla bu alacakların teminatını oluşturan mal ve hakların (müzayede mahallinde satışı dahil) teslimi ile aynı Kanuna göre finansal yeniden yapılandırma çerçeve anlaşmaları hükümleri kapsamında yeniden yapılandırılan borçların ödenmemesi nedeniyle bu borçların teminatını oluşturan mal ve hakların (müzayede mahallinde satışı dahil) teslimi	Madde 17/4-l									X	X	X	X	X	X	X	X
Bankalar kanunu uyarınca mal ve hakların TMSF'ye teslimi ile bunların TMSF tarafından teslimi, Fonun devraldığı alacakları tahsil amacıyla bunların teminatını oluşturan mal ve hakların teslimi	Madde 17/4-m									X	X	X	X	X	X	X	X
Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğüne verilen haber hizmetleri istisnası.	Madde 17/4-n	X	X										X	X	X	X	X
Gümrük antrepoları ve geçici depolama yerleri ile gümrüklü sahalarda vergisiz satış yapılan işyerlerinin ve bu işyerlerine ait depo ve ardiye gibi bağımsız birimlerin kiralanması hizmetlerine ilişkin istisna	Madde 17/4-o															X	X
Gümrük antrepoları ve geçici depolama yerleri ile gümrüklü sahalarda ithalat ve ihracat işlemlerine konu işlemlere ilişkin istisna	Madde 17/4-ö															X	X
Hazine ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğüne yapılan taşınmaz mal teslimleri ile Hazinece yapılan irtifak hakkı tesisi işlemi istisnası.	Madde 17/4-p	X	X										X	X	X	X	X
Kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile gayrimenkullerinin satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslim istisnası.	Madde 17/4-r	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Özürülerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel	Madde 17/4-s	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

⁵⁵ 2014: Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi siteleri hazırlamak amacıyla kurulan işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri.

olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının teslim ve hizmet istisnası.																	
Konut Finansmanı amacıyla ipotek ya da teminat gösterilen konutun konut finansman kuruluşlarına ya da Toplu Konut İdaresine teslimi	Madde 17/4-ş			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında düzenlenen ürün senetlerinin, madde belirtilen işlemler hariç olmak üzere, ürün ihtisas borsaları ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığında ürün senedi alım-satımı konusunda izin alan ticaret borsaları aracılığıyla teslimleri	Madde 17/4-t												X	X	X	X	X
Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların, varlık kiralama şirketlerine devri ile bu varlıkların varlık kiralama şirketlerince kiralanması ve devralınan kuruma devri. (3066 sayılı KDV)	Madde 17/4-u								X				X	X	X	X	X
Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından münhasıran uyumsuzlukların çözümüne ilişkin olarak verilen hizmetler (3067 sayılı KDV)	Madde 17/4-v								X				X	X	X	X	X
21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında; finansal kiralama şirketlerince bizzat kiracıdan satın alınıp geriye kiralanana taşınmazlara uygulanmak üzere ve kiralamaya konu taşınmazın mülkiyetinin sözleşme süresi sonunda kiracıya devredilecek olması koşulu ile kiralanmaya konu taşınmazların kiralayana satılması, satan kişilere kiralanması ve devri.	Madde 17/4-y									X	X	X	X	X	X	X	X
5520 sayılı KV Kanununun 5/B maddesi kapsamındaki araştırma ve geliştirme, yenilik ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan patentli veya faydalı model belgeli buluşa ilişkin gayri maddi hakların kiralanması, devri veya satışı	Madde 17/4-z												X	X	X	X	X
4046 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (A) fıkrası ile özelleştirme kapsamına alınan iktisadi kıymetlerin aynı Kanun hükümleri çerçevesinde teslim ve kiralanması işlemleri istisnası.	Geçici Madde 12	X	X														
29/7/1998 tarihinden önce bina inşaat ruhsatı alınmış olan inşaatlara ilişkin olarak; Konut yapı kooperatiflerine yapılan inşaat taahhüt işleri ile Sadece 150	Geçici Madde 15	X	X														

m2'yi aşmayan konutlara münhasır olmak üzere kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ve belediyelere yapılan inşaat taahhüt işleri istisnası.																			
4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre teknoloji geliştirme bölgesinde faaliyette bulunan girişimcilerin kazançlarının gelir veya kurumlar vergisinden istisna bulunduğu süre içinde münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmet istisnası.	Geçici Madde 20	X	X								X	X	X	X	X				
1.1.2005 tarihinden 31.12.2010 tarihine kadar MEB ⁵⁶ bilgisayar ve donanımlarının bedelsiz teslimleri ile bunlara ilişkin yazılım teslimi ve hizmetleri, bu mal ve hizmetlerin bağış yapacak olanlara teslim ve hizmet istisnası.	Geçici Madde 23	X	X																
406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun geçici 10'uncu maddesi kapsamında devir, temlik ve intikal işlemleri ile ilgili olarak Türk Telekom tarafından Türksat Uydu Haberleşme, Kablo TV ve İşletme Anonim Şirketine yapılan teslim ve hizmet istisnası.	Geçici Madde 24/1	X	X																
Maddenin yürürlüğe girme tarihinden önce ruhsat almış konut yapı kooperatiflerinin üyelerine yapacağı konut teslimleri	Geçici Madde 28										X	X	X	X	X				
Büyük ölçekli projelerin gerçekleştirilebilmesi için bu çerçevede yapılacak olan mal teslimleri ve hizmet ifaları (3066 sayılı KDV)	Geçici Madde 29						X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yatırım teşvik belgesi kapsamında yapılacak olan büyük yatırımlarda iade	Geçici Madde 30										X	X	X	X	X				
28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun geçici 1 inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca üyelerine veya çalışanlarına emekliliğe yönelik taahhüt te bulunan dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketleri nezdinde 16/4/2012 tarihi itibarıyla mevcut bulunan emeklilik taahhüt planları kapsamındaki yurt içi ya da yurt dışındaki birikimler ve taahhütlere ilişkin tutarların (plan	Geçici Madde 31										X	X							

⁵⁶ Millî Eğitim Bakanlığı

Ek-4. 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu Kanunu İçerisinde Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)

Madde İçeriği	Madde Numarası	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(I) sayılı listede yer alan malların bazı kurumlar ile bazı faaliyetler ve amaçlar için teslim istisnası.	Madde 7/1	X	X														
Bu Kanun'a ekli (I) sayılı listede yer alan malların petrol arama ve istihsal faaliyetlerinde kullanılmak üzere bu faaliyetleri yapanlara teslimi	Madde 7/1-b			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bu Kanun'a ekli (I) sayılı listede yer alan malların tasfiyelik hale gelenlerinin Gümrük Kanunu uyarınca tabii afetler için teslimi	Madde 7/1-c			X	X	X	X	X	X	X	X	X					
Kanuna ekli (II) sayılı listedeki bazı taşıtların sakatlık derecesi %90 veya daha fazla olan malul ve engelliler ile bizzat kullanma amacıyla sakatlığa uygun hareket ettirici özel tertibat yaptıran malul ve engelliler tarafından ilk iktisabı istisnası.	Madde 7/2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
(II) sayılı listedeki uçak ve helikopterlerin Türk Hava Kurumu tarafından ilk iktisabı istisnası.	Madde 7/3	X	X	X	X												
Bu Kanun'a ekli (II) sayılı listede yer alan mallardan uçak ve helikopterlerin THK ⁵⁷ tarafından ilk iktisabı	Madde 7/3-a					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bu Kanun'a ekli (II) sayılı listede yer alan malların, Başbakanlık merkez teşkilatı tarafından ilk iktisabı	Madde 7/3-b					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bu Kanuna ekli (II) sayılı listedeki 8701.20, 87.04, 87.05 ve 87.09 G.T.I.P. numaralarında yer alan malların, münhasıran petrol arama faaliyetinde kullanılmak üzere ilk iktisabı,	Madde 7/3-c									X	X	X	X	X	X	X	X
Şehit yakınlarının araç alımlarında istisna	Madde 7-8												X	X	X	X	X
Yurtdışına eşya taşımacılığı yapan taşıtların kullandığı akaryakıt için getirilen istisna	Madde 7/A												X	X	X	X	X
(IV) sayılı listedeki 9302.00 ve 93.03 tarife pozisyonunda yer alan silahların MSB ⁵⁸ , JGK ⁵⁹ , Sahil Güvenlik Komutanlığı, MİT ⁶⁰ , EGM ⁶¹ ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüne teslimi veya bunlar tarafından ilk iktisabı istisnası.	Madde 7/4	X	X														

⁵⁷ Türk Hava Kurumu

⁵⁸ Millî Savunma Bakanlığı

⁵⁹ Jandarma Genel Komutanlığı

⁶⁰ Millî İstihbarat Teşkilâtı

⁶¹ Emniyet Genel Müdürlüğü

Bu Kanun'a ekli (IV) sayılı listede yer alan malların kamu kuruluşlarına teslimi	Madde 7/5			X	X	X	X	X	X	X	X	X						
Kanuna ekli listelerdeki mallardan 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 167'nci maddesi [(5) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (7) numaralı fıkrası hariç], geçici ithalat ve hariçte işleme rejimleri ile geri gelen eşyaya ilişkin hükümleri kapsamında gümrük vergisinden muaf veya müstesna olan eşyanın ithali istisnası.	Madde 7/6 ⁶²	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
İmalatçıların (I) sayılı listenin (B) cetvelindeki malları; (I) sayılı listeye dahil olmayan malların imalinde kullanmaları halinde gerçekleştirilecek tecil-terkin uygulaması	Madde 8/1												X	X	X	X	X	
İhraç edilmek üzere ihracatçılara teslim edilen malların mücbir sebeplerden dolayı ihracatının gerçekleşmemesi halinde ihracatçıya teslim tarihinden itibaren verginin tahsil edildiği tarihe kadar gecikme zammı yerine tecil faizi uygulanması	Madde 8/2			X	X	X	X	X	X	X	X	X						
Elektrik üretimi yapanlara (I) sayılı listedeki bazı malların teslimleri.	Geçici Madde 5 ⁶³				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ticari amaçlı yolcu veya yük taşımacılığında kullanılan taşıtların yenilenmesine ilişkin istisna	Geçici Madde 7												X	X	X	X		
Havayolu taşımacılığında kullanılan yakıtların ÖTV tutarlarına ilişkin istisna	BKK 2002/44 82												X	X	X	X	X	
Türk Uluslararası Gemi Siciline ve Milli Gemi Siciline kayıtlı, kabotaj hattında münhasıran yük ve yolcu taşıyan gemilere, ticari yatlarla, hizmet ve balıkçı gemilerine verilecek akaryakıtın özel tüketim vergisi oranının "0" a indirilmesi.	2003/5868 B.K.K ⁶⁴	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Benzin üretiminde girdi olarak kullanılacak biyoetanol için getirilen istisna	BKK 2005/87 04												X	X	X	X	X	
4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 7/A maddesi ile 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 14'üncü maddesinin 3 numaralı fıkrası uyarınca özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi istisnası; Ambarlı, Pendik, İpsala, Tekirdağ, Kapıkule ve Hamzabeyli sınır kapılarındaki gümrüklü	2006/10 784 B.K.K		X															

⁶² 2008: Gümrük Kanunu uyarınca gümrük vergisinden muaf ya da istisna eşyanın ithali.

⁶³ 2010-2013: 31/12/2012 tarihine kadar, elektrik üretimi yapanlara (I) sayılı listedeki bazı malların teslimleri.

2014:31/12/2019 tarihine kadar, elektrik üretimi yapanlara (I) sayılı listedeki bazı malların teslimler.

2015: 31/12/2019 tarihine kadar, Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.61.00.11, 2710.19.63.00.11, 2710.19.65.00.11 ve 2710.19.69.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların yalnızca elektrik üretiminde kullanılmak üzere teslimi ile birincil yakıtı doğalgaz ve ikincil yakıtı akaryakıt olan santrallara Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı talimatı veya onayı ile Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.41.00.11, 2710.19.41.00.13 ve 2710.19.45.00.12 G.T.İ.P. numaralı malların aynı amaçla kullanılmak üzere teslimi.

⁶⁴ 2008: Kabotaj hattında yapılan taşımacılık işleri için akaryakıt teslimleri istisnası.

sahalarda uygulanacağı kararlaştırılmıştır.																			
4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.61.00.00, 2710.19.63.00.00, 2710.19.65.00.00 ve 2710.19.69.00.00 G.T.İ.P. numaralı malların, ihraç edilecek elektrik üretiminde kullanılmak üzere tesliminde özel tüketim vergisi tutarı sıfıra indirilmiştir.	2006/10 798 B.K.K		X										X	X	X	X	X		
Etilen üretiminde girdi olarak kullanılan L.P.G için getirilen istisna	BKK 2008 / 14061												X	X	X	X	X		
Yol yapımında kullanılan nafta, petrol koku ve petrol bitümeni gibi ürünlere ilişkin ÖTV istisnası	BKK 2011/14 35												X	X	X	X	X		
Biodizel harmanlanmasıyla üretilen motorin için getirilen istisna	BKK 2013/55 95												X	X	X	X	X		
Aerosol üretiminde kullanılacak olan L.P.G için getirilen istisna	BKK 2014/68 81												X	X	X	X	X		
ÖTV'den kaynaklı KDV kaybı	ÖTV Kanunu												X	X					
İhraç edilen kara taşıtlarında kullanılmış ilk dolum yağları ve akaryakıtlarının teslimlerinde ÖTV tutarlarının sıfır olarak uygulanması	CK 2019/79 6																		X
Polipropilen üretim tesislerindeki propilen üretiminde kullanılacak propan teslimlerinde ÖTV tutarlarının sıfır olarak uygulanması	CK 2019/15 42																		X
FATİH Projesi kapsamında yapılan teslimlerde ÖTV istisnası	KDV Geçici Madde 38																		X

Kaynak: Bütçeye ekli vergi harcama listelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. <https://www.hmb.gov.tr/bumko-merkezi-yonetim-butce-kanunu-ve-ekleri>

Ek-5. Diğer Kanunlarda Yer Alan Yıllara Göre Vergi Harcamaları (2006-2021)

Madde İçeriği	Madde Numarası	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu																	
Hurdaya çıkarılan taşıta ilişkin olarak 31/12/2009 tarihine kadar tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 31/12/2008 tarihine kadar tescil plakasına kesilen idari para cezaları terkin edilmesi	Geçici Madde 2					X											
6360 sayılı Kanununun 32 maddesiyle eklenen ibare ile köy tüzel kişiliklerinin üyesi oldukları mahalli idare birlikleri adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar MTV'den istisnadır.	Madde 4									X							
Köy tüzel kişilikleri ile bunların üyesi oldukları mahalli idare birlikleri adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar.	Madde 4/1-a										X						
Genel ve özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri ile bunların üyesi oldukları mahalli idare birlikleri ve Türkiye Kızılay Derneği adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar (bu idarelere bağlı olup, ayrı tüzel kişiliği olan işletmeler ile özel kanunlarında malları Devlet malı sayılmış olan kuruluşların taşıtları hariç)	Madde 4/a													X	X	X	X
Karşılıklı olmak şartıyla, yabancı devletlerin Türkiye'de bulunan elçilik ve konsolosluklarıyla, elçi, maslahatgüzar ve konsoloslarına (Fahri konsoloslar hariç) ve o devletin uyruğunda bulunan elçilik ve konsolosluk memurlarına ve merkezi Türkiye'de bulunan uluslararası kurullar ile bu kurulların yabancı uyruklu memurlarına ve resmi bir görev için yurda gelen delege ve heyetlere ve bu heyetlere mensup yabancı uyruklu kişilere ait taşıtlar	Madde 4/b													X	X		
Engellilik oranı % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibath taşıtlar	Madde 4/c													X	X	X	X
18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen TMSF'ye intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen	Madde 4/d													X	X	X	X

müflis bankaların iflâs idarelerine ait taşlılar																		
488 sayılı Damga Vergisi Kanunu																		
Pey akçesi, cayma tazminatı, ücret tevkifi, cezai şart gibi bir sözleşmenin müeyyidesi mahiyetinde olan taahhütler	Madde 6										X	X	X					
Bu Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kağıtlar	Madde 9										X	X	X	X	X			
Azami tutardan vergi alınan mukavelenamelerin, diğer hükümlerinde değişiklik olmaksızın sadece bedelinin artması durumunda, artan bedeli	Madde 14										X	X	X					
ALHM kararlarına dayanılarak yapılacak ödemeler ile dostane çözüm bağlamında yapılacak ödemelere ilişkin olarak düzenlenecek kağıtlar	Ek Madde 1										X	X	X	X	X			
İhracat karşılığı yapılacak ödemeler	Ek Madde 2/1-a										X	X	X	X	X			
İhracattan doğan alacağın ihracatçı tarafından temliki	Ek Madde 2/1-b										X	X	X	X	X			
İhracat bağlantıları için düzenlenecek anlaşmalar	Ek Madde 2/1-c										X	X	X	X	X			
Transit ticarete konu malın satın alınması ve satılması	Ek Madde 2/1-ç										X	X	X	X	X			
Tedarik edildikleri şekliyle ihraç edilmek üzere mal alımı	Ek Madde 2/1-d										X	X	X	X	X			
27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 131 inci maddesine istinaden ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi ambalaj malzemesi ithali ile kati ihraç edilen mallara ait ambalaj malzemesinin geçici ihracı ve ithali	Ek Madde 2/1-e										X	X	X	X	X			
Dahilde işleme izni kapsamında iznin geçerli olduğu süre içerisinde yapılan ithalat	Ek Madde 2/1-f										X	X	X	X	X			
Dahilde işleme izin belgesi kapsamında belgenin geçerli olduğu süre içerisinde yapılan ithalat veya yurtiçi alımlar	Ek Madde 2/1-g										X	X	X	X	X			
Gerçekleştirilen mamul ürün ihracatı karşılığı olarak bu ürünlerin üretiminde kullanılan girdilerin Toprak Mahsulleri Ofisinden veya Şeker Kurumunca tespit edilen şeker fabrikalarından alımı	Ek Madde 2/1-ğ										X	X	X	X	X			
Vergi, Resim, Harç İstisnası ⁶⁵	Ek Madde 2/2-a										X	X	X	X	X			

⁶⁵ Belgesine bağlanan aşağıda sayılan diğer döviz kazandırıcı faaliyetlere ilişkin işlemler nedeniyle, belgenin geçerlilik süresi içerisinde belgede yer alan tutarla sınırlı olmak kaydıyla, düzenlenen kağıtlar Kalkınma Bakanlığınca yayımlanan cari yıl yatırım programında yer alan yatırımlardan ve MSB, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının bu programda yer almayan kamu yatırımlarından uluslararası ihaleye çıkarılanların ihalesini kazanan veya yabancı para ile finanse edilenlerin yapımını üstlenen ana yüklenici firmaların; i) Tam mükellef olması halinde, uluslararası ihalelerde tamamı üzerinden, yabancı para ile finanse edilenlerde ise yabancı paraya isabet eden oranda yapacakları teslim, hizmet ve faaliyetler ile tam mükellef imalatçı firmaların, bahse konu işte kullanılmak üzere bu işin yapımını yüklenen firmaya üreterek yapacakları mal ve malzeme ile hizmet satış ve teslimleri ii) Dar mükellef olması halinde, söz konusu firmanın bu işte kullanacağı mal ve malzemeyi üreten tam mükellef imalatçı firmaların (işî taahhüt eden firmalar dahil) yapacakları satış ve teslimleri iii) Tam ve dar mükellef firmaların ortaklığı halinde, tam mükellef firmaya kendi faaliyeti oranında, diğer firmaya ise (ii) alt bendi çerçevesinde tam mükellef firmaların üreterek yapacakları satış ve teslimleri, iv) (i), (ii) ve (iii) alt bentlerinde proje sahibi kamu kurumları ile bu projeleri üstlenen firmalara proje süresince yapılacak teknik müşavirlik, mühendislik ve benzeri hizmet satışları.

Bu bendin (i) ve (ii) alt bentlerinde belirtilen işleri yüklenen firmanın dar mükellef firma olması halinde, tam mükellef imalatçı firmaların bu firmaya üreterek yapacakları satış ve teslimleri. ⁶⁶	Ek Madde 2/2-b																	X	X	X	X	X	
Tam mükellef imalatçı firmaların, Ekonomi Bakanlığınca belirlenen yatırım malları listesinde belirtilen malları üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 2/2-c																		X	X	X	X	X
Tam mükellef imalatçı firmaların, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında monte edilmemiş haldeki aksam ve parçaları ithal edebilecek firmalara, ithal edebilecekleri bu aksam ve parçaları üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 2/2-ç																		X	X	X	X	X
Yap-İşlet Modeli çerçevesinde yapılacak yatırım projelerini üstlenen tam mükellef firmaların yapacakları hizmet ve faaliyetleri	Ek Madde 2/2-d																		X	X	X	X	X
Kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihaleye çıkarılmış yurtiçi veya yurtdışı münhasıran yük taşıma işlerini yüklenen tam mükellef firmaların bu faaliyetleri	Ek Madde 2/2-e																		X	X	X	X	X
Uluslararası yük taşımacılığında döviz olarak kazanılan navlun bedellerinin yurda getirilmesi kaydıyla kara, deniz veya hava ulaştırma hizmet ve faaliyetleri	Ek Madde 2/2-f																		X	X	X	X	X
Yurtdışına yönelik olarak gerçekleştirilecek müteahhitlik, müşavirlik, yazılım ve mühendislik hizmetleri	Ek Madde 2/2-g																		X	X	X	X	X
Yabancı uyruklulara (diplomatik temsilcilikler ve mensupları dahil), turistlere veya yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarına ülkemizde buldukları sürede, döviz karşılığı verilecek sağlık hizmetleri	Ek Madde 2/2-ğ																		X	X	X	X	X
Turizm müesseseleri ile seyahat acentelerinin yurtiçindeki ve yurtdışındaki turizm faaliyetleri sırasında yaptıkları döviz karşılığı hizmet satışları	Ek Madde 2/2-h																		X	X	X	X	X
Bedelleri döviz olarak alınmak kaydıyla yurtdışında yerleşik firmalar adına gerçekleştirilen bakım ve onarım hizmetiyle, dış sefere çıkan Türk ve yabancı bayraklı gemi, uçak veya tırların bakımı ve onarımı, yenileme ve dönüşüm ile bakım, onarım, yenileme ve dönüşüm kapsamında	Ek Madde 2/2-ı																		X	X	X	X	X

⁶⁶ i) Savunma Sanayii Müsteşarlığınca onaylanan savunma güvenlik veya istihbarat alanları ile ilişkili projeleri üstlenmiş tam mükellef imalatçı firmalar ile savunma, güvenlik veya istihbarat alanlarında yapılacak araştırma ve geliştirme projelerini üstlenen tam mükellef imalatçı firmaların yapacakları satış ve teslimler ile bu satış ve teslimler sonrası doğan bakım ve onarım hizmetleri ii) Savunma Sanayii Müsteşarlığınca savunma, güvenlik veya istihbarat alanları açısından önem arz ettiği belirtilen savunma, güvenlik ve istihbarata yönelik her türlü platform, sistem, yazılım, araç ve gereçlerini üreten tam mükellef imalatçı firmalar ile savunma, güvenlik veya istihbarat alanlarında yapılacak araştırma ve geliştirme projelerini üstlenen tam mükellef imalatçı firmaların ülkenin savunma, güvenlik veya istihbaratı ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yapacakları satış ve teslimler ile bu satış ve teslimler sonrası doğan bakım ve onarım hizmetleri

gerçekleştirilen mal ve hizmet satışları																			
Tam mükellef firmalarca ihrac ürünlerinin pazarlanması amacıyla yurtdışında mağaza açılması veya işletilmesi	Ek Madde 2/2-i												X	X	X	X	X		
Kamu kurum ve kuruluşlarının uluslararası ihaleye çıkarılan maden havzalarından rüdvans karşılığında maden çıkarımı ve işletmesiyle ilgili üretim faaliyetleri	Ek Madde 2/2-j												X	X	X	X	X		
Yurtdışında yerleşik haber ajanslarının, yurtdışındaki yayın organlarına görüntülü veya görüntüsüz haber satışları	Ek Madde 2/2-k												X	X	X	X	X		
Kamu kurum ve kuruluşlarının uluslararası ihaleye çıkarılan ve Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenen yatırım malları, sınai mamuller ve yazılım hizmetlerine yönelik ihaleleri kazanan tam mükellef imalatçı firmaların üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 2/2-l												X	X	X	X	X		
İkili veya çok taraflı uluslararası anlaşma hükümlerine göre yurt içinde bulunan yabancı kuruluşların yurtdışından getirme imkanı sahip buldukları sınai mamulleri teslim eden tam mükellef imalatçı firmalar ile uluslararası kuruluşlar, yabancı ülke temsilcilikleri ve kuruluşlarına ait tesislerin yapımını ve onarımını üstlenen tam mükellef müteahhit firmaların faaliyet ve teslimleri	Ek Madde 2/2-m												X	X	X	X	X		
İkili veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar kapsamında Türkiye'de gerçekleştirilen projeleri üstlenen kurum, kuruluş veya şirketler (bunlar tarafından yurt içinde projenin yürütülmesi amacıyla kurulan veya ortaklık gerçekleştirilen şirketler dahil) tarafından proje kapsamında verilen yapım ve teslim işlerini yüklenen firmaların; i) Tam mükellef olması halinde, bunların yapacakları teslim ve hizmetleri ile tam mükellef imalatçı firmaların bu firmalara üreterek yapacakları satış ve teslimleri, ii) Tam ve dar mükellef firmaların ortaklığı şeklinde olması halinde, tam mükellef firmanın ortaklığı oranında gerçekleştireceği teslim ve hizmetleri ile tam mükellef imalatçı firmaların bu firmalara üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 2/2-n												X	X	X	X	X		
Kamu özel iş birliği kapsamında tesis yapımı ve yenilenmesi işlerini üstlenen tam mükellef firmaların yapacakları hizmet ve faaliyetleri	Ek Madde 2/2-o												X	X	X	X	X		

Vergi, Resim, Harç İstisnası Belgesi almak amacıyla proje formu ekinde verilecek taahhütname ile bu maddenin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (d), (e), (g), (j), (l) ve (o) bentlerinde sayılan işlem ve faaliyetlere ilişkin sözleşme safhasından önceki teminatlar ve ihale kararları	Ek Madde 2/3												X	X	X	X	X
Beyanname verme süresi içerisinde düzeltme amacıyla verilen beyannamelerden damga vergisi alınmaması	I Sayılı Tablo IV.2/b													X	X	X	
Damga vergisi beyannamelerinden damga vergisi alınmaması	I Sayılı Tablo IV.2/b-be													X	X		
492 sayılı Harçlar Kanunu																	
Değeri 50 YTL'yi geçmeyen dava ve takipler (Ticari senetlere ait takipler hariç)	Madde 13/a												X	X	X	X	X
Vasi tayini ve azli, hâkimin reddi talebinin kabulü ve hâkimin istinkafına ait kararlar	Madde 13/b												X	X	X	X	X
Ayda 100 YTL'yi geçmeyen nafakalara ait dava ve takipler	Madde 13/c												X	X	X	X	X
İcra ve iflas dairelerinin kusuru yüzünden yanlış yapılmış olan işlemlerin ıslahı ve iptaline dair tetkik mercileri kararlarıyla, bu iptal veya ıslah dolayısıyla yeniden yapılacak işlemler	Madde 13/d												X	X	X		X
Ticaret sicilinde re'sen yapılan düzeltmeler	Madde 13/e												X	X	X		X
İcra tetkik mercilerinin cezaya mütedair kararlarıyla bu kararların temyizi işlemleri	Madde 13/f												X	X	X	X	X
İcra ve İflas Kanununun 270'inci maddesine göre yapılacak defter tutma işlemleri	Madde 13/g												X	X	X	X	X
Yetkili makamların isteyecekleri ilam ve sair evrak suretleri	Madde 13/h												X	X	X	X	X
Kamu adına C. savcılar tarafından Hukuk mahkemelerine açılan davalar ve kanun yolu başvuruları ile ceza mahkemelerinden verilen kararlara karşı kanun yolu başvuruları	Madde 13/i												X	X	X		X
Genel Bütçeye dahil idarelerin Harçlar Kanununun 1 ve 3 sayılı tarifelerine giren bütün işlemleri	Madde 13/j												X	X	X	X	X
Erler ve ihtiyaçları Devlet tarafından deruhte ve temin olunan onbaşı ve çavuşlar adliye işlemleri	Madde 14												X	X	X	X	X
Pey akçesi, zamanı rücu, ücret tevki, ceza şart gibi bir akdin müeyyidesi kabilinden olan taahhütlerden, başlı başına bir akde konu olmayanlar. Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların kuruluş muameleleriyle bu vakıflara yapılacak bağışlamalar	Madde 38												X	X	X	X	X
Kamu hukuku ile ilgili işlerde yetkili makamların isteyecekleri suretlerden noter harcı alınmaması	Madde 39													X	X		X
Genel ve özel bütçeli idarelerle, il özel idareleri, belediyeler ve köylerin iktisap edecekleri gayrimenkullerin vesaire	Madde 59/a												X	X			X

ayni hakların tescili, şerhi gerektiren işlemleri ve bunların terkinleri																			
Kamu menfaatlerine yararlı dernekler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair ayni hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleriyle bu dernek ve vakıflara ait tesislerin ve bu tesislerin sonradan iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair ayni hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleri ve bunların terkinleri	Madde 59/b											X	X	X	X	X			
İlgililerin kusurları olmaksızın tapu ve kadaströ idareleri tarafından yapılacak hataların tashihleri	Madde 59/c											X	X	X					X
Mahkemeler, icra ve iflas daireleri ve diğer resmi dairelerce istenecek kayıt ve belge suretleri	Madde 59/d											X	X	X					X
Karşılıklı olmak şartıyla yabancı devletlerin diplomatik veya konsolosluk ihtiyaçları için iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair ayni hakların tescilleri, şerhi gerektiren işlemleri ve bunların terkinleri	Madde 59/e											X	X	X					X
Arkeolojik araştırmalar için yapılan iktisaplarla ilgili tescil, şerh ve terkinler	Madde 59/f												X	X	X	X			
7269 sayılı Kanuna göre yaptırılacak meskenlere, 4753 sayılı Kanuna göre yapılan iktisaplara ve 3202 sayılı Kanun uyarınca T. C. Ziraat Bankası kredilerinden istifa suretiyle yapılmış bulunan hayvan barınak yerlerine ilişkin tescil, şerh ve terkinler	Madde 59/g												X	X	X	X			
Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetlerin vuku bulduğu bölgelerde bu afetlerin vuku bulduğu yılı izleyen yıldan itibaren en çok beş yıl içinde arsa üzerinde inşa veya binaya ilave suretiyle meydana getirilen binalar, bağımsız bölümler veya katlar için yapılan tescil, şerh ve terkinler	Madde 59/h												X	X	X	X			
Tersane yapımı için Devlet Planlama Teşkilatınca verilmiş Teşvik Belgesini haiz tüzel kişilerce bu maksatla iktisap edilen gayrimenkuller ve bu yerlerde inşa veya binaya ilave suretiyle meydana getirilen binalar için yapılan tescil, şerh ve terkinler	Madde 59/i												X	X	X	X			
Maddenin a, e ve f bentlerinde belirtilen şekilde iktisap olunan gayrimenkullerin herhangi bir şekilde başkalarına devir ve ferağı	Madde 59/j												X	X	X	X			
Beden Terbiyesi Teşkilatına dahil derneklerin münhasıran sporla uğraşmak üzere kurulan anonim şirketlere sermaye olarak koydukları gayrimenkuller ile bu şirketlere devrettikleri	Madde 59/k												X	X	X	X			

yardım amacıyla gönderilecek mal, malzeme, araç ve gereçler için konsolosluklarda düzenlenecek hibe senetleri																			
Diplomatik pasaportlar, hususi pasaportlar ve hizmet pasaportları	Madde 85/a												X	X	X	X			
Yabancı memleketlere münhasıran öğrenim için gidecekler gerek Türkiye'den çıkarken ve gerekse yabancı memleketlerde öğrenimlerini tamamlıncaya kadar verilecek pasaportlar	Madde 85/b												X	X	X	X			
Yabancı memleketlerde yoksul kalmış oldukları sabit olan Türk vatandaşlarına, Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından münhasıran Türkiye'ye dönüş yolculuğu için muteber olmak ve verilmiş tarihinden itibaren en fazla üç ay içinde kullanılmak üzere verilecek pasaportlar	Madde 85/c												X	X	X	X			
Seyahatleri Türkiye için kültürel, ticari veya sosyal bir fayda sağlayacak mahiyette bulunduğu sabit olanlarla, Milli Eğitim Bakanlığının izni ile ilmi incelemelerde bulunmak veya yabancı memleketlerde yapılacak spor temas ve müsabakalarına katılmak üzere toplu halde gezi yapacak öğretmen, öğrenci ve sporculara verilecek pasaportlar	Madde 85/d												X	X	X	X			
Yabancı memleketlerde, Türk konsoloslukları tarafından düzenlenen veya tasdik olunan evrakın Dışişleri Bakanlığınca tasdiki	Madde 85/e												X	X		X			
Türkiye'deki yabancı konsolosluk müstahdemleriyle, bu konsoloslukların meslekten olan memurları yanında ikamet etmek	Madde 85/f												X	X	X	X			
Dışişleri Bakanlığınca mütakabiliyet esaslı göz önünde tutularak belirlenecek ülkeler uyruklarına verilecek ikamet tezkereleri	Madde 85/g												X	X		X			
Tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış olanlara verilecek pasaportlar	Madde 85/h												X	X	X	X			
İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığı ile çalışmak üzere yabancı memleketlere giden işçilere yalnız iki yıllık süre için verilen pasaportlar ile aynı süre içinde bu pasaportların refakat hanesinde kayıtlı olanlar veya kaydedilecekler	Madde 86												X	X	X	X			
Milli veya Milletlerarası tarih, kültür ve güzel sanatlar şenlikleri ve festivalleri, spor müsabakaları kongreler ve konferanslar, sergi ve panayırlar münasebetiyle, Türkiye'ye gelecek veya başka memleketlerde vuku bulacak aynı mahiyetteki milletlerarası gösterilerde bulunmak veya bunlara katılmak için, Türkiye'den transit geçecekler verilecek	Madde 87												X	X	X	X			

vizeler Bakanlar Kurulunca belli edilecek yerlere turizm tedavi veya hava değişimi maksadıyla geleceklere de, tespit edilen Şartlara bağlı olmak üzere verilecek vizeler																				
Türk okullarında veya fakültelerinde okuyan öğrencilere verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/a																X	X	X	X
Münhasıran basın ve yayın kuruluşları için muhabirlik yapanlara verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/b																X	X	X	X
Devlet, il özel idareleri, belediyeler, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve bunlara bağlı resmi müesseseler tarafından istihdam edilen profesör ve uzmanlarla, iş sahibi olmayan eşleri ve çocuklarına verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/c																X	X	X	X
Mali durumlarının bozuk olduğuna ikamet tezkeresi vermeye yetkili makamlarca kanaat getirilen yoksullara verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/d																X	X	X	X
Türk aslından olup Türk kültürüne bağlı ecnebi uyruklulara verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/e																X	X	X	X
Uzun dönem ikamet izni bulunanlara verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/f																X	X	X	X
İnsan ticareti suçunun mağduru olanlara verilen ikamet tezkeresi	Madde 88/g																X	X	X	X
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti alanlara verilen ikamet tezkereleri	Madde 88/h																X	X	X	X
Turkuaz Kart sahibi yabancılar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğuna verilen ikamet tezkereleri	Madde 88/i																X	X	X	X
Kayıbolan ikamet tezkerelerinin, çalışma izinlerinin ve çalışma izni muafiyetlerinin yenilenmesi halinde harcın yarısının alınmaması	Madde 90																X	X		
18 yaşını bitirmeyen çocuklara verilecek ikamet tezkerelerinden esas harcın yarısının alınmaması	Madde 91																X	X		
İlgililerin kusurları olmaksızın gemi sicil memurları tarafından yapılan hatalarla ilgili düzeltmeler ile mahkemeler, icra ve iflas daireleri ve diğer resmi dairelerce istenecek suretler	Madde 98/a																X	X		X
Mücbir sebeplerden dolayı limana uğrayan ticaret gemileri ile her nevi deniz ürünleri avında kullanıldıkları müddette av, havuz, depo gibi özel tertibatı bulunan milli balık ve sünger gemilerine verilecek yola elverişlilik belgeleri	Madde 98/b																X	X	X	X
Turist nakleden ve başkaca ticari işlemlerde bulunmayan turist gemileriyle, ilmi mevzularda kullanılan gemilerin yola elverişlilik belgeleri	Madde 98/c																X	X	X	X
Askeri ehliyetnameyi haiz askeri şoförlerden muayene ve imtihan	Madde 119																X	X	X	X

komisyonlarınca yapılacak imtihan müteakip kazananların, askeri şoför ehliyetnameleri, imtihanları ve ehliyetname vizeleri																							
Özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmaması	Madde 123/1																	X	X	X	X		
Anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin kuruluş, pay devri, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (Bu kooperatifler tarafından bankalardan kullandırılacak krediler için verilecek kefaletler ile Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Anonim Şirketi tarafından verilecek kefaletler dâhil) bankalar, finansman şirketleri, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullandırılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç)	Madde 123/3																	X	X	X	X		
Kira sertifikası ihracına dayanak teşkil eden her türlü varlık ve hakların, devri, alımı, satımı, kiralanması, vekaleten yönetimi, kira sertifikası ihracı amacıyla bir ortak girişime ortak olunması, iş sahibi sıfatıyla bir eser veya işin yapılması ve bu iş veya eserin kiralanması veya satılması ile bu işlemlere bağlı olarak yapılan her türlü teminat, ipotek ve benzeri işlemler	Madde 123/4																	X	X	X	X		
Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yer alan yatırım mallarına ilişkin olarak Yatırım Teşvik Belgesi sahibi yatırımcıların bu malların üreticileri ve tedarikçileri arasında düzenlenen kâğıtlar, münhasıran yatırım döneminde belge kapsamındaki yatırıma yönelik gayri maddi hakların kiralanması ve satın alınmasına ilişkin düzenlenen kâğıtlar, belge kapsamında sabit kıymet yatırımlarının imal ve inşasına yönelik düzenlenen sözleşmeler, taahhütnameler, teminatlar ve bu mahiyetteki kâğıtlar ile söz konusu yatırımlara yönelik danışmanlık ve teknik müşavirlik hizmetlerine ilişkin düzenlenen kâğıtlarla ilgili işlemler	Madde 123/5																	X	X	X	X		
İleri teknolojiye sahip ve teknoloji transferi sağlayacak yurt dışında yerleşik şirketlerin satın alınması ile bu alımlara yönelik mali ve hukuki danışmanlık hizmeti alınmasına ilişkin düzenlenen kâğıtlarla ilgili işlemler	Madde 123/6																	X	X	X	X		
Yatırımlarda Devlet yardımları hakkında belirlenen kararlarla	Madde 123/7																	X	X	X	X		

Tedarik edildikleri şekliyle ihraç üzere mal alımı	Ek Madde 1/1-d														X	X	X	X
27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 131 inci maddesine istinaden ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi ambalaj malzemesi ithali ile kati ihraç edilen mallara ait ambalaj malzemesinin geçici ihracı ve ithal	Ek Madde 1/1-e														X	X	X	X
Dahilde işleme izni kapsamında iznin geçerli olduğu süre içerisinde yapılan ithalat	Ek Madde 1/1-f														X	X	X	X
Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında belgenin geçerli olduğu süre içerisinde yapılan ithalat veya yurtiçi alımlar	Ek Madde 1/1-g														X	X	X	X
Gerçekleştirilen mamul ürün ihracatı karşılığı olarak bu ürünlerin üretiminde kullanılan girdilerin Toprak Mahsulleri Ofisinden veya Şeker Kurumunca tespit edilen şeker fabrikalarından alımı	Ek Madde 1/1-ğ														X	X	X	X
Vergi, Resim, Harç İstisnası Belgesine bağlanan aşağıda sayılan diğer döviz kazandırıcı faaliyetlere ilişkin işlemler, belgenin geçerlilik süresi içerisinde belgede yer alan tutarla sınırlı olmak kaydıyla harçtan müstesnadır.	Ek Madde 1/2-a ⁶⁷														X	X	X	X
i) Savunma Sanayii Müsteşarlığınca onaylanan savunma, güvenlik veya istihbarat alanları ile ilişkili projeleri üstlenmiş tam mükellef imalatçı firmalar ile savunma, güvenlik veya istihbarat alanlarında yapılacak araştırma ve geliştirme projelerini üstlenen tam mükellef imalatçı firmaların yapacakları satış ve teslimler ile bu satış ve teslimler sonrası doğan bakım ve onarım hizmetleri, ii) Savunma Sanayii Müsteşarlığınca savunma, güvenlik veya istihbarat alanları açısından önem arz ettiği belirtilen savunma, güvenlik ve istihbarata yönelik her türlü platform, sistem, yazılım, araç ve gereçlerini üreten tam mükellef imalatçı firmalar ile savunma, güvenlik veya istihbarat alanlarında yapılacak araştırma ve geliştirme projelerini üstlenen tam mükellef imalatçı	Ek Madde 1/2-b														X	X	X	X

⁶⁷ a) Kalkınma Bakanlığınca yayımlanan cari yıl yatırım programında yer alan yatırımlardan ve Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının bu programda yer almayan kamu yatırımlarından uluslararası ihaleye çıkarılanların ihalesini kazanan veya yabancı para ile finanse edilenlerin yapımını üstlenen ana yüklenici firmaların (alt yükleniciler hariç). i) Tam mükellef olması halinde, uluslararası ihalelerde tamamı üzerinden, yabancı para ile finanse edilenlerde ise yabancı paraya isabet eden oranda yapacakları teslim, hizmet ve faaliyetler ile tam mükellef imalatçı firmaların, bahse konu işte kullanılmak üzere bu işin yapımını yüklenen firmaya üretmek üzere yapacakları mal ve malzeme ile hizmet satış ve teslimleri, ii) Dar mükellef olması halinde, söz konusu firmanın bu işte kullanacağı mal ve malzemeyi üreten tam mükellef imalatçı firmaların (iş taahhüt eden firmalar dahil) yapacakları satış ve teslimleri, iii) Tam ve dar mükellef firmaların ortaklığı halinde, tam mükellef firmaya kendi faaliyeti oranında, diğer firmaya ise (ii) alt bendi çerçevesinde tam mükellef firmaların üretmek üzere yapacakları satış ve teslimleri iv) Yukarıda belirtilen (i), (ii) ve (iii) alt bentleri çerçevesinde proje sahibi kamu kurumları ile bu projeleri üstlenen firmalara proje süresince yapılacak teknik müşavirlik, mühendislik vb. hizmet satışları

gerçekleştirilen mal (yakıt ve madeni yağlar hariç) ve hizmet satışları																			
Tam mükellef firmalarca, ihraç ürünlerimizin pazarlanması amacıyla yurt dışında mağaza açılması veya işletilmesi	Ek Madde 1/2-i															X	X	X	X
Kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihaleye çıkarılan maden havzalarından rödövens karşılığında maden çıkarımı ve işletmesiyle ilgili üretim faaliyetleri	Ek Madde 1/2-j															X	X	X	X
Yurtiçinde yerleşik haber ajanslarınca, yurt dışındaki yayın organlarına görüntülü veya görüntüsüz haber satışları	Ek Madde 1/2-k															X	X	X	X
Kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihaleye çıkarılan ve Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenen yatırım malları, sınai mamuller ve yazılım hizmetlerine yönelik ihaleleri kazanan tam mükellef imalatçı firmaların üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 1/2-l															X	X	X	X
İkili veya çok taraflı uluslararası anlaşma hükümlerine göre yurt içinde bulunan yabancı kuruluşların yurt dışından getirme imkanına sahip buldukları sınai mamulleri teslim eden tam mükellef imalatçı firmalar ile uluslararası kuruluşlar, yabancı ülke temsilcilikleri ve kuruluşlarına ait tesislerin yapımını ve onarımını üstlenen tam mükellef müteahhit firmaların faaliyet ve teslimleri	Ek Madde 1/2-m															X	X	X	X
İkili veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar kapsamında Türkiye'de gerçekleştirilen projeleri üstlenen kurum, kuruluş veya şirketler (bunlar tarafından yurt içinde projenin yürütülmesi amacıyla kurulan veya ortaklık gerçekleştirilen şirketler dahil) tarafından proje kapsamında verilen yapım ve teslim işlerini yüklenen firmaların (alt yükleniciler hariç); i) Tam mükellef olması halinde, bunların yapacakları teslim ve hizmetleri ile tam mükellef imalatçı firmaların bu firmalara üreterek yapacakları satış ve teslimleri ii) Tam ve dar mükellef firmaların ortaklığı şeklinde olması halinde, tam mükellef firmaların ortaklığı oranında gerçekleştireceği teslim ve hizmetleri ile tam mükellef imalatçı firmaların bu firmalara üreterek yapacakları satış ve teslimleri	Ek Madde 1/2-n															X	X	X	X
Kamu özel iş birliği kapsamında tesis yapımı ve yenilenmesi işlerini üstlenen tam mükellef firmaların yapacakları hizmet ve faaliyetleri (1) 15/7/2016 tarihli ve	Ek Madde 1/2-o															X	X	X	X

6728 sayılı Kanununun 76 ncı maddesiyle, bu bendin hükümlerinin 6728 sayılı Kanunun yayımı tarihi olan 9/8/2016'dan sonra yapılan proje ve işlere uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.																			
Vergi, Resim, Harç İstisnası Belgesi almak amacıyla proje formu ekinde verilecek taahhütnameler ile bu maddenin (2) numaralı fıkrasının (a), (b), (d), (e), (g), (j), (l) ve (o) bentlerinde sayılan işlem ve faaliyetlere ilişkin sözleşme safhasından önceki teminatlar ve ihale kararlarına belge aranmaksızın resen harç istisnası uygulanır	Ek Madde 1/3														X	X	X	X	
EXPO 2016 Antalya Ajansı ya da EXPO 2016 Antalya resmî katılımcıları tarafından çalıştırılacak yabancı personel ile resmî katılımcıların temsilcileri, ekli (6) sayılı tarifede belirlenen vize, ikamet tezkeresi ve Dışişleri Bakanlığı tasdik ve süreli çalışma izin belgesi	Geçici Madde 6														X	X			
Mahkemenin yetkisizlik veya görevsizlik kararı vermesi sebebiyle yetkili veya görevli mahkemeye yeniden başvurması halinde başvuru harcı alınmaması	1 Sayılı Tarife A-1/3														X	X			
Tahkim yargılamasında harç alınmaması	1 Sayılı Tarife A-III/1-a														X	X	X	X	
Ticaret siciline tescil edilmiş olan vakalardaki muhteva ile ilgili bulunmayan düzeltmelerde kayıt ve tescil harcı alınmaması	1 Sayılı Tarife C-1/3														X	X			X
Kuruluş aşamasında yapılan defter tasdiklerinde harç alınmaması	2 Sayılı Tarife II/4														X	X	X	X	
Tacirler arası ipotek tesis işlemlerinde bu fıkraya göre hesaplanan harçların yüzde ellisi	4 Sayılı Tarife I/7-c														X	X	X	X	
Kadastro işlemlerinin yenilenmesinden tapu ve kadastro işlemlerinden alınacak harcin alınması	4 Sayılı Tarife II/d														X	X			
Refakatte kayıtlı 7 yaşından küçük çocuklardan pasaport harcı alınmaması	6 Sayılı Tarife I/1														X	X	X	X	
Çalışma izni muafiyeti geçerlilik süresi üç aydan kısa düzenlenen yabancılar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı	6 Sayılı Tarife IV/3														X	X	X	X	
Genel ve katma bütçeli daire ve idarelerle il özel idareleri, belediye ve köyler tarafından kurulan kapalı devre televizyon sistemlerin kapalı devre televizyon ruhsat harcına tabi tutulmamaları	8 Sayılı Tarife IX														X	X	X	X	
Münhasıran deniz taşımacılığı ve balıkçılık faaliyetinde kullanılan gemi, deniz ve iç su araçları için alınacak ruhsatname (...) işlemleri Bağlama kütüğü ruhsatnamelerinden (...) alınacak harçlardan müstesna olması	8 Sayılı Tarife XIII														X	X	X	X	
7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu																			

Amme idareleri, emekli ve yardım sandıkları, sosyal sigorta kurumları, umumi menfaat hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların aralarında kurdukları teşekküllerden Kurumlar Vergisine tabi olmayanlar	Madde 3/a																	X	X	X	X	
(a) fıkrasında sayılanlar dışında kalan hükmi şahıslara ait olup umumun istifadesi için ilim, araştırma, kültür, sanat, sıhhat, eğitim, din, hayır, imar, spor gibi maksatlarla kurulan teşekküller	Madde 3/b																		X	X	X	X
Yabancı Devletlerin Türkiye'de bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsolosları (Fahri konsoloslar hariç) ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o Devletin tabiiyetinde bulunun memurları ve Türkiye'de resmi bir vazifeye memur edilenler ile bu sayılanların aileleri efradı (Mütekabiliyet şartıyla)	Madde 3/c ⁶⁸																		X	X		
Veraset tariki ile intikal eden ev aşyası ile murise ait zat eşyası ve aile hatırası olarak muhafaza edilen tablo, kılıç, madalya gibi eşya	Madde 4/a																		X	X		
Değerleri 10 uncu maddeye göre belirlenen menkul ve gayrimenkul mallardan evlatlık da dahil olmak üzere furuğ ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinin 400 000 000 lirası (176.600 TL) (furuğ bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hissesinin 800 000 000 lirası (353.417 TL))	Madde 4/b																		X	X	X	X
Örf ve adete göre verilmesi mutad bulunan hediye, cihaz, yüzgörümlüğü ve drahomalar (Gayrimenkuller hariç)	Madde 4/c																		X	X		
Bilumum sadakalar	Madde 4/ç																		X	X		
İvazsız suretle vaki intikallerin 10 000 000 lirası (4.068 TL)	Madde 4/d																		X	X	X	X
Para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişler ile 14/3/2007 tarihli ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunda tanımlanan şans oyunlarında kazanılan ikramiyelerin 10 000 000 lirası (4.068 TL)	Madde 4/e																		X	X	X	X
Üçüncü maddenin (a) ve (b) fıkraları şümülüne giren şahısların statüleri gereğince maksatları içinde usulüne uygun olarak yaptıkları yardımlar	Madde 4/f																		X	X	X	X
Amme idare ve müesseseleri ve 3659 sayılı kanuna tabi müesseseler ve amme menfaatlerine hadim cemiyetlerden veya emekli sandıklarından (Veya bu mahiyetteki	Madde 4/g																		X	X	X	X

⁶⁸ (Türk tabiiyetinde bulunan şahıslardan veraset tarikiyle veya sair suretle mal iktisab edenlerle yukarda sayılanların dışında kalıp da Türkiye'de ikamet eden şahısların Türkiye'de bulunan mallarını veraset tarikiyle veya sair suretle iktisabedenler hariç)

kurumlardan) dul ve yetimlere bağlanan aylıklarla bu aylıklar dışında verilen emekli ikramiyeleri ile dul ve yetim evlenme ikramiyeleri ve hizmet müddetlerini doldurmamış bulunanların dul ve yetimlerine aylık yerine toptan yapılan ödemeler ve harp malulleriyle şehit yetimlerine tekel bey 'iyelerinden ödenen paralar																				
Harbde veya eşkıya müsademelerinde, manevra ve talimler esnasında veyahut bunlarda aldığı yaralar neticesinde ölen subay, astsubay ve erlerin (Jandarma dahil) keza vaze esnasında ölen emniyet mensuplarının füru ve eşlerine ve ana ve babalarına intikal eden bütün mallar kıymetinden (b) fıkrasında kabul olunan miktarın bir misli	Madde 4/h												X	X	X	X				
Borçlar Kanunu'nun 242 nci maddesine göre rücu şartı ile yapılan hibelerde bağışlanmanın evvel vefatı halinde bağışlayana rücu eden hibe edilmiş mallar	Madde 4/i												X	X	X	X				
Sağlar arasında ivazsız bir tarzda vuku bulan intikaller hariç olmak üzere kuru mülkiyet halinde intikal eden mallar (kuru mülkiyet halinde kaldığı müddetçe.)	Madde 4/j												X	X	X	X				
Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara kuruluşu için veya kurulduktan sonra tahsis olunan mallar	Madde 4/k												X	X	X	X				
Plaka tahdidini uygulanan illerde Bakanlar Kurulu Kararı ile yetkili kılınan trafik komisyonlarınca ticari plaka satışından elde edilen paralardan, ticari, plakalı taşıt sahiplerine dağıtılan miktarlar	Madde 4/l												X	X	X	X				
2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki tescilli taşınmaz kültür varlıklarının veraset ve intikal yoluyla devir ve iktisabına ilişkin işlemler	Madde 4/m												X	X	X	X				
Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idareler bütçelerinden kamu iktisadi teşebbüslerine yapılacak iktisadi transferler ve yardımlar	Madde 4/n												X	X	X	X				
28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında bireysel emeklilik hesabına yapılan Devlet katkılarının hak kazanılan kısımları	Madde 4/o												X	X	X	X				
6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu (Özel İletişim Vergisi)																				
Mobil telefon aboneliğinin ilk tesisinde iş ve hizmetlerin merkezi bir sunucu tarafından uzaktan izlenmesi ve yürütülmesine yönelik	Madde 39/3												X	X	X	X				

makineler arası veri aktarımına mahsus olan ve bunların yürütülmesi için zorunlu olanlar dışında sesli görsel iletişim veya genel amaçlı internet erişimi için kullanılmayan mobil telefon aboneliğinin ilk tesisi																			
6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi)																			
Hususi kanunlarla her türlü vergiden istisna edilmiş olan esham ve tahvillerin, faiz, temettü ve ikramiyeleri ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri ve 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 7/A maddesine göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kira gelirleri ve vade sonunda lehe alınan paralara ilişkin istisna	Madde 29/c																		X
Varlık finansmanı fonlarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paraların banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna olması	Madde 29/ç																		X
Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları ve sağlık sigortaları ile madde madde metninde sayılan diğer işlemler	Madde 29/i													X	X	X	X	X	X
Mükerrer sigorta muameleleri ile retroesyon muameleleri dolayısıyla alınan prim, komisyon ve sair paralar	Madde 29/j													X	X	X	X	X	X
Biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleri ile tarım hayvanları için akdi olunan zirai sigortalar dolayısıyla alınan paralar	Madde 29/k													X	X	X	X	X	X
Nükleer rizikolara karşı yapılan sigortalar dolayısıyla alınan paralar	Madde 29/l													X	X	X	X	X	X
Türkiye Halk Bankasının, ihtisas kredileri kapsamında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerine verdiği krediler ya da bu işletmelerin dış ticaret işlemlerine yaptığı aracılık hizmetleri dolayısıyla aldığı paralar ile Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verdiği krediler dolayısıyla alınan paralar ve bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldığı paralar	Madde 29/m													X	X	X	X	X	X
Mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar	Madde 29/n													X	X	X	X	X	X
Bankaların, yetkili müesseselerin, özel finans kuruluşlarının ve PTT'nin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları	Madde 29/0																	X	X

Doğalgaz, ham petrol ve bunların ürünlerinin nakli ve dağıtımını amacıyla kullanılan boru hatları ile bunların ayrılmaz parçası olan istasyonlar (Pompa, kompresör, basınç düşürme ve ölçüm, hat vana grupları, haberleşme, pik, katodik koruma gibi)	Madde 4/v																	X					
18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen müflis bankaların iflâs idarelerine ait binalar	Madde 4/y																		X				
28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 7/A maddesi kapsamında kira sertifikası ihracı işlemine konu olan binalar	Madde 4/z																		X				
Mesken olarak kullanılan bina veya apartman dairelerinin 2.500 YTL'den az olmamak üzere vergi değerinin 1/4'ü (inşalarının sona erdiği yılı takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır)	Madde 5/a																		X				
Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde turizm müessesesi belgesi almış olan Gelir veya Kurumlar Vergisi mükelleflerinin adı geçen kanunda yazılı maksatlara tahsis ettikleri ve işletmelerine dahil binaları, inşalarının sona erdiği veya mevcut binaların bu maksada tahsisi halinde turizm müessesesi belgesinin alındığı yılı takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.	Madde 5/b																		X				
Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetler sebebiyle binaları yanan, yıkılan veya kullanılmaz hale gelen veya yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri (deprem hariç) afetlerle zarar görmesi muhtemel yerlerdeki binaların vergi mükellefleri tarafından afetin vukubulduğu veya afete maruz bulunduğu yetkili kuruluşça tebliği tarihinden itibaren en geç 5 yıl içinde afetin vukubulduğu yerde veya kamu kuruluşlarınca gösterilen yerlerde inşa edilen binalar inşalarının sona erdiği yılı, kamu kuruluşlarınca ilgili kanunlarına göre inşa olunup hak sahiplerine teslim edilen binalar devredildikleri yılı takip eden bütçe yılından itibaren 10 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.	Madde 5/c																		X				

Fuar, sergi ve panayır yerlerinde inşa edilen binalar (bu yerlerin açık bulunmadığı zamanlarda da kullanılanlar hariç), bu maksada tahsis edildikleri süre için vergiden muaftır.	Madde 5/d											X								
Planlama teşkilatınca tespit ve tayin edilen geri kalmış bölgelerde inşa edilen sınai tesisler, inşalarının sona erdiği yılı takibeden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.	Madde 5/e											X								
OSB ile sanayi ve küçük sanat sitelerindeki binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.	Madde 5/f											X								
Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşa edilen binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren beş yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır (1) 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanunun 76'ncı maddesiyle, bu fıkranın 1/1/2017 tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.	Madde 5/g											X								
Özel bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere ve köy tüzel kişiliğine, kanunla kurulan üniversitelere ve Devlete ait arazi	Madde 14/a											X								
İl Özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler veya bunlara bağlı müesseseler tarafından işletilen su, elektrik, havagazi, mezbaha ve soğuk hava işletmelerine ait arazi ve belediye sınırları içindeki yolcu taşıma işletmelerine ait arazi	Madde 14/b											X								
Kamu menfaatlerine yararlı derneklere ait arazi (Kurumlar Vergisine tabi işletmelere ait olmamaları veya bunlara tahsis edilmiş bulunmamaları şartıyla)	Madde 14/c											X								
Yabancı devletlere ait olup gerek elçilik ve konsolosluk binaları, gerekse elçilerin ikametlerine mahsus binalar yapılmak üzere sahip olunan arazi ve arsalar ile bu çeşit binalardan yanan, yıkılanların arsaları (karşılıklı olmak şartıyla) ve merkezi Türkiye'de bulunan milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerine ait arazi ve arsalar	Madde 14/d											X								
Mezarlıklar	Madde 14/e											X								
Türk Silahlı Kuvvetlerini (Jandarma Genel Komutanlığı dahil) güçlendirmek amacıyla kurulmuş vakıflara ait arazi ve arsalar	Madde 14/f											X								
Belediye ve mücavir alan sınırları dışında bulunan arazi (Gelir Vergisinden muaf esnaf ile basit usulde Gelir Vergisine tabi	Madde 14/g											X								

mükellefler tarafından bizzat işyeri olarak kullanılan arsa ve arazi hariç olmak üzere, ticari, sınai ve turistik faaliyetlerde kullanılan arazi ile arsalar ve arsa sayılacak parsellenmemiş arazi için bu muafiyet uygulanmaz.)																			
Petrolün boru hatları ile transit geçişi ile ilgili projeler kapsamında; kamulaştırma ile görevlendirilen kamu kurum veya kuruluşunun maliki veya irtifak hakkı sahibi olduğu ve ilgili proje yatırımcıları lehine irtifak hakkı tesis edilmiş gayrimenkuller	Madde 14/h																		X
4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen müflis bankaların iflâs idarelerine ait arazi ve arsalar	Madde 14/ı																		X
Toplu Konut İdaresi Başkanlığına ait arazi ve arsalar	Madde 14/i																		X
4749 sayılı Kanunun 7/A maddesi kapsamında kira sertifikası ihracı işlemine konu olan arazi ve arsalar	Madde 14/j																		X
Özel kanunlarına göre, Devlet ormanları dışında insan emeğiyle yeniden orman haline getirilmek üzere ağaçlandırılan arazi 50 yıl	Madde 15/a																		X
Toprak ve topoğrafik özellikleri ve erozyon gibi sınırlayıcı faktörler sebebiyle kültür bitkilerinin yetişmelerini engelleyen araziden; bataklık, turbiyer, çorak, makilik, çalılık, taşlık ve sair haller dolayısıyla üzerinde tarım yapılamayan sahaların, ıslah tedbirleriyle yeniden tarıma elverişli hale getirilmesinde 10 yıl	Madde 15/b																		X
Teknik, ekonomik ve ekolojik bakımlardan gerekli şartları haiz olan arazide yeniden fidanla dikim veya aşılama veya yeniden yetiştirme suretiyle ağaçlık, meyvalık, bağ ve bahçe meydana getirilmesinde asgari 2 yıl, azami 15 yıl	Madde 15/c																		X
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca, organize sanayi bölgeleri için iktisap olduğu veya bu bölgelere tahsis edildiği kabul edilen arazi (Sanayici lehine tapudaki tescilin yapılacağı tarihe kadar), Bakanlar Kurulunca serbest bölge ilan edilen arazi (Kullanıcı lehine tapuda tescilin yapılacağı tarihe kadar)	Madde 15/d																		X
Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımlar için iktisap olunan veya tahsis edilen araziler Yatırım Teşvik Belgesi süresince	Madde 15/e																		X
Mükelleflerin bir belediye ve bu belediyenin mücavir alan sınırları içinde	Madde 16																		X

bulunan arazisinin (arsalar hariç) toplam vergi değerinin 10.000 TL Arazi Vergisinden müstesna olması																			
Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetler sebebiyle yanan, yıkılan binaların arsalarına ait vergilerin, bu olayların vukua geldiği tarihleri takibeden bütçe yılından itibaren iki yıl süre ile alınmaması	Madde 19																		X
Genel ve özel bütçeli idarelerin, belediyelerin, üniversitelerin ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığının maliki veya intifa hakkına sahip olduğu mesken nitelikli taşınmazların değerli konut vergisinden muaf olması	Madde 46/a																		X
Türkiye sınırları içinde mesken nitelikli tek taşınmaz olanlar ile birden fazla mesken nitelikli taşınmaz bulunanların, değerli konut vergisi konusuna giren en düşük değerli mesken nitelikli tek taşınmazın değerli konut vergisinden muaf olması. (intifa hakkına sahip olunması hâli dâhil) (Bu hüküm, belirtilen kişilerin tek meskene hisse ile sahip olmaları hâlinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır.)	Madde 46/b																		X
Esas faaliyet konusu bina inşası olanların işletmelerine kayıtlı bulunan ve henüz ilk satışa, devir ve temlike konu edilmemiş yeni inşa edilen mesken nitelikli taşınmazların değerli konut vergisinden muaf olması (arsa karşılığı inşaat işlerinde sözleşme gereği taahhüt işini üstlenen müteahhide kalan mesken nitelikli taşınmazlar dâhil) (bu taşınmazların kiraya verilmesi veya sair surette kullanılması hâlleri hariç)	Madde 46/ç																		X
2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu																			
Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu tarafından yayımlanan ve yapılan ilan ve reklamlar	Madde 14/1																		X
Her türlü gazete, dergi ve kitaplarda yapılan ilan ve reklamlar	Madde 14/2																		X
Gerçek kişilerin ikametgahlarının iç veya dış kapılarına konan ve kimliklerini gösteren levhalar	Madde 14/3																		X
İşletmelerin iştiğal veya imal konusu maddelerinin ambalajları üzerinde bulunan ve kendi işlerine ait ilan ve reklamları ile ambalaj muhtevassından olan prospektüs ve tarifnameler	Madde 14/4																		X
Gerçek veya tüzel kişilere ait işyerlerinin içine veya dışına asılan iş sahibinin kimliği ile işin mahiyetini gösteren ve alanı 1/2 metrekareyi aşmayan ışsız levhalar, (Alanı 1/2 metrekareyi aşan levhalar, aşan kısım üzerinden vergiye tabidir.)	Madde 14/5																		X

Genel ve katma bütçeli idareler ile il özel idarelerinin, belediyelerin, köylerin ve bunların kuracakları birliklerin ve Posta-TelgrafTelefon ve T.C. Devlet Demiryolları İşletmelerinin yapacakları her türlü ilan ve reklama	Madde 14/6												X			
Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilerin siyasi faaliyet sınırları içinde yapacakları ilan ve reklamlar	Madde 14/7												X			
Altıncı bentte yazılı idarelerle, kooperatifler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından ülke ürünlerinin ve turizminin reklamını yapmak ve herhangi bir ticari ve sınai kuruluşa ait olmamak üzere hazırlanan her türlü levha ve afişlerle, aynı kuruluşlar tarafından Türkiye'deki ticaret, sanayi, tarım ve mesleki müesseselerinin isim ve ticaret unvanları ile ad ve adreslerini ihtiva etmek üzere yayınlanacak kitap, broşür, katalog ve dergiler	Madde 14/8												X			
Umumi mahallere reklam amacı ile konulacak sıra, bank ve benzeri gereçler üzerindeki ilan ve reklamlar	Madde 14/9												X			
Sinema ve tiyatroların kendi programlarına ilişkin olarak gösterinin yapıldığı binanın içinde ve dış yüzünde yaptıkları ilan ve reklamlar	Madde 14/10												X			
Ulusal bayramlar veya tarihi özellik taşıyan günler nedeniyle genel ve katma bütçeli idareler ile il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bunların kurdukları birlikleri tarafından düzenlenen ve kazanç amacı gütmeyen tören, şenlik, müsabaka ve gösterilerle balo, temsil ve benzeri faaliyetler	Madde 19/1												X			
Genel ve katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ve köyler tarafından kültürel, sosyal, turistik ve ekonomik amaçlarla düzenlenen kongre, konferans, fuar, festival, şenlik, sergi ve benzeri faaliyetler ile tertip edilen eğlenceler ve konserler	Madde 19/2												X			
Eğitim ve öğretim kuruluşları ile okul dernekleri, kamu yararına çalışan dernekler, orduvevleri, askeri gazinolar ve askeri dinlenme tesislerinde tertiplenen eğlenceler	Madde 19/3												X			
Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından düzenlenen müşterek bahis oynanması	Madde 19/4												X			
Bira, alkollü içki içilmeyen, satılmayan ve ruhsatnamelerde kahvehane, kiraathane, çayhane ve çay ocakları olduğu belirtilen yerler	Madde 19/5												X			
Genel ve katma bütçeli kurumlarla il özel idare ve belediyelere ve bunların kurdukları birliğlere ait teleks, faksimili ve data	Madde 32												X			

İnşaat giderleri genel ve katma bütçeler ile il özel idareleri ve belediye bütçelerinden karşılanan her türlü binalar bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/a												X				
Hastane, preventoryum, sanatoryum, dispanser ve benzeri sağlık kuruluşları bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/b												X				
Her türlü fabrika, değirmen, sinai nitelikteki imalathaneler ve tersaneler, organize sanayi bölgelerinde yapılan her türlü bina inşaatı ile sera ve benzeri örtü altı tarım yapılan tesisler, ahır, samanlık, kümes, su ürünleri ve hayvan barınağı ile yemlik gibi yapı ve tesis inşaatı bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/c												X				
Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşa edilen binalar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatınca teşvikli karara bağlanmış otel, motel ve benzeri turistik tesisler bina inşaat harcından istisna olması	Ek Madde 2/d												X				
Kooperatifler eliyle, ana sözleşmelerine uygun olarak yapılan sanayi ve küçük sanat siteleri ile esnaf çarşıları bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/e												X				
Dini hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan ibadethaneler, bunların müstemlatı bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/f												X				
Karşılık gözetmeksizin Devlete devrolunmak şartıyla inşa edilen okullar ve öğrenci yurtları binaların bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/g												X				
Deprem, su basması, yangın gibi tabii afetler sebebiyle binaları yanan, yıkılan ve kullanılmaz hale gelen kişiler tarafından, afetin vuku bulduğu tarihten itibaren en geç 5 yıl içinde, afetin vuku bulduğu yerlerde veya kamu kuruluşlarınca gösterilen yerlerde inşa edilen binaların bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/h												X				
Yangın, su basması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetlerden zarar görmesi muhtemel yerlerdeki binaların sahipleri tarafından, afete maruz kalmadığının yetkili kuruluşlarca tebliğ tarihinden itibaren en geç 5 yıl içinde, kamu kuruluşlarınca gösterilen yerlerde inşa edilen binaların bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/i												X				
Bina inşaat harcı ödemek veya istisnadan yararlanmak suretiyle inşaat ruhsatı alınmış olup da İmar Kanunu'nun 10 uncu maddesi gereğince, ruhsatları yenilenen binaların bina inşaat harcından müstesna olması	Ek Madde 2/j												X				

muameleler dolayısıyla Damga Resminden, muaftr. d) Daimi ve geçici üyelerinden yapılacak aidat tevkifat Gelir Vergisinden, e) Kurumun her türlü gelirleri Gider Vergisinden, muaftr.																			
210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu																			
Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra satın alınacak pasaportlardan damga resmi ve nüfus hüviyet cüzdanlarından harç ve damga resmi alınmaz.	Geçici Madde 2												X	X	X	X			
211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu																			
Bu Kanun kapsamında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından kuruluş amaçlarına göre işletilen orduevi ve bağlı subeleri, askerî gazinolar, kışla gazinoları, vardiya yatakhaneleri ve bunların müstemilatı, özel, yerel ve kış eğitim merkezleri, askerî kantinler ve askerî müzeler kurumlar vergisinden muaftr. Bu Maddede sayılan tesisler emlak vergisinden, düzenlenen kağıtlar damga vergisinden istisnadır	Madde 106												X	X	X	X			
213 sayılı Vergi Usul Kanunu																			
Bu Maddede yazılı makbuzlar hiçbir resim ve harca tabi değildir	Madde 235												X	X	X	X			
Ekim ve sayım beyanları ile ilmühaberler hiçbir resim ve harca tabi değildir	Madde 244												X	X	X	X			
222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu																			
Paralı veya parasız olarak ilköğretim hizmetlerine tahsis, temlik ve tescil edilen bütün gayrimenkullerin ferağ ve intikal işlemleriyle bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek belgelerden ve senetlerden hiçbir vergi, harç ve resim alınmaz.	Madde 66												X	X	X	X			
Köy okulları ile öğretmen lojmanlarının şehir ve kasabalarda yaptırılacak ilköğretim okullarının her türlü ihtiyaçları için köy veya kasaba içinde veya civarındaki araziden şahsi haklar mahfuz kalmak şartıyla tedarik edilecek taş, kum ve kireç gibi yapı gereçlerinden hiçbir resim alınmaz. İlköğretim kurumları için yaptırılacak bina ve tesislerle öğretmen lojmanları ve onarma işlerinde gerekli tuğla yapmak, kireç yakmak ve söndürmek, taş çıkarmak, iskele kurmak, kaldırımları işgal etmek gibi hususlarda girilen işler serbest ve hiçbir resme tabi olmaksızın yapılır.	Madde 70												X	X	X	X			
Mecburi ilköğretim kurumlarına kaydolunacak çocuklarla, bu kurumlara devam eden ve kurumlardan mezun olacak öğrencilere verilecek ve bu kurumlarda kullanılacak	Madde 86												X	X	X	X			

her çeşit belgelerle, bunların suretleri Damga Resmine tabi değildir.																			
278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun																			
Kuruma yapılacak her türlü bağışlar, vasiyetler ve yardımlar vergi, resim ve harçlardan muaftır.	Madde 13														X	X	X	X	
Kurum; a) Her türlü eşya ve binek araçları hariç her türlü aracın, Türkiye'ye sokulmasında her çeşit ithalat sınırlamalarının dışında bırakıldığı gibi, gümrük vergisi ile özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, harç, fon ve zamlardan, her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretlerinden ve ithal esnasında alınan diğer bütün vergi, harç ve ücretlerden, b) Her türlü tesislerinin yapımı ve işletilmesinden dolayı belediyeye ödenmesi gereken her türlü vergi, harç, harcamalara katılma paylarından ve benzeri yükümlülüklerden, c) Taraf olduğu dava, icra ve benzeri takiplerde 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununda sayılan yargı harçlarından, d) İhaleleri, ilanları, mukaveleleri ve başka evrak ve belgeleri Devlete ve belediyelere ait her türlü harçlardan, muaftır. Kurum tarafından yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar ile bağış yoluyla yurt dışından gelen aynı cins malzemeler gümrük vergisi ile buna bağlı vergi, resim, fon ve harçlar dâhil olmak üzere her türlü vergi ve harçtan muaftır.	Madde 14														X	X	X	X	
Gelirler, Gelir ve Kurumlar vergileri ile bu vergiler yerine kaim olacak diğer vergilerden, Kurumun her türlü tesis, bina ve arazisi, bina ve arazi vergilerinden muaf olması	Madde 15														X	X	X	X	
298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun																			
Propaganda için kullanılan el ilanı mahiyetindeki matbuatlar, seçimin başlangıcından propaganda süresinin sonuna kadar her türlü harç ve resimlerden muaftır.	Madde 59														X	X	X	X	
Bu madde kapsamındaki ilan ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muaftır.	Madde 60														X	X	X	X	
Bu kanunun uygulanmasında, yapılacak müracaatlara ait her türlü evrak ve vesikalar ile kurullarca verilecek kararlar resim ve harçtan muaftır.	Madde 185														X	X	X	X	
351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu																			
Maddenin yedinci fıkrası kapsamında yapılacak	Madde 20														X	X	X	X	

yatırımlarla ilgili olarak otuzaltı aylık süreyi geçmemek ve sözleşmede belirlenecek inşaat yapım süresi ile sınırlı olmak kaydıyla, Kurum ile gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri arasında yapılacak her türlü iş ve işlemler ile düzenlenecek kağıtlar, 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre alınan damga vergisi ile 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca alınan harçlardan müstesnadır.																			
Kurumun gayrimenkul malları, arazi ve bina vergileriyle bina vergisine bağlı iktisadi buhran ve müdafaa vergilerinden ve Kuruma yapılacak her türlü bağış ve vasiyetler ve bu tasarruflara ilişkin işlemler, vergi, resim ve harçlardan ve Kuruma parasız olarak tahsis, temlik ve tescil edilen bütün gayrimenkullerin ferag ve intikal muameleleriyle bu muamelelerle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar her türlü resim ve harçtan muaftır.	Madde 39											X	X	X	X				
633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																			
Hac ve umre ibadetlerinin ifası amacıyla münhasıran Başkanlıkça yapılan faaliyetler kurumlar vergisinden muaftır. Bu faaliyetler nedeniyle yapılan işlemler harçlardan, düzenlenen kağıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Madde 13											X	X	X	X				
633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname																			
Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfı, a) Kurumlar vergisinden (iktisadi işletme ve iştirakler hariç), b) Yapılan bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, c) Bu Kanun Hükmünde Kararıyla sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden harçlardan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar nedeniyle damga vergisinden, taşıtları dolayısıyla motorlu taşıtlar vergisinden ve sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden, muaftır.	Ek Madde 5														X	X	X		
775 sayılı Gecekondu Kanunu																			
Bu kanun hükümlerine dayanılarak yapılan ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, alım, satım, kira, geri alma, geri verme, ifraz, tevhit, tescil, cins değişikliği, rehin tesis ve terkini, ıslah, değişiklik, onarım, inşa ve ikmal gibi her türlü işlemler, sözleşmeler, beyannameler ve benzerleri, tasarruf bonosundan ve her türlü	Madde 33											X	X	X	X				

vergi, resim ve harçtan muafır.																					
854 sayılı Deniz İş Kanunu																					
Gemi adamıyla işveren veya işveren vekili arasında yapılacak hizmet akitleri, her türlü resim ve harçtan muafır.	Madde 9																	X	X	X	
İşinden ayrılan gemi adamına işveren veya işveren vekili tarafından verilecek belgeler her türlü resim ve harçtan muafır.	Madde 12																	X	X	X	
Gemilerde tutulan noter tasdikli ücret ödeme defterleriyle ilgili bütün muameleler her türlü resimden muafır.	Madde 31																	X	X	X	
1163 sayılı Kooperatifler Kanunu																					
1. Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez ve Türkiye Milli birlikleri Kooperatifler Birliği; a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden, b) Her nevi defterlerin ve ana sözleşmelerin tasdikli ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevi harçtan ve Damga Vergisinden, c) Kiraya verilmediği veya irat getirmeyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden, d) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harçtan, Muafır. e) 13'üncü madde gereğince verilecek bildiri Damga Vergisine, diğer harç ve resimlere tabi değildir. 3. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 199 sayılı Kanunla değişik 7nci Maddesinin 16'ncı bendindeki esaslar dahilinde Kurumlar Vergisi muafıhtan, Faydalanırlar.	Madde 93																X	X	X	X	
1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu																					
Bankanın sermayesi, ihtiyaç akçesi, (A) sınıfı hisselerine isabet eden kar ile ithal edeceği külçe veya meşük altınlar; Banknot Matbaası ve tesisatı için yapılacak ithalat, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır. Banka, Banka işlemlerine müteallik bütün kağıtlar, ilanlar ve saire dolayısıyla kendisi tarafından ödenmesi gereken Damga Vergisi ile her türlü resim ve harçtan muafır.	Madde 64																	X	X	X	X
1309 sayılı Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun																					
Genel Müdürlükte genel müdürle, müdürlüklerde müdürle sanatkarlar, uygulatıcı uzman	Madde 10																	X	X	X	X

memurlar ve sair sözleşmeli görevliler arasında yapılacak idari sözleşmeler noter huzurunda yapılmış sözleşmeler hükümdedir ve hiçbir harç, vergi ve resme tabi değildir.																			
Devlet Opera ve Balesinin hasılatı ve muameleleri her türlü vergi, harç ve resimlerden muaftır.	Madde 23												X	X	X	X			
1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu																			
Kanuna göre verilecek ruhsat tezkerelerinden hiçbir harç ve resim alınmaz.	Madde 3												X	X	X	X			
1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu																			
Bu Kanuna göre ödenecek kesenek ve primlerin tümü yıl içinde ödenmek kaydıyla gelir vergisi hesaplamasında gider olarak indirilir.	Madde 49					X	X	X	X										
1512 sayılı Noterlik Kanunu																			
Bu izin hiçbir harç ve vergiye tabi değildir	Madde 95												X	X	X	X			
1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Ve Birlikleri Kanunu																			
Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatiflere ortak olmak üzere başvuran üreticilerle, ortakların kooperatifleriyle yapacakları her türlü işlemler	Madde 19 ⁶⁹												X	X	X	X			
Gerek bu devirlerde ve gerek Tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Emekli Sandığı ve Tarım Kredi Kooperatifleri Memurları Sosyal Yardım ve Zincirleme Kefillik Sandığı vakıflarının Merkez Birliğine devirleri halinde devrolunan menkul ve gayrimenkullerin devir ve intikallerinde herhangi bir vergi, resim ve harç alınmaz	Geçici Madde 2												X	X	X	X			
1606 sayılı Bazı Dernek Ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç Ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanun																			
Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve resmi darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti ve Yeşilay Derneği kendilerine terettüp eden vergi, harç ve resim mükellefiyetinin kurumlara ait olduğu	Madde 1												X	X	X	X			

⁶⁹ Bu kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri, a) Kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nevi talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan, b) Sermaye ve yedek akçeleri ile taşınmaz malları ve bunların gelirleri, kendi ihtiyaçları için satın aldıkları ve alacaklarının tahsili gayesiyle mülk edindikleri taşınmaz malları ve bunların sahiplerine geri verilmesi işlemi, bütün vergi, resim ve harçtan, c) Yapacakları kredi işlerine ilişkin işlemler, bütün resim ve harçtan, Bu kanuna göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki muameleler ve bu işlemlere ait belge ve kağıtlar diğer vergilerle bütün resim ve harçtan, Muaftır. Kooperatif, bölge ve merkez birliklerince noterlere tasdik ettirilecek defterlerle belgelerden yalnız noter ücreti alınıp harç alınmaz. Kooperatiflerin, bölge birliklerinin ve merkez birliklerinin ortaklarına verilmek üzere üretim araç ve gereçlerine % 50 gümrük indirim uygulanır.

tarafından her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, 3- Borçluya kullanılan ve kullanılacak krediler, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonundan, 4- Diğer benzeri işlemler, kâğıtlar ve krediler vergi, resim, harç ve fon yükümlülüklerinden (4306 sayılı Kanun uyarınca ödenmesi gereken Eğitime Katkı Payı hariç), istisna edilmiştir																			
Bu madde gereğince İcra Dairesince yapılan işlemler nedeniyle, 492 sayılı Harçlar Kanununun hükümlerine göre 10.000 TL maktu harç dışında herhangi bir vergi, resim ve harç alınmaz.	Ek madde 2												X	X	X	X			
2022 sayılı 65 Yaşını Dolurmuş Muhtaç, Gücsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun																			
Bu madde kapsamındaki aylıklar ile bağlanmasında ve ödenmesinde kullanılacak belgeler her türlü vergi ve resimden muaftır.	Madde 6												X	X	X	X			
2082 sayılı İstanbul, Kayseri, Bursa Kapalı Çarşılarının Onarımı Ve İmarı Hakkında Kanun																			
İcra dairelerince yapılan muameleler resim ve harca tabi değildir.	Madde 7												X	X	X	X			
2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun																			
Bu Kanunun uygulanması ile ilgili; başvurular, bildirimler, düzenlenecek senetler, tasarruf belgeleri ve benzeri kâğıtlarla, resmi mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler her türlü vergi, harç ve resimlerden muaftır.	Madde 7												X	X	X	X			
2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş Ve İşleyişi Hakkında Kanun																			
Uyuşmazlık Mahkemesinde karar bağlanacak işler için verilecek dilekçeler, layihalar, yazılar veya belgelerden, mahkemenin işlemlerinden, kararlarından veya mahkemece yahut mahkemeden istenilecek belge veya karar örneklerinden herhangi bir vergi veya harç alınmaz.	Madde 34												X	X	X	X			
2252 Sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanunu																			
Döner Sermayenin, Kanunda sayılı iş, hizmet ve faaliyetleri dolayısıyla kurumlar vergisinden muaf tutulması	Madde 7																		X
2302 sayılı Atatürk'ün Doğumunun 100 Üncü Yılı'nın Kutlanması Ve "Atatürk Kültür Merkezi Kurulması" Hakkında Kanun																			

Bağış ve Yardımı gerçekleştirmek için yapılan hukuki işlemlerle, bunlara ilişkin olarak düzenlenen belgeler her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 10												X	X	X	
2489 sayılı Kefalet Kanunu																
Kefalet Sandığı sermayesi her türlü vergi ve resimlerden muafır.	Madde 11												X	X	X	X
2547 sayılı Yüksek öğretim Kanunu																
a) Yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı kuruluşlara yapılacak her türlü bağış ve vasiyetler, vergi, resim, damga resmi ve harçlardan muafır. b) Üniversiteler ve yüksek teknoloji enstitüleri genel bütçeye dahil kamu kurum ve kuruluşlarına tanınan mali muafiyetler, istisnalar ve diğer mali kolaylıklardan aynen yararlanırlar. c) Yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı kuruluşlar ve birimler tarafından eğitim-öğretim ve araştırma amacı ile yurt içinde bulunmamak veya üretimi yapılmamak kaydıyla ithal edilen makine, alet, cihaz, ecza, malzeme ve yayınlar ile bağış yoluyla yurt dışından gelen aynı cins malzemeler, gümrük vergisi ile buna bağlı vergi, resim ve harçlar dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçlardan muaf olması	Madde 56												X	X	X	X
Vakıflarca kurulacak yükseköğretim kurumları, mali kolaylıklardan, muafiyetlerden ve istisnalardan aynen istifade ederler ve bunlar emlak vergisinden muaf olması	Ek Madde 7												X	X	X	X
Faaliyet izni kaldırılan vakıf yükseköğretim kurumlarının malvarlığının tasfiye işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Ek Madde 11												X	X	X	X
Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanına Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili, Başkan Yardımcısına Yükseköğretim Yürütme Kurulu üyeleri, Genel Sekreterine Üniversitelerarası Kurul Genel Sekreteri için mali ve sosyal haklar kapsamında öngörülen ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir. Bunlar, emeklilik hakları bakımından da emsali olarak belirlenen personel ile denk kabul edilir ve emsali personele yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. Başkan ve Başkan Yardımcısı hariç Yükseköğretim Kalite Kurulu üyelerine,	Ek Madde 35												X			

Yükseköğretim Genel Kurulu üyelerine ödenen tutarda huzur hakkı aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir.																			
2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																			
(a) İSKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi resim ve harçtan muaftır.	Madde 21													X	X	X	X		
2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu																			
Dilekçelerin Kanunda belirtilen şekil şartlarına aykırı olması nedeniyle reddi halinde yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz.	Madde 15													X	X	X			
2581 sayılı Deniz Ticaret Filosunun Geliştirilmesi Ve Gemi İnşa Tesislerinin Teşviki Hakkında Kanun																			
Yurt dışında inşa suretiyle veya hazır olarak satın alınan gemilerle, yurt içinde inşa, tadil veya onarılan gemilerde (yüzer havuzlar dahil) ve bu gemilerin donatım ve seyirlerinde kullanılan makine, teçhizat ve demirbaş ile gemi üretim tesislerinin inşa, tadil, tevsi veya onarımlarında kullanılan makine, teçhizat ve demirbaşlar, ilgili mercilerin müsaadesi şartıyla gümrük vergisi ile ithal edilen diğer vergi ve resimlerden (damga resmi dahil) muaftır.	Madde 1													X	X	X	X		
2644 sayılı Tapu Kanunu																			
Bu maddede atıf yapılan Kanunun ilgili maddeleri uyarınca yapılacak işlemlerden harç ve resim alınmaz ve bunlara damga pulu yapıştırılmaz.	Madde 33													X	X	X	X		
Tapu müdürlüğünün bu madde kapsamındaki başvuruları her türlü gider, vergi, resim veya harçtan muaftır	Ek Madde 1													X	X	X	X		
2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu																			
Adli Tıp Kurumu tarafından öğretim, eğitim ve inceleme amacıyla ithal edilen bağış yoluyla gelen makine, alet ve cihazlarla, ecza, malzeme ve kitaplar, vergi, resim ve harçlardan muaftır.	Madde 34													X	X	X	X		
2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu																			
b) Türkiye Atom Enerjisi Kurumunun çalışmaları ve Atom Enerjisi Programının uygulanmasıyla ilgili olarak yurt içi ve yurt dışından yapılacak nükleer alandaki temel ve uygulamalı araştırmalarla doğrudan alakalı her türlü alım, satım, onarım ve inşaat hizmetleri her türlü vergi, resim, harç ile hisse ve paylardan muaftır. c) Kuruma yapılan bağış ve yardımlar her türlü vergi, resim ve harçlardan muaftır	Madde 15													X	X	X	X		
2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu																			

Bütçe kanunları ve diğer kanunlarla Millî Savunma Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığına tanınan gümrük, her türlü vergi, resim, harç ve ardiye ücretlerine ilişkin muafiyet ve istisna hükümleri Sahil Güvenlik Komutanlığı hakkında da uygulanır.	Madde 15											X	X	X	X
2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu															
Birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen silahların Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu aracılığı ile ithali, ithal ile ilgili sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ile bu maddeden faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmelerle silahların hâkim ve savcılara teslimi, alım ve satımı dahil diğer ilgili muameleler, her aşamada her türlü fon, vergi, resim, harç ve resmi kuruluşlara ait ardiye ücretinden muafıdır.	Madde 112/A												X	X	X
2809 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu															
Personel ücretlerinden kesilecek gelir vergisi tutarlarının aktarıldığı özel hesaba ilişkin istisna	Ek Madde 5 ⁷⁰											X	X	X	X
TOBB Üniversitesi personel ücretlerinden kesilecek gelir vergisi tutarlarının aktarıldığı özel hesaba ilişkin istisna	Ek Madde 55												X	X	X
Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi adıyla kurulan üniversiteyi desteklemek amacıyla bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesini Güçlendirme Vakfının kurulacağı ve vakfın kurumlar vergisinden (iktisadi işletmeler hariç), yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, her türlü muameleler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemlere ilişkin damga vergisi ve harçtan muaf tutulacağı, vakfa yapılacak bağış ve yardımların da gelir ve kurumlar vergisi matrahından indirilebileceği	Ek Madde 164											X			
En az %50 burslu Vakıf üniversitelerinin personel ücretlerinden kesilecek gelir vergisi tutarlarının aktarıldığı özel hesaba ilişkin istisna	Ek Madde 177												X	X	X
2813 sayılı Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumunun Kurulmasına İlişkin Kanun															
(13) Kurumun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafıdır.	Madde 5											X	X	X	X
2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu															

⁷⁰ Bilkent Üniversitesi personel ücretlerinden kesilecek gelir vergisi tutarlarının aktarıldığı özel hesaba ilişkin istisna.

Siyasi Parti mal varlığından elde edilen gelirler hariç olmak üzere, diğer kaynaklardan elde edilen gelirlerden hiçbir surette vergi, resim ve harç alınmaz.	Madde 61												X	X	X	X
2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu																
Kurum ve kuruluşlarına yapılacak her türlü bağış, yardım ve vasiyetler vergi, resim ve harçlardan muafır. Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Kurum ve kuruluşlarına makbuz karşılığında yapılacak nakdi ve aynı bağışlar Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunları hükümlerine göre yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden ve Kurum kazancından indirilir. Kurum ve kuruluşlarınca hizmetin gereği olarak ithal edilen makine, teçhizat, malzeme ve yayınlar gümrük vergisi ve buna bağlı vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 20												X	X	X	X
2863 sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu																
(c) Bu maddede belirtilen hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.	Madde 17												X	X	X	X
Tapu kütüğüne "korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır" kaydı konulmuş olan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerinde kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muafır. Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, TBMM, MSB, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi Maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muafır. Koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.	Madde 21												X	X	X	
2866 sayılı Öğrencilerle İlgili Bazı Basılı Evrakın Millî Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması, Bastırılması Ve Satılması Hakkında Kanun																
MEB veya MEB Vakfınca bastırılan ve sattırılan üçüncü Maddede adı geçen basılı evrakın geliri,	Madde 4												X	X	X	X

her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.																			
2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu																			
Yüksek Kuruma ve bağlı kuruluşlarına yapılacak bağış ve yardımlar her türlü vergi, resim ve harçtan muafır	Madde 101													X	X	X	X		
2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu																			
(d) Bu bentte düzenlenen satış ve devir işlemleri her türlü harçtan, bu işlemlere ilişkin düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve değerli kâğıt bedellerinden istisnadır.	Madde 20													X	X	X	X		
2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu																			
MİT Müsteşarlığına yurt dışından sağlanacak her türlü silah, araç, gereç ve malzemeler her ne yolla sağlanırsa sağlansın gümrük ve her türlü vergi, resim ve harçlardan muafır.	Madde 23													X	X	X			
2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu																			
Millî savunma inşaat ve tesisatı için gerekli görülen gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyet ve tasarrufunda veya ruhsatname ile intifaları altında bulunmayan kireç, taş ve kum ocaklarını, hiçbir resim ve ücrete tabi olmadan kullanmaya MSB yetkilidir. Bayındırlık, Köy İşleri ve Kooperatifler bakanlıkları ile T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü de aynı sebep ve şartlarla, demiryolu hattının veya karayolunun veya su tesislerinin her yönündeki, gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyet ve tasarrufunda veya ruhsatname ile intifaları altında bulunmayan kireç, taş ve kum ocaklarını hiçbir resim ve ücrete tabi olmadan kullanabilirler.	Madde 28													X	X	X			
2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu																			
Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun ihtiyacı için yurt dışından getirilecek radyo ve televizyon vericileri, stüdyo cihazları, işletme malzemesi ve yedekleri ile yayınlarda kullanılan alet ve edevat, program yüklü film ve bantları; damga resmi dahil, gümrük vergi ve resimleri, belediye hissesi ve harçlarından muafır. Kurumun iktisap ettiği ve edeceği radyo ve televizyon verici ve aktarıcı binaları emlak vergisi ve tapu harçlarından muafır.	Madde 48													X	X	X	X		
2960 sayılı Boğaziçi Kanunu																			
Bu Kanun hükümlerine göre yapı hakkı verilmeyip ticari geliri de olmayan arsalar ile	Madde 17													X					

üzerinde kültür ve tabiat varlığı bulunan arsalar emlak vergisinden muaftır.																			
2982 sayılı Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması hakkında kanun																			
Bu Kanun hükümlerine göre uygulanacak istisna ve muafıklar; veraset ve intikal vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, emlak vergisi, harçlar ve resimler ile Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, resim ve harçları kapsar	Madde 2															X	X	X	X
Konut inşaatı veya kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar için arazi veya arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, satış vaadi sözleşmesi, intifa hakkı, iştirak hakkı, alım, satım, kira, geri alma, geri verme, ifraz, tevhit, tescil, cins değişikliği, rehin tesis ve terkin, ipotek tesis ve terkin, ıslah, değişiklik işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar, ikinci Maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır.	Madde 3															X	X	X	X
a) Arazi ve arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle konut olarak kullanılacak binalar, bağımsız bölümler veya katların (Eklentiler veya ortak yer payları dahil) meydana getirilmesi ve bunlardan ticari maksatla inşa edilenlerin, devir ve iktisapları ile ilgili işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar, b) Konut edinmek isteyenlere kredi verilmesi (Köyler dahil) hakkındaki işlemler ile bu konuda düzenlenen kağıtlar ve bu kredi muameleleri dolayısıyla her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaba alınan paralar, c) Konut yapı kooperatifleri üyelerinin üyelik aidatı ile ek ödemeleri dolayısıyla konut yapı kooperatifleri lehine düzenledikleri kağıtlar. İkinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır. Ancak net 150 m ² 'yi geçen konutlara bu Madde hükmü uygulanmaz.	Madde 4															X	X	X	X
Sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin ve bunların birlikleri ile vakıfların kalkınmada öncelikli yörelerde yapacakları Devletçe teşviki öngörülen yatırımlar dolayısıyla, her ne suretle olursa olsun bina iktisapları, arsa ve arazi üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle binalar, bağımsız birimler veya katlar meydana getirmeleri ve bunların devirleri ile ilgili işlemler ve bu işlemler dolayısıyla	Madde 5															X	X	X	X

düzenlenen kağıtlar ikinci Maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır.																			
2983 sayılı Tasarrufların Teşviki Ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun																			
Gelir ortaklığı senetlerine ödenen gelirler ile 5 yıl vergiden yüzde yüz (% 100) ve müteakip 3 yıl yüzde elli (% 50) muaf olup, Bu Kanun hükümlerine göre çıkarılan gelir ortaklığı senetleri ile bu senetler ile ilgili gider ve işlemler, bu konuda düzenlenen kağıtlar, bu Kanun kapsamındaki Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve tesislerinin gerçek ve tüzel kişilerin ortaklığına açılmasına ve işletme hakkı verilmesine dair bütün işlemler ve bunlarla ilgili bütün kağıtlar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.	Madde 14												X	X	X	X			
3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu																			
Uygulayıcı kuruluş tarafından arazi toplulaştırma projelerinin uygulanması esnasında, elbirliği mülkiyet olarak tescilli parsellerin, paylı mülkiyete dönüştürülmesi işlemlerinin resen gerçekleştirilmesi ve tapuya kayıtlı olup tescile esas belgesine aykırılığı tespit edilen hisse hatalarının resen düzeltilmesi işlemleri her türlü gider, vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 16																X	X	X
3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun																			
Bu Kanuna göre verilen kararlar hiçbir vergi, harç ve resme tabi değildir.	Madde 18													X	X	X	X		
3194 sayılı İmar Kanunu																			
Bu madde kapsamındaki terkinler hiçbir şekilde resim, harç ve vergiye tabi değildir.	Madde 11													X	X	X	X		
Onaylanmış imar planlarında, birinci fıkrada yazılı yerlerdeki arsa ve arazilerin, bu Kanunda öngörülen düzenleme ortaklık payı oranı üzerindeki miktarlarının mal sahiplerince ilgili idarelere bedelsiz olarak terk edilmesi halinde bu terk işlemlerinden ayrıca emlak alım ve satım vergisi alınmaz.	Madde 13													X		X	X		
Yeniden ruhsat alınması durumunda; bağımsız bölümlerin brüt alanı artmıyorsa ve nitelik değişmiyorsa ruhsat, hiçbir vergi, resim ve harca tabi olmaz.	Madde 21													X	X	X	X		
3212 sayılı Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurtiçi Alımların Yapılması ve Eğitim																			

(Yeni kurulacak olanlar hariç olmak üzere); a) Vakıfların çeşitli şirketlerdeki hisselerine, b) Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı ortaklığına, Daha önceki mevzuat ile tanınan vergi, resim ve harç muafiyet ve istisnalarına ilişkin hükümlerin uygulanmasına devam olunur.																			
3259 sayılı İslam Kalkınma Bankasına Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun																			
İslam Kalkınma Bankası; Varlıkları, gelirleri, karları ve her türlü işlemleri, b) Yaptığı işlemler sebebiyle her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldığı paralar ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, c) Her türlü menkul ve gayrimenkul mal iktisapları ile bunların devir ve temlikleri, Dolayısıyla mükellef olduğu her türlü vergi, resim ve harçtan muafır. Bankaya, sermayeye iştirak nispetinde ödenecek kar payları Kurumlar Vergisinden müstesnadır.	Madde 1																		
3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun																			
Bu Kanuna göre yapılacak spor müsabaka ve gösterilerinden elde edilecek gelirler Katma Değer Vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 17																		
Bağımsız federasyonların tüm gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafır	Ek Madde 9																		
GSB, TFF ve bağımsız spor federasyonlarına tescil edilmiş olan ve Türkiye'de faaliyette bulunan spor kulüpleri ve sportif alanda faaliyette bulunan sermaye şirketleri tarafından sporculara ödenen ücretlerden tevkif edilerek ilgili vergi dairesine kanuni süresinde beyan edilen ve ödenen gelir vergisinden GSB'nin talebi üzerine Hazine ve Maliye Bakanınca uygun görülen pay, GSB adına açılacak özel hesaba HMB'nca aktarılmasına ilişkin düzenleme	Ek Madde 12																		
3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu																			
Bu Kanunla kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları; a) Kurumlar Vergisinden, (iktisadi işletmeler hariç), b) Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden, c) Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ve yapacakları tüm muameleler dolayısıyla her türlü vergi, resim,	Madde 9																		

harç ve fonlardan, d) Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğünce vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından, e) Her türlü döner sermaye ücretlerinden, Muafır.																			
3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu																			
Aday çırak, çırak ve öğrencilere ödenecek ücretler her türlü vergiden müstesnadır.	Madde 25													X	X	X	X		
3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu																			
Bu Kanunla kurulan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı; a) Kurumlar vergisinden (iktisadi işletmeler hariç), b) Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, c) Yapılacak her türlü muameleler dolayısıyla damga vergisinden, Muafır. Vakfa yapılacak bağış ve yardımlar; her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 3																		
3402 sayılı Kadastro Kanunu																			
Bu Maddenin uygulanmasında yapılacak ifraz, tescil, cins değişikliği, el değiştirme, hisse değişikliği gibi hukuki işlemlerden kadastro harcı hariç, hiçbir vergi, resim ve harç alınmaz.	Madde 44													X	X	X	X		
3561 sayılı Mal Memurlarının Kayyım Tayin Edilmesine Dair Kanun																			
Kayyımlıkla ilgili işlemler, her türlü vergi, resim, harç, katkı payı gibi mali yükümlülüklerden müstesnadır.	Madde 2													X	X	X	X		
3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun																			
1- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, a) Kurumlar Vergisinden, (İktisadi İşletmeler Hariç) b) Yapılacak bağış ve yardımlar nedeni ile Veraset ve İntikal Vergisinden, c) Yapacakları her türlü muameleler dolayısıyla lehte tahakkuk edecek faizler banka ve sigorta muameleleri vergisinden, d) 15'inci Maddede sayılan gelirleri ile bu gelirlerle ilgili olarak yapılan bütün işlemler, sahibi olduğu taşınmaz mallar her türlü vergi, resim ve harçtan, Muafır.	Madde 17													X	X	X	x		
3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu																			
Bu Kanuna istinaden açılacak davalar için mahkeme harç ve masrafları alınmaz.	Madde 58													X	X	X	X		
3646 sayılı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Adına Tescil Edilecek Taşınmaz Mallar Hakkında Kanun																			

Bu Kanun uyarınca yapılacak tescil işlemleri, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 6														X	X	X	X
3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanun																		
Piyango İdaresinin hasılatı ile bilet, liste ve ilanları ve resmi dairelerle olan muhaberatı, keşidede kazananların ikramiye ve amortileri; Devlet, belediye ve hususi idarelere ait her türlü vergi ve resimden muaftır.	Madde 9														X	X	X	X
3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu																		
Bu Kanun hükümlerine göre aylık alan maluller ile hayatını kaybedenlerin dul ve yetimlerine yapılan gayrimenkul hibeleri veraset ve intikal vergisinden, devir işlemleri harçlarından ve döner sermaye ücretlerinden ve bu işlemler nedeniyle düzenlenecek kağıtlar için tahakkuk edecek damga vergisinden müstesnadır.	Madde 21														X	X	X	X
3780 sayılı Milli Korunma Kanunu																		
III- Malumatın alakalıları tarafından doğru ve tam olarak Hükümetçe tayin olunan müddet içinde verilmesi mecburidir. Bu beyannameler damga resminden muaftır.	Madde 14														X	X	X	
IV- Bu Maddede yazılı vesikalar damga resminden muaftır.	Madde 21														X	X	X	
III- 31 inci Maddenin V'inci fıkrası mucibince verilecek vesikalarla bu kanunun tatbikine memur makamlara gönderilecek şikâyet ve ihbarlar ve 47 inci Maddede zikredilen müsbet evrakın suretleri ve umumi hesap vaziyetleri damga resminden ve sair rüsum ve vergilerden muaftır.	Madde 50														X	X	X	
3796 sayılı İstanbul Kentinde Yapılacak Olimpiyat Oyunları Kanunu																		
Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu; Olimpiyat oyunlarından elde ettiği gelir ile her türlü işlemleri ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, Yurt içi ve yurt dışında yaptığı mal ve hizmet alımı ve harcamaları, Bu Kurula yapılan bağış ve yardımlar, Dolayısıyla mükellef olduğu her türlü vergi (katma değer vergisi hariç), resim ve harçtan muaftır.	Madde 13														X	X	X	
3833 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planının Gerçekleştirilmesi Maksadıyla Gelecek Yıllara Sâri Taahhütlere Girişme Yetkisi Verilmesi Hakkında Kanun																		
Silah sistemleri, silah, mühimmat, araç, gereç ve malzemelerin dışalımını her türlü vergi, resim, harç, zam, ardiye ücreti ve fon kesintilerinden müstesnadır.	Madde 4														X	X	X	

Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatının ihtiyacı olan hampetrol, akaryakıt ve mademi yağlar, yalnız petrol istihsalinde kullanılan kimyevi müstahzarlar ve makina yağı istihsalinde kullanılan katkı Maddeleri (addetifler) dışalımı ve bunların yurtiçinde üretilenlerinin teslimi, gümrük vergisi, belediye hissesi, ithalde alınan damga resmi, ulaştırma altyapıları resmi, akaryakıt tüketim vergisi ile Hazineye, katma bütçeli idarelere, özel idarelere ve belediyelere ait her türlü vergi (KDV hariç) resim, harç, zam ve ardiye ücretlerinden müstesnadır.	Madde 5											X	X	X	
3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü Ve İskanma Dair Kanun															
Göçmenlerin kendilerine ait zati ve ev eşyalarının tamamı ile mülkiyetinin kendilerine ait olduğu belgelenen her türlü eşya ve damızlık hayvan, bir defada Türkiye'ye getirilmek koşuluyla Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisi dahil her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 4											X	X	X	X
3836 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun															
Bu Kanun uyarınca yapılacak işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 4											X	X	X	X
3838 sayılı Erzincan, Gümüşhane Ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti İle Şırnak Ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar Ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun															
Bu madde kapsamındaki sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu uygulamadan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler Katma Değer Vergisi de dahil olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Erzincan Depremi Rehabilitasyon ve Yeniden Yapılandırma Projesi kapsamında İthal edilen bu mallar gümrük resminden, bu resimle birlikte alınan diğer vergi, fon ve resimlerle Belediye ve Hazine hisselerinden muaftır.	Madde 19											X	X	X	X
3867 sayılı Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşletirilmesi Hakkında Kanun															
Bu kanunun tatbiki dolayısıyla yapılacak bilumum nakli mülkiyet ve ferağ muameleleri her	Madde 14											X	X	X	X

türlü vergi, resim ve harçtan muafır.																			
3942 sayılı Devlet Konservatuvuru ve Riyaseti cumhur Senfoni Orkestrası Tarafından Verilecek Temsil ve Konserlerin Giriş Ücretine Tabi Tutulması Hakkında Kanun																			
Bu Kanunda işaret edilen zevatlar temsil veya konserlere ücretsiz olarak girerler ve bunlardan hiçbir resim alınmaz:	Madde 2												X	X	X	X			
3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun																			
Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde idare ile sermaye şirketi veya yabancı şirketin yapacağı bütün iş ve işlemler 1.7.1964 tarihli ve 488 sayılı Kanuna göre alınan damga vergisi ile 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Kanun uyarınca alınan harçlardan muafır.	Madde 12												X	X	X	X			
4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun																			
a) Bu Kanun hükümleri gereğince yapılacak özelleştirme uygulamalarına ilişkin işlemler (danışmanlık hizmet alımları ile nihai devir işlemlerine ilişkin sözleşmeler dâhil) Katma Değer vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muafır. İdarenin taraf olduğu dava ve takiplerde, İdare her türlü harçtan muafır... c) Özelleştirme programında bulunan kuruluşlardaki sermaye artışlarında ticaret siciline tescil işlemleri ve Sermaye Piyasası Kurulu kayıt işlemlerinden vergi, resim, harç, katkı payı ve benzeri şekilde hiçbir ücret alınmaz. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin olarak Rekabet Kurulunca verilen kararlar uyarınca, kuruluşun devrinden önce veya sonrasında ait bölünme ve devir işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 27												X	X	X	X			
4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun																			
Kurumun gelirleri, Kurumlar Vergisinden; yapılacak bağış ve yardımlar nedeniyle Veraset ve İntikal Vergisinden; yapılacak her türlü muameleler dolayısıyla lehte tahakkuk edecek faizler Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden; Kurumun gelirleri ve bu gelirlerle ilgili olarak yapılan bütün işlemler, taşınmaz mal alım ve satımında her türlü vergi, resim ve harçtan; Kuruma alınacak taşıtlar Taşıt Alım Vergisinden ve Damga Resminden muafır.	Madde 63												X	X	X	X			
4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun																			

Bu kanun hükümlerine tevfikan yapılacak müracaat ve her türlü tetkik ve muamelelerden hiçbir resim ve harç alınmaz.	Madde 35														X	X	X	X
4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun																		
Bu kanunun tatbikatından mütevellit muameleler dolayısıyla tanzim olunacak bilcümle evrak ve alakalılar tarafından vuku bulacak her türlü müracaat ve itirazlar bilcümle resimler, harçlar ve kaydiyelerden muaftır.	Madde 10														X	X	X	X
4123 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun																		
Bu madde kapsamındaki işlemler ithalde alınan her türlü fonlar ile vergi, resim ve harçlardan muaftır.	Ek Madde 6														X	X	X	X
4325 Sayılı Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesi ile 193 Sayılı GVK'de Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																		
Kanunda belirtilen illerde 10 ve üzeri işçi çalıştıran gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin kazanç istisnası.	Madde 3	X	X															
4325 sayılı Ankara Elektrik ve Havagazi ve Adana Elektrik Müesseselerinin İdare ve İşletmeleri Hakkında Kanun																		
Şirketler zamanında gümrük muafiyet muameleleri tekemmül ederek geçirilmiş ve tesisatta kullanılmış veya halen müesseseler ambarın da mevcut eşya ve malzeme ile muafiyet hükümlerinden istifade olunarak geçirilmiş olup muafiyet muameleleri bu kanunun mer'iyeti tarihinden sonra tekemmül edecek malzeme ve eşyayı işletme müesseseleri tesislerinin her sahasında kullanmak salâhiyetini haiz olup bu tarzda istimalden dolayı mezkûr eşya ve malzeme için vergi ve resim aranmaz.	Geçici Madde 4														X	X	X	
4342 sayılı Mera Kanunu																		
Yapılan kamulaştırma ve değişim ile ilgili işlemler ve düzenlenen kâğıtlar Katma Değer Vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç ve katkı payından müstesnadır.	Madde 14														X	X	X	X
4357 sayılı Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına ve Bu Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek Sağlık ve İctimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin Alacaklarına Dair Kanun																		

Sandığın gelirleri bilumum vergi, resim ve harçlara tabi değildir.	Madde 14																	X	X	X	X	
4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu																						
Fon, damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 53																		X	X	X	X
Esnaf Ahilik Sandığı, damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu muafiyetin, 193 sayılı Kanun ile 5520 sayılı Kanun uyarınca yapılacak vergi kesintilerine şümulü yoktur. Esnaf Ahilik Sandığı ödeneği damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.	Ek Madde 6																		X	X	X	X
Bu madde kapsamında yapılan ilave istihdama gelir vergisi stopajı teşviki uygulanır. Bu madde kapsamında yapılan ücret ödemelerine ilişkin düzenlenen kâğıtlara ait damga vergisinin aylık brüt asgari ücretin prim ödeme gün sayısına isabet eden kısmı beyan edilmez ve ödenmez.	Geçici Madde 21																			X	X	X
4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun																						
Banka, bu madde kapsamında sayılan işlemleri ile bu madde kapsamında doğacak olan vergilerden muaftır.	Madde 17																		X	X	X	
4457 sayılı Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																						
Kurumun, bu Kanun kapsamında elde ettiği gelirler kurumlar vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan, düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Madde 22																		X	X	X	X
4473 sayılı Yangın, Yer Sarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Üğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun																						
Yenileme işine mütaallik bircümle evrak, kayıtlar ve bunların suretleri ve bu husustaki muameleler her nevi rüsum ve harçtan muaftır. Yenileme büroları veya mahkemeler tarafından verilecek vesikalarn ibrazı üzerine noterlerde, suretlerini çıkaracakları evrak için yazı ücretinden başka hiçbir resim ve harç ve ücret isteyemezler.	Madde 46																		X	X	X	X
4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																						
Bu Kanun uyarınca oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar, gelir ve kurumlar vergileriyle fonlardan istisnadır. Türk Uluslararası Gemi Siciline kaydedilecek gemilere ve	Madde 12																			X	X	X

yatlara ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi ve navlun mukaveleleri; damga vergisine, harçlara, banka ve sigorta muameleleri vergisine ve fonlara tâbi tutulmazlar. Türk Uluslararası Gemi Sicilinde kayıtlı gemilerde ve yatlarda çalışan personele ödenen ücretler gelir vergisi ve fonlardan müstesnadır.																			
4538 sayılı Euro'nun Hukuki Araçlara Etkisi ile Akaryakat Tüketim Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
(b) EURO'nun kullanıma girdiği tarihten önce veya sonraki dönemde ulusal para birimi cinsinden akdedilmiş sözleşmeler ile gerçekleştirilmiş diğer hukuki işlemlerde ulusal para birimine, komisyon, faiz ve diğer masraflara gönderme yapan hükümlerin EURO cinsinden değiştirilmesi için düzenlenecek kağıtlar hakkında 1.7.1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri, uygulanmaz.	Madde 7																		
4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu																			
OSB tüzel kişiliği, bu Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Atıksu arıtma tesisi işleten bölgelerden, belediyelerce atıksu bedeli alınmaz.	Madde 21																		
4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun																			
Bu Kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatifler ve birliklerin bu madde kapsamında yer alan faaliyetleri yine bu maddede sayılan vergi ve harçlardan müstesnadır.	Madde 6																		
4586 sayılı Petrolün Boru Hatları İle Transit Geçişine Dair Kanun																			
Transit petrol boru hatları projesine ait boru hattı ve ilgili tesislerin, petrol sicili ve tapu siciline tescilinden harç alınmaz.	Madde 11																		
4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun																			
2. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar yapılmış olan ve bu madde kapsamında sayılan ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz ve bundan sonra her ne ad altında olursa olsun, bu mahiyette ödeme yapılmaz. 4. Bu Kanun çerçevesinde yapılacak işlemler ve bu işlemlere ilişkin olarak düzenlenecek kağıtlar, her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.	Madde 3																		
4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun																			

Kurum ve Kurumun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 16														X	X	X	X
4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf Ve Yatırım Sistemi Kanunu																		
Bu maddeye göre birikimlerin aktarımı, aktarım işleminin bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren beş yıl içerisinde gerçekleştirilmesi şartıyla, her türlü vergi, resim ve harçtan müstesna olup, intibak ettirilen ve emeklilik sözleşmesi imzalamış katılımcılardan sisteme giriş aidatı alınmaz ve masraf kesintileri yapılmaz. Beşinci fıkrada belirtilen aktarımın yapılması amacıyla gerçekleştirilen taşınmaz veya iştirak hissesi satışından doğacak kazancın, bu kapsamda aktarılan kısma isabet eden tutarı kurumlar vergisinden müstesnadır. Beşinci fıkrada yapılan işlemler her türlü harçtan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden, lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır.	Geçici Madde 1														X	X		
4636 sayılı Millî Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığının Kuruluşu Ve Görevleri Hakkında Kanun																		
Başkanlığın her türlü faaliyet ve gelirleri; katma değer vergisi hariç olmak üzere Hazineye, katma bütçeli idarelere, belediyelere ve özel idarelere ait her türlü vergi, resim, harç, fon, zam ve ardiye ücretlerinden muaftır.	Madde 8														X	X	X	X
4645 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal Ve Malzemenin Satış, Hibe, Hek Ve Hurda Durum Ve İşlemleri İle Hizmet Satışına Dair Kanun																		
Bu Kanun hükümlerine göre sağlanacak ihtiyaçlar ve bunlarla ilgili muameleler katma değer vergisi ve damga vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç ve resmi kuruluşlara ait ardiye ücretlerinden muaftır.	Madde 4														X	X	X	X
4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Kanunu																		
Teknoloji geliştirme bölgeleri kurulmasında sorumlu yönetici şirketler bu Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergiden muaftır. Yönetici şirketler ile bu bölgelerde faaliyette bulunan şirketlerin anılan bölgelerdeki araştırma ve geliştirme	Geçici Madde 2 ⁷³			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

⁷³ 2015: 31/12/2023 tarihine kadar yönetici şirketlerin Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları ile Bölgede çalışan AR-GE ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin istisna olması.

faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar 31.12.2013 tarihine kadar Gelir ve Kurumlar vergisinden istisnadır.																			
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde elde edilen kazançlar istisnası.	Madde 8	X	X											X	X	X	X		
İhtisas TGB'leri, bu Kanun hükümlerine tabi olup, Bölgelere sağlanan destek, teşvik, muafiyet ve istisnalardan aynen yararlanırlar.	Ek Madde 1													X	X	X	X		
Bu Kanun kapsamında yürütülen yazılım, AR-GE, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesnadır	Ek Madde 2													X	X	X	X		
Teknokent Sermaye Desteği İndirimi	Geçici Madde 4													X	X	X	X		
4697 sayılı Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																			
Çiftçilere yapılan doğrudan gelir desteği ödemeleri için kayıt sistemi oluşturulması amacıyla, ilgililerin isteği üzerine gayrimenkullere ilişkin olarak verilecek kayıt ve belge örnekleri için tapu harcı, eğitime katkı payı, özel işlem vergisi ve döner sermaye ücreti aranmaz.	Geçici Madde 2													X	X		X		
4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu																			
Bu kapsamda düzenlenecek fesih namelerden ve devredilecek sözleşmelerden damga vergisi alınmaz.	Geçici Madde 4																X	X	
4743 sayılı Malî Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları hükümleri kapsamında düzenlenecek finansal yeniden yapılandırma sözleşmeleri ile ilgili kâğıtlar damga vergisinden ve yapılacak işlemler harçlardan,d) Çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler kapsamında kullanılan ve kullanılacak krediler kaynak kullanımı destekleme fonundan, ve diğer benzeri vergi, resim, harç, fon yükümlülüklerinden (4306 sayılı Kanun uyarınca ödenmesi gereken Eğitime Katkı Payı hariç) istisna edilmiştir.	Madde 3													X	X	X	X		
4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun																			

Bu maddede sayılan gider, işlemler ve kâğıtlar, ... her türlü vergi, resim, harç ve fondan istisnadır.	Madde 15 ⁷⁴																	X	X	X	X	
4785 sayılı Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklennesine Ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																						
Ormanın geri verilmesine mütaallik tescil muameleleri her türlü harç ve resimden muaftır. 4857 sayılı İş Kanunu	Ek Madde 2																		X	X	X	X
Süresi bir yıl ve daha fazla olan İş sözleşmeleri damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.	Madde 8																		X	X	X	X
İşten ayrılan işçiye, işveren tarafından verilen belgeler her türlü resim ve harçtan muaftır.	Madde 28																		X	X	X	X
Bu maddeye göre verilen pusulalarla ilgili işlemler damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.	Madde 37																		X	X	X	X
İşçi ve işverenlerle bunların meslek kuruluşları tarafından kendilerini ilgilendiren ve iş hayatına ilişkin işlerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yazı ile başvurma halinde bu dilekçeler ve bunlarla ilgili tutanak, evrak, defter ve işlemler damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.	Madde 94																		X	X	X	X
4865 sayılı Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Kurulması Hakkında Kanun																						
Enstitü ve Enstitünün gelirleri damga vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 18																		X	X	X	X
Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsünün yaptığı faaliyetlerden elde ettiği gelirler dolayısıyla kurumlar vergisi açısından iktisadi işletme oluşmaması	Ek Madde/1																					X
4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu																						
a) Kuruma ait taşınır ve taşınmaz mallar ile bunların alım ve satım işlemleri ve bunlardan elde edilen hak ve gelirler, b) Kurum tarafından açılan ve Kurumun taraf olduğu davalar ve icra kovuşturmaları ile ilânlar, c) Satışı yapılan veya satın alınan gayrimenkullerle ilgili tapu işlemleri, d) Kurumca yapılan bütün işlemler ve bu işlemler için ilgililere verilmesi veya bunlardan alınması gereken yazı ve belgeler ve bunların suretleri, ilgili kanunlarda Kurumun adı veya kuruluş kanununda	Madde 23																		X			X

⁷⁴ Müsteşarlık tarafından borçlu sıfatıyla veya Hazine garantileri ile sağlanan; a) Program kredisi ve proje kredilerinin temini, ikrazi, devri, tadili veya uzatılmasına ilişkin işlemler ve kâğıtlar, b) Uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan finansman araçları ile yapılacak borçlanma anlaşmalarında öngörülen ödemeler, işlemler ve kâğıtlar ve bu piyasalarda ihraç edilen menkul kıymetler, c) Devlet dış borçlarının uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan türev ürünler dahil olmak üzere her türlü finansal araçlar vasıtasıyla yönetilmesine veya yeniden yapılandırılmasına ilişkin anlaşmalarda öngörülen işlemler ve kâğıtlar, d) Devlet dış borçları ile ilgili kredi anlaşmalarında öngörülen bütün ödeme ve işlemler (dış proje kredileri çerçevesinde yapılacak ödemeler dahil, kredilerin kullanımları hariç), Her türlü vergi, resim, harç ve fondan istisnadır. Bu Kanun kapsamında sağlanan hibeler ile Avrupa Birliğinden sağlanan hibelerin temini, devri, tadili ve kullanımına ilişkin işlem ve kâğıtlar da yukarıdaki istisnalardan yararlanır. 7/A Maddesi kapsamında gerçekleştirilecek işlemler ve ihraç edilecek kira sertifikaları ile kira sertifikalarının ihracına ilişkin işlem ve kâğıtlar, damga vergisi ve harçlardan ... müstesnadır.

yazılı olmasa dahi her türlü vergi, resim ve harç ile belediyelerde yürütülecek her türlü hizmet karşılığında alınan ücretler ve Kurumun doğrudan doğruya hizmetlerinden yararlanmadığı fon ve kuruluşlara katkı paylarından muaftır.																			
4911 sayılı Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilemeyen Kısımının Devlet Garantisi İle Karşılanması Hakkında Kanun																			
Devlet garantisi bedeli, katma değer vergisi hariç olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 7												X	X	X	X			
4920 sayılı Devlet Orman İşletmelerinin Bazı Vergilerden Muaf Tutulması Hakkında Kanun																			
Orman İşletmelerinin ağaçlama, kesim, tomruklama, ölçme, imal yerine taşıma, her türlü orman yolları ve köprüleri ve su işleri ve su nakliyatı yapma, orman temizleme ve kökleme, odun, kömür yapma ve taşıma gibi ormancılık işlerinde çalıştırılan işçilerin gündelikleri her çeşit vergi ve resimden muaftır.	Madde 3													X	X	X	X		
4933 sayılı İnönü Armağanları Kanunu																			
İnönü Armağanları her türlü vergi resim ve harçlar dışında tutulur.	Madde 13													X	X	X	X		
4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu																			
Akademiye yapılacak aynı, nakdi ve sair yardım, bağış ve vasiyetler, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Akademinin tesis, bina ve arazileri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Akademi faaliyetlerinden elde edilecek kazançlar, kurumlar vergisine tâbi değildir.	Madde 36													X	X	X			
5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																			
Enstitünün gelirleri, işlemleri ve gayrimenkulleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 25													X	X	X	X		
5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
5084 Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda belirtilen istisna	Madde 3-4	X	X																
Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu Kanunun 2nci maddesi kapsamındaki il ve ilçelerdeki işletmelerinde çalıştırdıkları işçilerin en az 10 işçi olması şartıyla bu işletmelerde çalışan işçilerin gelir vergisi stopajları toplamının organize sanayi bölgelerinde tamamı diğer yerlerde ise %80 i	Madde 3/A			X	X	X	X	X	X										

kanunda belirtilen sürelerle sınırlı olmak üzere terkin edilir.																						
Cazibe Merkezleri Programı kapsamında indirimli kurumlar vergisi	Ek Madde 1																		X	X	X	
5086 sayılı Yabancılar İkinci El Taahhüt Satış Hakkında Kanun																						
Bu madde kapsamında yer alan satışlar harç ve damga vergisinden istisnadır.	Madde 3																		X	X	X	X
5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Kredi Verilmesine İlişkin Kanun																						
Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunca verilecek burs-kredi taahhüt senetlerinin noterde tanzim ve tasdik edilmesine ilişkin iş ve işlemler; vergi, resim ve harca tâbi değildir.	Madde 4																		X	X	X	X
5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu																						
Birliğe ait her türlü taşınır ve taşınmaz mallar, bunların alım, satım, inşaa ve kullanımları ile birlikçe yürütülen hizmet ve faaliyetler damga vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç ve katkı payından muaftır.	Madde 19																		X	X	X	X
5225 Sayılı Kültür Yatırımlarını Ve Girişimlerini Teşvik Kanunu																						
b) Gelir vergisi stopajı indirimi; bu Kanun uyarınca belge almış kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım veya girişimde çalıştıracağı işçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin, yatırım aşamasında üç yıl aşmamak kaydıyla % 50'si, işletme aşamasında ise yedi yıl aşmamak kaydıyla % 25'i, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilir.	Madde 5																		X	X	X	X
5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun																						
Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak yapılacak başvurular, bildirimler, düzenlenecek belgeler, resmî mercilerce ve noterlerce yapılacak işlemler ile bu Kanunda belirtilen amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere yapılacak bağış ve yardımlar, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 15																		X	X	X	X
5234 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																						
Bu Madde uyarınca temin edilecek arsa ve araziler ile yeniden inşa edilecek veya onarılabacak alt ve üst yapılarla ilgili; harita, imar ve parselasyon planları, ifraz, tevhit, tescil, ihale, sözleşme,	Geçici Madde 6																		X	X	X	X

ruhsatname ve sair işlemler, verilecek beyanname, taahhütname ve sözleşmeler ile tapu ve kadaströ müdürlükleri dahil tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak işlemler her türlü vergi, resim, harç, fon, pay ve ücretten muafır.																			
5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu																			
Bu Kanuna göre tanığa verilecek tazminat ve giderler, hiçbir vergi, resim ve harç alınmaksızın, ödenir.	Madde 61																		
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu																			
İl özel idaresinin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmaz malları ile bunların inşa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarından muafır.	Madde 8																		
5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																			
Liman sahasında kalan Hazinesinin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kullanımına ilişkin olarak, TCDD Genel Müdürlüğü adına tahakkuk ve tebliğ edilen ecrimisillerin tahsilinden vazgeçilir. T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü, taşınmazların alımı, kamulaştırma, parselasyon, tevhid, ifraz, irtifak hakkı tesisi ve terkini işlemleri; katma değer vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, döner sermaye ve hizmet ücretlerinden muafır.	Madde 32																		
Madde kapsamında DHMİ'nin sermayesinin artırılmasından doğan kazançların kurumlar vergisinden, bununla ilgili işlemlerin her türlü vergi ve harçtan istisna olması	Madde 33																		X
5362 sayılı Esnaf Ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu																			
Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşlarının, iktisap ettikleri ve edecekleri gayrimenkuller ile bu kuruluşların görevleri dolayısıyla elde ettikleri gelirler, katma değer vergisi ve emlak vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.	Madde 65																		
5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu																			
Bu Kanun hükmüne göre oluşturulacak havuzun gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 7																		
5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun																			

Yenileme alanlarındaki uygulamalar her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muafır.	Madde 3																			X	X	X	X
5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun																							
Devir işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 4																						
5393 sayılı Belediye Kanunu																							
Belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muafır.	Madde 16																						
5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu																							
Sulh hukuk mahkemeleri nezdinde mirasçılar veya Bakanlıkça bu Kanun kapsamında açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muafır.	Madde 8/Ç																						
Bu madde kapsamında yapılan işlemler harçlardan düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden istisna ve/veya muafır.	Madde 8/1																						
Bu madde kapsamında yapılan kamulaştırma ve satımlara konu olan işlemler harçlardan, bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Madde 17																						
5411 sayılı Bankacılık Kanunu																							
Fonun iflas idaresi sıfatıyla tahsil ettiği paralar harçlardan muafır.	Madde 106																						
Fon tarafından bu Madde hükümlerine istinaden yapılacak işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan istisna tutulur.	Madde 134																						
Fon her türlü vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 140																						
Kuruluş çıkarmış olduğu yönetmelik kapsamında kurulan varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bununla ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, kuruluş işlemleri de dâhil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 39 uncu	Madde 143																						

işlemler yönünden harçlardan, elektrik ve havagazi tüketim vergisi ve yangın sigortası vergisi hariç olmak üzere ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, harç, katılma payı ile tasdik ücretlerinden, düzenleyeceği kağıtlar nedeniyle damga vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaftır.																			
5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu																			
Bu Kanunun 11. fıkrasına göre Kuruma filen ödenmeyen prim tutarları, gelir vergisi ve kurumlar vergisi uygulamasında gider yazılmaz.	Madde 88								X	X	X	X	X						
5543 sayılı İskân Kanunu																			
Bu Kanun hükümlerine göre kabul edilen göçmenlerin, bir aile veya aile sayılan kişiler ile bir köy, mahalle veya topluluk olarak yurda getirecekleri kullanılmış zati, mesleki ve ev eşyaları bir defaya mahsus olmak üzere gümrük vergileri ile damga vergisinden ve diğer her türlü resim, vergi ve harçlardan muaftır.	Madde 34													X	X	X	X		
Göçmenlerin pasaportları üzerinde yapılacak vize muamelesi ile kendilerine verilecek eşya belgeleri her türlü resim ve harçtan muaftır. Göçmen, göçebe, milli güvenlik nedeniyle ve kamulaştırmadan etkilenen ailelerden iskân edilenlere bu Kanun hükümleri gereğince yapılacak iskân yardımı gümrük ve vergi muafiyeti, tabiiyet, nüfusa ve tapuya tescil ve nakil işlemleri dolayısıyla gerek kendileri tarafından verilecek gerekse ilgili dairelerce düzenlenecek her türlü evrak damga vergisi ile sair resim ve harçlardan muaftır.	Madde 35													X	X	X	X		
(1) Bu Kanun hükümlerine göre temlik edilen arsa, arazi ve yapılardan bu temlik dolayısıyla verasetve intikal vergisi ve ferağ harcı alınmaz; noterlerce yapılacak iskân ile ilgili taahhütname ve borçlanma senetleri ve bu konuda düzenlenen belgeler damga vergisi ve harca tâbi değildir (2) Bu Kanuna göre, gerek borçlandırılarak ve gerekse peşin bedelli olarak verilen bütün arsa, arazi ve yapılar harçsız tapuya tescil edilerek tapu senedi verilir. Temlik, tefviz, borçlandırma ve ipotek işlemleri koyup kaldırma muameleleri, damga vergisi ve harca tâbi tutulmaz.	Madde 36													X	X	X	X		
5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu																			
Kurumun gelirleri, işlemleri ve taşınmazları	Madde 28													X	X	X	X		

her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.																			
5569 sayılı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerinin Mali Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun																			
1/a) Çerçeve anlaşmalar ile sözleşmeler ve bunların belirlediği esaslar uyarınca yapılacak işlemler ve düzenlenecek kâğıtlar 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisi ve 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, ... b) Çerçeve anlaşmalar ve sözleşmeler uyarınca alacaklı bankalar tarafından her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, (3) İstisna uygulaması, sözleşme hükümlerinin borçlu KOBİ'ler tarafından yerine getirilememesi veya getirilmemesi hallerinde alacağın hukukî yollardan tahsili aşamalarında ödenmesi gereken vergi, resim ve harçlar açısından da geçerlidir.	Madde 4													X	X	X	X		
5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu																			
(3) Kaçak ürünlerin ihbarı neticesinde dağıtılacak ikramiyeler damga vergisi hariç her türlü vergi, resim, harçtan muaftır.	Madde 23													X	X	X	X		
5648 sayılı Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun																			
Kurum, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.	Madde 15													X	X	X	X		
5653 sayılı Yunus Emre Vakfı Kanunu																			
(1) Vakıf ve Vakıf tarafından kurulacak Kültür Merkezleri ile enstitüler; a) Kurumlar Vergisinden (iktisadî işletmeler hariç), b) Yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle Veraset ve İntikal Vergisinden c) Sahip oldukları taşınır ve taşınmaz mallar ile yapacakları tüm muameleleri her türlü vergi, resim ve harçtan, ç) Vakıflar Genel Müdürlüğünce vakıflardan tahsil edilen teftiş ve denetleme masraflarına katılma paylarından, muaftır. (2) Vakıf, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara diğer kanunlarla tanınan vergi, resim ve harç istisnalarından yararlanır. (3) Vakfa ve Enstitüye yapılacak bağış ve yardımlar Gelir ve Kurumlar Vergisi matrahından indirilebilir.	Madde 7													X	X	X	X		

istisnadır. Kuruluşunda veya kurulduktan sonra vakıflara bağışlanan taşınır ve taşınmaz mallar Veraset ve İntikal Vergisinden istisnadır.																			
5746 sayılı AR-GE Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun																			
Tasarım indirimi ⁷⁵	Madde 3														X	X			X
AR-GE indirimi	Madde 3/A														X	X	X	X	
Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi iş birliği projelerinde ve teknoloji girişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarına uygulanan indirim	Madde 3/1						X	X	X	X	X	X	X						
Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknoloji girişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi iş birliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personeline gelir vergisi stopajı teşviği	Madde 3/2						X	X	X	X	X	X	X						
Tekno girişim Sermaye Desteği İndirimi	Madde 3/5														X	X	X		
5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu																			
(f) Bu madde uyarınca yapılacak aktarım, katma değer vergisi ve damga vergisi dahil her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali	Madde 6														X	X	X	X	

⁷⁵ (1) Ar-Ge ve tasarım indirimi: Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı (2) 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine göre kurum kazancının ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır. (2) Gelir vergisi stopajı teşviki: Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile bu Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde çalışan tasarım ve destek personelinin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksandört, yüksek lisanslı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksandört ve diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden müstesnadır. (4) Damga vergisi istisnası: Bu Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz. (8) Bu Kanun kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesnadır.

yükümlülüklerden istisnadır.																			
(4) Kurumun bu Madde kapsamındaki alacakların tahsili genel hükümlere tabi olup, her türlü vergi, resim ve yargı harçlarından muafır.	Madde 46												X						
5811 Sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun																			
Gerçek veya tüzel kişilerce, 1/6/2009 tarihi itibarıyla sahip olunan ve yurt dışında bulunan; para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile varlığı kanaat verici bir belgeyle ispat edilen taşınmazlar, 30/9/2009 tarihine kadar YTL cinsinden rayiç bedelle banka veya aracı kuruma bildirilir ya da vergi dairelerine beyan edilir. Vergi dairelerine beyan edilen varlıkların değeri üzerinden % 2-% 5 oranında indirimli vergi tarh edilmesi	Madde 3																		
5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
6009 Sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle hürdaya çıkarılan taşıta ilişkin olarak 31/12/2011 tarihine kadar tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 28/02/2009 tarihine kadar tescil plakasına kesilen idari para cezalarının terkin edilmesi	Geçici Madde 2																		
5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																			
Türkiye'de FIFA, UEFA ve TFF himayesinde gerçekleştirilen müsabakalar ile bu Kanun kapsamında organize edilen müsabakalardan elde edilecek gelirler ve TFF'nin diğer tüm gelirleri vergi, resim ve harçtan muafır.	Madde 11												X	X	X	X			
6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun																			
2) Genel Müdürlük; bu Kanun kapsamındaki görevleri dolayısıyla yapacağı işlemler yönünden, katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç, her türlü vergi, resim, harç ve paydan, tapu ve kadastro işlemlerinden kaynaklanan her türlü döner sermaye ücretinden muafır. (3) Genel Müdürlüğe, bu Kanunla verilen görevlerin ifası için gerekli olup Genel Müdürlükçe satın alınan veya ithal edilen binek araçları hariç, motorlu vasıtalarla, motorlu, motorsuz makine, cihaz, araç-gereç ile bunların yedek parçaları ve	Madde 12												X	X	X	X			

dönüştürülmesi işlemlerinin DSİ veya proje idaresi tarafından resen düzelmesi işlemleri her türlü gider, vergi, resim ve harçtan müstesnadır. Bu madde kapsamında getirilen istisnalar, mükelleflerin veraset ve intikal vergisine ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz. DSİ veya proje idaresi gerekli hallerde asgari tarımsal arazi büyüklüğünün altındaki tarımsal arazileri toplulaştırabilir veya bu madde kapsamında değerlendirmek üzere kamulaştırabilir. Bu maksatla yapılan kamulaştırma ve satımlara konu olan işlemler harçlardan, bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.																			
6207 sayılı Avukatlar Yardımlaşma Kanunu	Madde 2																		
Sandıkların varidat ve masrafları ile bütün muameleleri her türlü vergi ve resimlerden muaftır.																			
6237 sayılı Limanlar İnşaatı Hakkında Kanun	Madde 7																		
Bu kanunla yapılacak işler için lüzumlu makine ve aletlerle her türlü inşaat malzemesi şantiye sahası içinde veya dışında olup şantiyeye, Denizcilik Bankası, İktisadi Devlet Taşekülleri, özel idare ve belediyelere ait bulunan tesislerden faydalanılarak sahile çıkarıldığı veya yüklendiği takdirde bunlardan liman, iskele, rıhtım, resim ve ücretleriyle belediye, özel idare ve köy hükmi şahsiyetine ait vergi, resim, harç ve ücretler alınmaz.																			
6271 sayılı Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu	Madde 14																		
(3) Alınan bağış ve yardımlar veraset ve intikal vergisinden müstesnadır.																			
6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	Madde 20																		
(1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17'nci Maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.																			
6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun																			

fıkrasının beşinci bendi hükümleri 31/12/2017 tarihine kadar (bu tarih dâhil) uygulanmaya devam edilir. Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret beş yıl süreyle en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir.																			
6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu																			
(1) Finansal kiralama sözleşmeleri, bu sözleşmelerin devrine ve tadiline ilişkin kâğıtlar, finansal kiralama konusu malların teminine ilişkin kiralayan ve satıcı arasında düzenlenen sözleşmeler ile bunların teminatı amacıyla düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden, bu kâğıtlarla ilgili yapılacak işlemler (finansal kiralama konusu gayrimenkullerin kiralayanlar tarafından devir alınmasına ilişkin tapu işlemleri hariç) harçtan müstesnadır. (2) Satıp geri kiralama yöntemi ile yapılan kiralama sözleşmeleri kapsamında kiralanan taşınmazların sözleşme süresi sonunda kiracı adına tapuya tescili tapu harcından müstesnadır.	Madde 37																		
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu																			
(6) Yatırımcı Tazmin Merkezi'nin bu Kanun kapsamında yapacağı işlemler harçtan, düzenleyeceği kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. YTM'nin bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri dolayısıyla 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu açısından iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz.	Madde 83																		
(3) Yapılan işlemlerden tescili gerekli olanlar, YTM'nin talebi üzerine harca tabi olmaksızın tescil ve ilan olunur.	Madde 86																		
(1) Kurul, her türlü harç ve teminattan muaf olarak gerekli tüm tedbirleri almaya, satılan kısmın karşılığı ve satışı yapılacak sermaye piyasası aracı için her türlü harç ve teminattan muaf olarak ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz istemeye yetkilidir.	Madde 91																		
(3) Bu madde kapsamında Kurul tarafından açılan dava ve takipler ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinde Kurul her türlü harç ve teminattan muaftır.	Madde 92																		
(3) Bu Madde uyarınca Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kuruluşu ve tescili ile esas sözleşmesinin hazırlanması, tescili ve ilanı kapsamında yapılacak işlemler harçtan, düzenleyeceği kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. (5) Bu fıkra İMKB'den yapılacak devirleri konu	Madde 138																		

edinmektedir. Bu fıkra kapsamında yapılacak işlemler veraset ve intikal vergisinden, harçtan ve düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.																			
Bu Madde uyarınca yapılacak ödemelere ilişkin işlemler ve bu işlemlerle ilgili oluşturulacak kayıtlar ve düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Geçici Madde 10														X	X	X	X	
6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun																			
(5) Müracaatlara ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.	Madde 5														X	X	X	X	
(4) Ödenmesine karar verilen tazminat, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde Bakanlık tarafından ödenir. Ödemeye ilişkin düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.	Madde 7														X	X	X	X	
6428 sayılı Sağlık Bakanlığınca Kamu Özel İş Birliği Modeli İle Tesis Yapılması, Yenilenmesi Ve Hizmet Alınması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
(1) Bu Kanun kapsamında yapılacak yatırımlarla ilgili olarak yatırım dönemiyle sınırlı olmak kaydıyla, idare ile gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri arasında yapılacak her türlü iş ve işlemler ile düzenlenecek kâğıtlar, damga vergisi ile harçlardan müstesnadır.	Madde 9														X	X	X	X	
6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu																			
(11) Bu Kanun kapsamında organize toptan elektrik piyasalarında yapılan işlemlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Madde 11														X	X	X	X	
DSİ tarafından, 26/6/2003 tarihinden itibaren yapılan ve ortak tesis yatırım bedeli geri ödemesi ihtiva etmeyen su kullanım hakkı ve işletme esaslarına ilişkin anlaşmalar ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve yapılan işlemler harçtan müstesnadır.	Madde 25														X	X	X	X	
Kanunun Geçici 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında yapılan düzenleme ile elektrik dağıtım şirketleri ile elektrik üretim tesis ve/veya şirketlerinin özelleştirilmesi çalışmaları kapsamında; 31/12/2023 tarihine kadar yapılacak devir, birleşme, bölünme, kısmi bölünme işlemleriyle ilgili olarak ortaya çıkan kazançların kurumlar	Geçici Madde 3/1																		X

vergisinden istisna olacağı hüküm altına alınmıştır																			
Kanunun Geçici 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında yapılan düzenleme ile bu madde kapsamında yapılacak teslim ve hizmetler katma değer vergisinden istisna olacağı, söz konusu teslim ve hizmet ifalarıyla ilgili olarak yüklenen vergilerin vergiye tabi işlemler nedeniyle hesaplanan katma değer vergisinden indirileceği, ancak indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisinin iade edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.	Geçici Madde 3/2																		
(b) Üretim tesislerinin yatırım döneminde, üretim tesisleriyle ilgili yapılan işlemler harçtan ve düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.	Geçici Madde 4														X	X	X	X	
Yenilenebilir enerji kaynakları veya yerli kömüre dayalı elektrik üretim tesisi kurulması amacıyla yapılmış Devir Sözleşmeleri ve Elektrik Satış Anlaşmaları kapsamındaki hak ve yükümlülükler için öngörülen süreler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz altı ay süreyle uzatılmakta ve bu süre içerisinde talepte bulunulması hâlinde ilgili sözleşme/anlaşmaların (proje şirketi bünyesinde hisse devri de dahil) devredilmesi halinde damga vergisinden müstesnadır.	Geçici Madde 26																	X	X
6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu																			
Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere düzenlenen kimlik belgelerinin harca tabi olmaması	Madde 83																		X
6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun																			
(7) Bu Madde kapsamındaki tescil, ifraz ve tevhit işlemleri ile ilgili düzenlenecek her türlü kâğıtlar damga vergisinden ve yapılacak işlemler harçlardan müstesnadır.	Madde 7														X	X	X	X	
6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu																			
(3) PTT'nin bu maddedeki yetkisine ilişkin hak ve yükümlülükleri Kurum ile imzalanacak görev sözleşmesi ile belirlenir. Bu sözleşme damga vergisi ve harçtan müstesnadır.	Madde 9														X	X	X	X	
(2) PTT'nin yeniden yapılanması ile ilgili veya bu Madde kapsamında düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden, yapılacak işlemler harçlardan, bu Kanun çerçevesinde yapılacak taşınır ve taşınmaz intikalleri veraset ve intikal vergisinden müstesnadır.	Geçici Madde 4														X	X	X		

6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükümünde Kararınamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
Türkiye Yeşilay Cemiyetine Yapılacak nakdi bağış ve yardımların tamamının gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından beyannameleri üzerinde bildirilen gelir ve kazançlarından indirilebilir.	Madde 33																		
6491 Sayılı Türk Petrol Kanunu																			
Petrol hakkı sahiplerinin türü ve şartları fıkrada belirtilen malları petrol işlemlerinde kullanılmak üzere ithal etmeleri ya da yurt içinden teslim almalarının gümrük vergisinden, yapılan işlemlerin harçlardan ve düzenlenen kâğıtların da damga vergisinden müstesna olacağı hüküm altına alınmıştır.	Madde 13																		
6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun																			
Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığının kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden muaf olması	Madde 11/1																		
Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığına yapılan her türlü nakdi ve ayni bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamının Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden indirilebilmesi	Madde 11/2																		
6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun																			
Araştırma altyapılarının bu Kanunun uygulanması kapsamında Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları kurumlar vergisinden müstesna olması	Geçici 1-a																		
Kamu personeli hariç araştırma altyapılarında çalışan Ar-Ge ve destek personelinin bu görevleriyle ilgili ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar gelir vergisinden istisna olması	Geçici 1-b																		
6569 sayılı Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararınamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																			
Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığının (TÜSEB) görevleriyle ilgili yaptığı faaliyetlerden bu Kanunun 16'ncı maddesi	Madde 17/1																		

kapsamında elde ettiği gelirleri, TÜSEB'e makbuz karşılığında yapılan nakdî bağış ve yardımların beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilmesi																			
6593 sayılı Ecnebi Devletlere Ankara'da Sefarethane ve Konsoloshane İnşa Etmek Üzere Meccanen Arsa Tahsisi Hakkında Kanun																			
Kanuna göre belirlenen arsalar üzerine inşa olunacak sefarethane ve konsoloshanelerin tapuya tescillerinde harç ve resim alınmaz.	Madde 2													X	X	X	X		
6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu																			
Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personeline 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 11 inci Maddesi uyarınca belirlenmiş emsali personele mali ve sosyal haklar kapsamında yapılan ödemeler aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenir. Emsali personele yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar bu Kanuna göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz.	Madde 27													X	X	X			
6721 sayılı Türkiye Maarif Vakfı Kanunu																			
Vakıf; Kurumlar vergisinden (iktisadi işletmeler ve iştirakler hariç),yapılan bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, bu Kanunda sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden harçlardan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar nedeniyle damga vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden, muafır. Türkiye Maarif Vakfı, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara diğer kanunlarla tanınan vergi, resim ve harç istisnalarından yararlanır.	Madde 5													X	X	X	X		
6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																			
(2) Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonlar, elektrik ve havagazı tüketim vergisi ve yangın sigortası vergisi hariç olmak üzere 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, harç, katılma payı ile tasdik ücretlerinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muafır. (3) Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonların kuruluş ve tescil işlemleri ile esas sözleşmesinin tescil ve ilan işlemleri de dâhil	Madde 8													X	X	X	X		

olmak üzere faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdikleri işlemlerle ilgili düzenlenen tüm kağıtlar damga vergisinden, tüm iş ve işlemleri her türlü harçtan, her ne nam adı altında olursa olsun nakden veya hesaben banka ve sigorta muameleleri vergisi mükelleflerine ödedikleri tutarlar ile her ne nam adı altında olursa olsun nakden veya hesaben lehe aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden, her türlü kredi kullanım işlemleri kaynak kullanımını destekleme fonundan istisnadır.																						
6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																						
Proje Bazlı Yatırımların Desteklenmesi Kapsamında Kurumlar Vergisi Desteği	Madde 80																	X	X	X		
6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehini Kanunu																						
Rehin sözleşmesinin düzenlenmesi ile Sicilde tesis edilen işlemler vergi, resim, harç ve değerli kağıt bedelinden muafır.	Madde 19																	X	X	X	X	
6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun																						
(6) Kayımlık görevi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından yürütülen şirketler, açtıkları davalarda harçtan muafır.	Madde 19																		X	X	X	
6831 sayılı Orman Kanunu																						
Yeni ağaçlandırılan arazinin sahibi, ağaçlandırmadan itibaren elli sene için ağaçlandırdığı sahalara ait arazi ve bina vergilerinden muaf tutulur.	Madde 63																		X			
Hususi telefon hatları için hiçbir ücret, resim, vergi ve ruhsat parası verilmez	Madde 68																		X	X	X	X
7020 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun																						
(3) Bu madde kapsamında trafik tescil kayıtları silinen motorlu taşıtların, adlarına tescil kaydı bulunanlar tarafından ilgili kurumlara teslimi ile il özel idarelerinin veya büyükşehir belediyelerinin bu kapsamda teslim aldıkları hurda taşıtların satışından elde ettikleri kazançlar ve bu faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır.	Geçici Madde 1																		X	X	X	X

7034 sayılı Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesinin Kuruluşu Hakkında Kanun																						
(2) Gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri tarafından Üniversiteye makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilir. ⁷⁶	Madde 4																		X	X	X	X
(3) Vakıf, elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletmeler hariç kurumlar vergisinden, faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 492 sayılı Kanun uyarınca alınan harçlardan, 2464 sayılı Kanun gereğince alınan vergi, harç ve katılma payından, düzenlenen kâğıtlar bakımından damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden, taşıtları dolayısıyla motorlu taşıtlar vergisinden muaftır. (4) Vakıf, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara diğer kanunlarla tanınan vergi, resim ve harç istisnalarından yararlanır. (5) Gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri tarafından Vakfa makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar, 193 sayılı Kanun ve 5520 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.	Madde 5																		X	X	X	X
7060 sayılı Helal Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun																						
(3) Kurumun görevleriyle ilgili yaptığı faaliyetlerden elde ettiği gelirleri dolayısıyla kurumlar	Madde 11																			X		X

⁷⁶ (3) Üniversite tarafından binek araçları hariç ithal edilen her türlü araç-gereç, makine, cihaz, malzeme, ürün ve bunların yedek parçaları ile yayının yurda girişi ve her türlü geçici depolama, antrepo ve ardiye ücretleri katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç, gümrük vergisinden, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden ve ücretten istisnadır. (4) Üniversite, elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletmeler hariç kurumlar vergisinden, faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca alınan harçlardan, 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, harç ve katılma payından, düzenlenen kâğıtlar bakımından damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazları dolayısıyla emlak vergisinden, taşıtları dolayısıyla motorlu taşıtlar vergisinden muaftır. (5) Üniversite, merkezi yönetim bütçesine dâhil kamu kurum ve kuruluşlarına tanınan mali muafiyetler, istisnalar ve diğer mali kolaylıklardan aynı şekilde yararlanır. (6) Üniversite, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintisinden muaftır.

öğrenim katkı payı alınmaz.																			
Bu Kanun kapsamında ödenen tazminattan damga vergisi dışında herhangi bir vergi kesintisi yapılmaz ve bu tazminat haczedilemez.	Madde 47																	X	X
7183 sayılı Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı Hakkında Kanun																			
Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı, bu Kanun kapsamındaki faaliyetleri nedeniyle düzenlenecek kâğıtlara ilişkin damga vergisinden muaftır.	Madde 8																	X	X
7194 sayılı Dijital Hizmet Vergisi ile Bazı Kanunlarda Ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun																			
İlgili hesap döneminden önceki hesap döneminde, Kanunun 1 inci maddede sayılan hizmetlere ilişkin, Türkiye'de elde edilen hasılatı 20 milyon Türk lirasından veya dünya genelinde elde edilen hasılatı 750 milyon avrodan veya muadili yabancı para karşılığı Türk lirasından az olanların dijital hizmet vergisinden muaf olması	Madde 4/1																		X
4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun ek 37nci maddesi kapsamında üzerinden Hazine payı ödenen hizmetlerin dijital hizmet vergisinden istisna olması	Madde 4/6-a																		X
13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 39 uncu maddesi kapsamında üzerinden özel iletişim vergisi alınan hizmetlerin dijital hizmet vergisinden istisna olması	Madde 4/6-b																		X
19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesi kapsamındaki hizmetlerin dijital hizmet vergisinden istisna olması	Madde 4/6-c																		X
28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 2'nci maddesinde tanımlanan Ar-Ge merkezlerinde Ar-Ge faaliyetleri neticesinde oluşturulan ürünlerin satışı ile münhasıran bu ürünler üzerinden sunulan hizmetlerin dijital hizmet vergisinden istisna olması	Madde 4/6-ç																		X
20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun 12nci maddesi kapsamında yer alan ödeme hizmetlerin dijital hizmet vergisinden istisna olması	Madde 4/6-d																		X
7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun																			

Bu kanunun uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu- kadastro işlemleri, yeniden inşa edilecek veya onarılabacaklarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu kanundan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim ve harçtan muafıdır.	Madde 42																X	X	X	X
Afetlerden zarar görenlere yapılacak başlı ve yardımlar her türlü vergi, resim ve harçtan müstesna olduğu gibi bunların gelir ve kurumlar vergileri mükellefleri tarafından masraf kaydı da caizdir. Afetlerden zarar görenlere tahsis edilmek üzere tertip edilen temsil, konser ve spor eğlenceleri de her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulur.	Madde 45																X	X	X	X
7462 sayılı Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi Kanunu																				
6830 sayılı kanuna istinaden Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğü tarafından yapılacak istimlaklerle iktisap edilmiş olan gayrimenkullerin bu şirkete devri halinde istimlak gayesi sakit olmayacağı gibi, gerek istimlak yoluyla gerek sair suretle edinilen gayrimenkullerin şirkete devir muamelesi de her türlü vergi, resim ve harçtan muafıdır.	Madde 7																X	X	X	X
a) Şirketin kuruluş safhasına ait iştirak taahhütnameleri, kurucular mukavelesi ile Esas Mukavelenamemin tanzim, tasdik, tescil ve ilanı, hisse senedi ve tahvilleri harç, damga resmi ve belediye ilan resmi ile şirket ticaret ve sanayi odaları kaydiye ücretlerinden muafıdır. b) Bu madde kapsamında ithal olunacak makina, teçhizat, malzeme ve bunların aksam ve teferruatı, projelerine uygunluğu ve ihtiyaca yeter derecede bulunduğu Maliye, Gümrük ve İnhisarlar ve Sanayi Vekaletlerinde müştereken kabul ve tasdik edilmek şartıyla her türlü ithal vergi ve resimleri (Damga Resmi dahil) ile belediye hissesinden muafıdır. d) Bu madde kapsamında akdi olunacak mukavele ve anlaşmalar, sair mutabakat ve bağlantılar ile bunlara müsteniden tanzim olunacak bonolar, senetler, diğer kıymetli evrak ve sair bilmüle vesai her türlü vergi, resim ve harçtan muafıdır.	Madde 8																X	X	X	X
İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim Ve Harç İstisnası																				

Hakkında Tebliğ (İhracat: 2008/6)																		
(1) Vergi, resim ve harç istisnası kapsamında; ⁷⁷	Madde 4												X	X	X			

⁷⁷ a) İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretin finansmanında kullanılmak kaydıyla bankalarca kullanılan her türlü sevk öncesi ve sevk sonrası krediler (Türk Eximbank'ın fon temini işlemleri, bu banka tarafından aracı bankalar vasıtasıyla kullanılan krediler ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na Türk Eximbank'a açılan kısa vadeli senet reeskont kredileri ile Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki mevzuat uyarınca ihracat taahhüdüne bağlı olarak kullanılan altın kredileri dahil) ve firmaların sağladıkları prefinansmanlar ile bunların geri ödenmesi, b) İhracatla ilgili işlem yapan bankaların (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dahil), faktöring şirketlerinin, sigorta şirketlerinin, noterlerin ve diğer kuruluşların ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler (Türk Eximbank'ın ihracat kredi sigortası/garantisini ile ilgili işlemleri dahil) dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar ve kambiyo işlemleri, c) Dahilde işleme rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar ile ilgili işlemler ve bunların finansmanı amacıyla kullanılan krediler, ç) İhracat karşılığı yapılacak her türlü ödemeler, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretle ilgili işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kağıtlar, 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden, 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Damga Vergisinden, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu gereğince alınan harçlar ve diğer kanunlarda yer alan vergi, resim ve harçlar ile 12/9/1960 tarihli ve 80 sayılı Kanuna göre alınan hal rüsumundan müstesnadır.

